

ARGIA

Korrika 87:

EUSKARA GEUREA

J.M.Lekuona:

«Hemengo progresoa, asko eta asko itzulpenetik egin da»

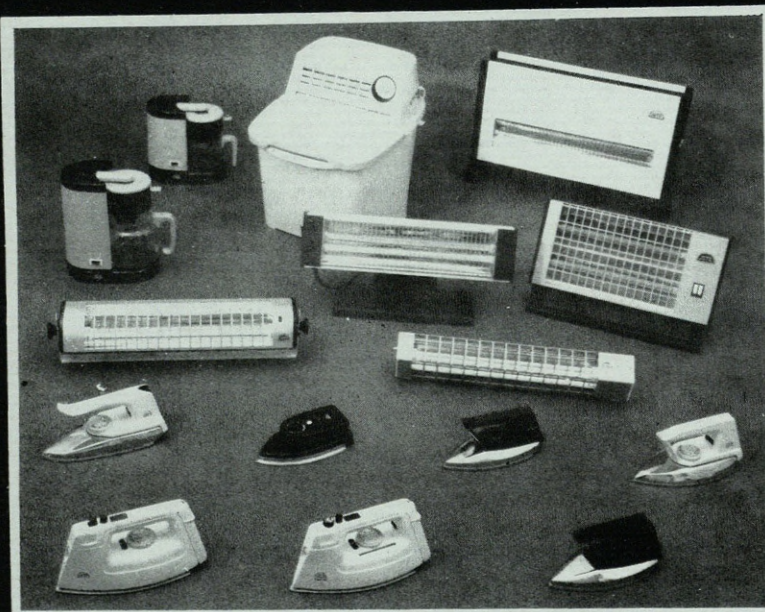
Kristau iraultzaileak

Askapen Teologia hedatu nahian

Felix Soto, Donostiako
kontzejal polemikoa

Gure elektragailuak

JATA

Helburua...

...lehenak izatea.

JATA

EIBAR ELEKTROGAILUAK L.E.A.
 Telex: 38533 — Telef.: (943) 71 82 43 (3 linea)
 195 Postakutxa. EIBAR (GIPUZKOA)

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
 DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
 ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
 (Donostia)

EKO LASARTE

Loidi auzoa, z/g. Tel. 36 12 79
 LASARTE

Vivodist

1.145. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 13.— Trantaka. **E. Galar.**
 14.— PNV-PSOEn arteko itaunari lehen froga gogora. **I. Zubiondo.**
 15.— Felix Soto: «Donostian inmobiliariek alderdiek baino indar gehiago daukate». **I.Z.**

NAZIOARTEKOA

- 18.— Satorrak mugaren azpitan. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

- 20.— Amuarrainetara goaz kainabera hartuta. **I. Uriarte.**
 22.— Apirilaren lean ere Inuxenteen Eguna da. **I. Borda.**
 23.— Osasunaren mobida praktikoa. **I. Agirre.**
 26.— Udaberriari buruzko mito hamigarriak. **L. Mintegi.**
 28.— Ekintza askapen teologiaren eragile. **Ion Punxika.**

TXT komikia

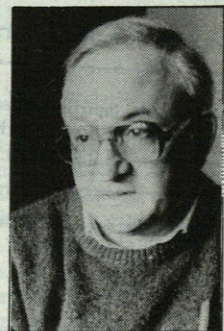
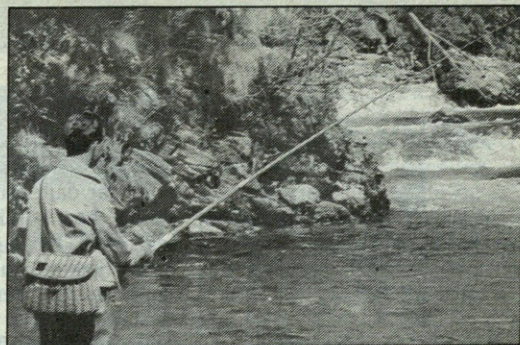
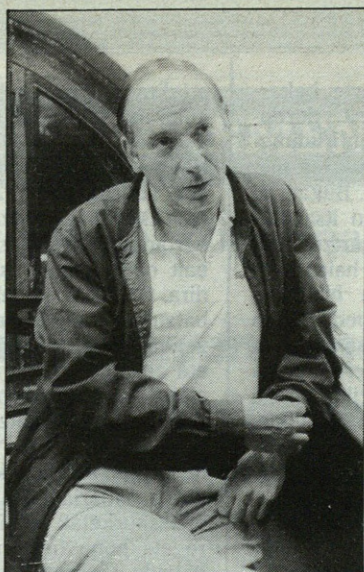
- 39.— Dossiera: Badator, badator Korrika. **I. Goitioltza, L. Mintegi, P. Urzelai eta Z. Zamakola.**
 47.— Aste honetako elkarrizketa: Juan Mari Lekuona. **J. Landa.**

KULTURA

- 53.— Kultur ataria. **Sabin.**
 54.— Duela mende bete sortu zen lehen euskal astekaria. **J.L.**
 56.— Nafarroako ikastolak erasoaren beldur. **I. Camino.**
 58.— Baditugu finalistak Nafarroako Txapelketarako. **Zaldubi.**
 59.— «Xaximiku», Tolosako folk talde berria. **P. Zubiria.**

ETA BESTE

- 61.— Bidasoa txapelarako malda leuntzen. **G.A.**
 63.— Bertsoak: **Patxi Iraola.**
 64.— Denborapasak.
 66.— Azkena: **Julen Kalzada.**

FORMULA berri zenbait abiarazi ditugu aste honetako zenbakia-rekin. Begibistak ere aldatzea eskatzen omen du, eta guk beti geure irakurleei ahalik eta produktu atseginena eskaintzeko prest. Aldaketok hurrengo zenbakietan sendotuz joango direlakoan. Mamiari dagokionez, astero bezala, honokoan ere bada zer berri kontaturik. **DOSSIERRA** hastear dagoen **KORRIKARI** buruz prantatu dugu (39. orrialdean); eta hemendik aurrera maiz erabiliko dugun erreportaia berezietarako formulak ere gai aparta eskaintzen digu oraingoan: **ASKAPEN TEOLOGIA ETA BERE ERAGINA EUSKADIN** (28. orrialdean). **JUAN MARI LEKUONA**rekin egindako elkarrizketak (47. orrialdean) bidea ematen digu aste honetan kultur orrialdeetara zabaltearren. Berorrietan, **NAFARROAKO IKASTOLEN EGOERA DRAMATIKOA** (56. orrialdean) eta **LEHENENGO EUSKAL ASTEKARIAREN 100. URTEURRENA** (54. orrialdean) dira gai nagusiak. Baina horrezaz gain, gauza ugari gehiagorik bada, eta ez da zaila kausitzen.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gastelzen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Irgiondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elozegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendi-guren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Mikel Ubillos, Urederra.

Marrazkilariak: Joxemi, Julio.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran, Agus Barandi.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 145 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1987. urterako harpidetza sarlak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....5.300 pezeta.
 Ipar Euskal Herria.....360 libera.
 Estatu Espainola.....5.300 pezeta.
 Beste atzerriak.....7.200 pezeta.
 Airez.....11.000 pezeta.

APIRILA
5
APIRILA
11

apirilaren 6an ilgora

mareak: (apirilaren 5ean)
gora: 09.38 eta 22.00
behera: 03.23 eta 15.35

eguzkia: (apirilaren 5ean)
irten: 06.49
sartu: 18.14

LIBURUAK

Titulua: Ibai, itsasgizon bakartia

Egilea: M. Sitjar, Jesus Ballaz eta Joxean Ormazabal

Argitaletxea: Elkar-Timomas

Ezaugarriak: 30 orrialde, 635 peza.

Gogor ari dira Elkar argitaletxeak haur literatura-ekin. Salmenta aseguratu edota arlo garrantzizko hau bete nahirik, gauza da oraingo honetan ere Ibai-ren liburu honetaz aparte «Teo» protagonistaren bat argitaratu berri dutela. Ezaugarri berditsuak, berdinak ez, dituzte-nez biak sail berdinean aztertuko ditugu.

Lehenengoa zazpi, zortzi urtetako haurrentzat dugu «ibai itsasgizon bakartia»; mutil koskor honen itsas-abentura kontatzen

zaie haurrei. Ugarte bakar-tiak, arrain bitxiak, dordokak... dena haurren irudime-nean sarturik liburuaren ma-mian sar daitezten. Bukaeran iruduz hornitutako itsas-hiz-tegi txiki bat agertzen da, (gure hizkuntzan hain gutxi landu omen den hiztegia). Bestalde, Joera pedagogiko berriak kontuan izanik ez da inprentako idazkeraz egina kaligrafikoaz baizik, honela haurra idazkera mota hone-taz ohituzteko. Hamairuga-rrer «Ibai» abentura dugu atera berri hau eta bestetan bezala marrazkigintza landu nahi duten haurrentzat bada beste «Ibai margotu» saila.

«Teo jai egun batez» dugu bigarren liburua, adin berdi-neko haurrentzat idatzia ere. Hemen marrazkiak Violeta Denouk egin ditu eta haur li-teraturaren klasikoan ma-rrazki kutsu nabaria du. Idazkera makinazkoa dugu honetan eta bere ezaugarri nabariena azkeneko bi orrialdetan dakarren ohar didaktikoa dugu. Atal hone-tan liburuan agertzen diren marrazki guztiak azaltzen zaizkigu banan-banaz aita-tuz. Benetan nabarmen ger-tatzen dela horietako ma-rrazki arrunt batek zenbait xehetasun eta teknika duen atzetik. Egileek, hezitzaileei liburua irakurtzeko modua azaltzen diete zenbait go-mendu azalduz.

Titulua: Zipristin 8, irakur-gaiak

Egilea: Iñaki Zubeldia, Car-los Zabala, Irakasle elkar-tea.

Argitaletxea: Elkar

Ezaugarriak: 140 orrialde, 750 peza.

Ez dira testu liburu guz-tiak haurra sifri erazteko egi-nak izan. Garaia aldetzen

ari dira eta noizean behin es-kolarako gauza jatorrak es-keintzen, zaizkie haurrei. Hauetako bat Zipristinen az-ken liburua dugu. Zortziga-rrer OHO haurrentzat egina, bertan gure literaturako zen-bait obra nagusi eskeintzen dira. Gehienak nobela autatu batzuen zatiak dira nahiz eta zenbait ipuin, poema, bertso eta artikulua izan. Irakurgaia alaitu nahiean, ondoan kolo-rezko marrazki batzuk ager-tzen dira C. Zabala «Arrasta-lu»-k eginak, hauek euskal kutsu nabaria dute. Orohar 32 irakurketak eskeintzen di-ra eta hona hemen ezagun batzuk: Tiro bat besterik ez, Abuztuaren 15eko bazkalon-doa, Elsa Scheelen, Broda-tzen ari nintzen, Neska sol-dadua, eta abar luzea 32. arena iritsi arte.

Titulua: Ihesi

Egilea: Kartxi

Argitaletxea: Susa

Ezaugarriak: 75 orrialde, 500 peza.

Ez dira argitaletxe asko izango Susa aina arduratzen direnak poesiaren arloan. Eskeini diguten azken libu-rua Kartxi donostiarraren «ihesi» dugu.

Bizitzarekin dituen alde erabat negatiboak azalduz, poesia gogorra azaltzen digu Kartxi. Amorroa, antimili-tarismoa, desobedientzia... dira agertzen diren gai nugu-sienak. Bada baten bat oroi-men edota lagun zahar bati eskeinia baina ez dira hauek gehienak, ezta gutxiagorik ere. Gaia eta estiloarekin na-hiko ados jarririk, gauzak zu-zenki agertzen dizkigu Kar-txi, edozein neurri edota bertso teknika zuzenak baz-tertuz.

Aldizkariaren izena: Kar-mel

Ezaugarriak: Hiru hilabete-roko aldizkaria, 180. zen-bakia, 130 orrialde, 250 peza.

Urteak daramatzate Eus-kal Herriko karmelitak aldiz-kari hau ateratzen. Azken zenbaki honetan gai nagusia «Turineko ohiak santua»-ri es-keintzen diote. Bertan, he-riotzaturiko gizon baten iru-dia eta odol antzeko kutsu batzuk agertzen dira; ezaug-ari misterioz guzti horiek argitu nahiean, zenbait zien-tzilari elkartu dira erantzun bat bilatu nahirik. Konputa-gailuak, argazkiak, analisi ki-mikoak eta abar luzea egin zizkioten dudak argitu nahi-rik, eta gauza da Bibliako ezaugarriekin antza omen duela. Hala eta guztiz Eliza katolikoa ixiltasunean jarrai-tzen du eta zenbait oinarri-zko duda airean geratu dira.

Kultura esparruan sartu-rik, L. Akesolok Lizardi gaz-tea zeneko zenbait poema aukeratu ditu. Interesgarri da ez direlako bere poema ezagunenak. Bestalde, atera berri den euskarazko hize-giaren iritzia eta estadistika txiki bat agertzen da ere.

Horretaz aparte filosofia, bertsoak, gizarre gaiak eta-bar eskeintzen dituzte. Hori bai, harritzekoa erabiltzen den euskara nahasketa: Biz-kaiera, gipuzkera, batua... dialektologia ikasteko mo-dun.

ASTE HONETAN NABARMEN

Liberté, fraternité et égalité. Zurikeria galanta!!

Titulua: Euskararen egoera Iparraldean, lehen urbilketa

Egilea: Hots taldea

Argitaletxea: Hots

Ezaugarriak: 115 orrialde, 500 peztu.

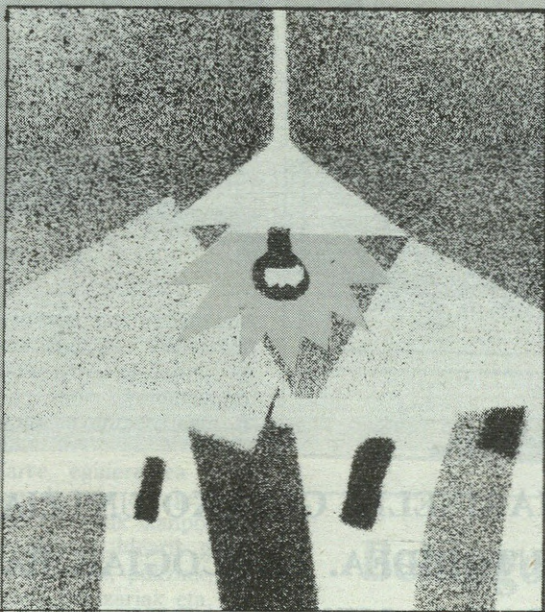
«Hots» taldeko liburu txiki hau irakurri ondoren atera dezakegun iritzia zera da: Iparraldeko euskal kulturaren egoera oso latza dela. Horrexegatik hartzen ditugu modu onean aldizkari hone-tan Iparraldeko edozein berri; Honela adibide gisa, 86. urteko urtekarian dosierra Iparraldeko euskal kulturaren egoerari eskeini zitzaion. Legazpi aldeko «Hots» taldekoak ere, liburuska hau atera dute egoera edo arazo hori aztertu nahiean. Zaila litzateke laburpen moduan liburu-a aurkeztea, hala eta guzti egoera berezi hau azaldu nahiean, liburuko puntu nagusienak erakutsi nahi genituzke.

Liburu-a atera berria izanik, 1982 eta 83. urteetan SEASKA eta AEK partaite batzuekin egindako elkar hizketa dugu. Ez dira beraz datu zehatz-zehatzak, hala eta guztiz lau urtetan egoera gehiagi ez dela aldatu azaltzen digute.

Lana sarrera historiko batekin hasten zaigu, bertan estatu frantsesak bere hizkuntza estatu guztian sartzeko izan duen borroka amorratua azaltzen digute. Ondoren egoera sozio-politiko-a azaltzen digute.

Ahula da Iparraldeko ekonomia. Lanezaren ondorioz jende gazteak Frantziako hiri nagusietara irten behar izan du, frantses jende asko Lapurdi aldera etorri den bitartean: funtzionarioak, teknikariak, jubilatuak etabar. Baiona aldean adibidez %15raino iritsi arte. Horretaz aparte laneza %16koa da iparraldean, %9 estatu-koa izanik. Ekonomiako arlo desberdinetan sarturik Industriadaren indarra oso larri eta eskasa dela azaltzen di-

Euskararen egoera Iparraldean Lehen hurbilketa

gute, nekazaritza ekonomia-ren oinarria izanik, honek ere oso indar gutxi du lur-rak ez direlako guztiz egokiak eta ekoizpenak zenbait multinazionalen esku daudela kontuan hartuz. Turismoa ezin da ahaztu iparraldeko ezaugarri bat bezala; honek berriz oso jende gutxi enplegatzen du, lurraldea Frantziako udaleku bezala erabiliz.

Politika esparruan sartuz, ezin dute ezer errepre-sentatu minoria den ezkerro eta politika erabat zentralista batean sarturik daudelako. Aspalditik ari dira ordea, departamentu bat eske, betidanik Biarnesekin elkarturik bait daude. Politika guzti honen ondorioz frantsez gobernuak azken 50 urteetan, antzinako 250 urteetan baino gehiago deuskaundu du. Martxa ederra daramate ikus dezakezuenek.

Egoera guzti hau erabat ezkorra izanik, euskal kulturaren aldeko mugimendua piskat baikorragoa dugu du-darik gabe. AEK eta SEASKA ezagunenak badira, aipatzekoa dugu PIZKUNDEA kultur elkarte-a, azken honek linea ofizialistagoa eramanez.

Linguistika arazoan osorik sartuz, datuak esaten digute-nez 250.000 biztanle ditu iparraldeak, haietatik 80.000k euskara hitzegiten edo ulertzen dute, hots, % 32 edota 3-tik ia-ia; hauetako gehien bat hori bai, barneal-dean kokaturik aurkitzen da. Aipagarria da euskararen zapalkuntza ez dela politikoa bakarrik, beste maila askotan ere ematen bait da, si-ko-soziologikoan adibidez, gaur egun jende asko lotsatzen bait da euskara erabil-tzerakoan edo bere euskal nortasuna agertzerakoan.

Ikastolen esparruan araka-

tuz, 1983. datuak zera diote: 700 bat haur daude ikastole-tan, % 5-7 gutxi gora-behera izanik euskaraz hitzegiten dutenak. Hori bai aipatu be-harrezkoa ikastoletako ikas-le kopurua piskanaka handi-tzen ari dela. Hona hemen estadistika txiki bat 83. urte-koa:

— Ama ikastola (2-6 urte): 29 gela, 29 irakasle, 386 ikasle

— Lehen maila (6-11 urte): 33 gela, 28 irakasle, 257 ikasle

— Bigarren maila (11tik go-ra): 4 gela, 10 irakasle, 45 ikasle. Ikastola hau Kanbo herrian kokatzen da eta mai-la honetan bakar-ra dela esan beharra da.

Baina gauzarik garrantzi-koenetakoa sortu den mugi-mendua da. Zailtasun guzti hauek gaintuz, ikastoleta-tik at, kontuan izateko ere sortu diren komunikabideak. Aldizkariak, «Enbata», «ate-ka», «herri-herri», «herria», «Ager» eta «Abil» ditugu aipa-garrienak, (gaur egun baten bat gehiago sortu da). Bene-tazko indarra ordea, irrati li-break izan dute; Frantziako sozialistak ekarri zituzten gauza positibo bakarreneta-ko bat, irrati libre-ak sortze-ko askatasuna izan zen, ho-nela laister komunikabide hauen kopurua ugalduz.

Ezin ditugu ere ez sortuta-ko «gau-eskolak» ahaztu. Kla-seak duela 10-15 urte hasi zi-ren, laister hegoaldeko AEKrekin harremanetan ja-rriz. Datuak ere zabaltzen dizkigute, (beti bezala 1983. urte arte).

— 1980-81: 540 ikasle, 60 irakasle

— 1982-83: 642 ikasle, 76 irakasle

Hemendik atera daiteke-nez, ikasle kopurua hiru ur-tetan %20 handitu da.

Nahiko informazio eskein-tzen digu liburuak ikus dez-kezuenez, nahiz eta hemen eskeintzen dizkizuegun da-tuak «bigarren eskukoak» izan. Liburuak orrialde gutxi badiu informazioa oso usua eskeintzen da eta jendeari li-buru-a irakurtzea gomenda-tuko genioke. Bestalde, egi-leei inongo meriturik kendu gabe, ea noiz eskeintzen di-guten edizio berri bat, baina hori bai handitua egon dadi-la.

ELHUYAR

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

Hurrengo alean

**MARINELIK GABEKO UNTZIAK
NAFARROAKO AUTOBIDEA. EKOLOGIAK BADU ZER ESANIK
BORAX-A, MENTURAREN LILURA
ZEIN DA PETROLIOAREN ITURBURUA?
ILARGIKO HARRIEN PATUA**

Apirilaren batean zure kioskoan

"Elhuyar. Zientzia eta Teknika" aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen sei ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena.....

Helbidea..... Lanbidea

Hiria..... Telefonoa

Ordainketa:

Errenboltsoz

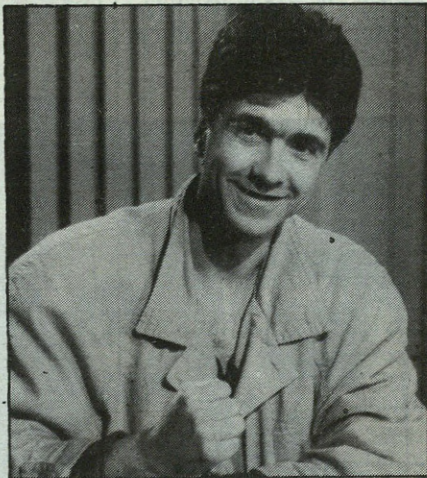
Kontu korrontea k/k: zenbakia..... Bankua:.....

- ☐ 1.987.erako 2.200 pta. Euskal Herria eta Frantzia
- ☐ Bi urterako 4.100 pta.
- ☐ Hiru urterako 6.400 pta.
- ☐ 1.987.erako 2.750 pta. beste herrietan.

Harpidetza-txartela: ELHUYAR Kultur Elkarte. P.K. 361. DONOSTIA

Patxi Barco, umore zorrotza egiten zaila delakoan.

«La Traka»: umorezko saioa

Patxi Barco eta Carlos Zabala bikote parearen eskutik eta apirilaren 5etik aurrera, 7 minututako «sketch» farregarriak izango ditugu ikusgai, hain umore faltan dugun ETBn: «ez du gu zentzugabeko umorerik egin nahi. Egin nahi duguna, zera da: irudimenari kantxa libre eman. Edozein imajina arrunt aukeratu eta ezusteko bukaera batzuz ikuslegoa txunditu», dio Patxi.

Saio hauek, bi ezaugarri berezitan oinarrituko dira. Batetik, sketch mutuak dira guztiak, eta bestetik, mogimendu azkarrean egindakoak: «egoera arrunten berezko erritmoa apurtu nahi dugu, nolabait. Hau honela,

efektu bakoitza argi eta garbi azpimarratu beharrean aurkitu gara, ze bestela, ez baita inor konturatuko. Chaplin-en antzera egin ditugu».

Farre egineraztea zaila omen da, eta are gehiago txiste errazatik kanpo aritzen denean. Idearik gabeko karatekak, poliziak, suhiltzaile dantzariak eta, eta beste hamaika egoera ximple eta era berean aldrebesak izango dira kontagai hemendik aurrera.

ETBk bestetik, etxeko lan sendo bat ekoizpenarekin, beste aurrera pausu bat eman du. «La Traka» guztion gozamenerako izango delakoan, zain gaude, farrez.

Ostegunez txikitxoak benetan gozatuko dute «Kalabaza Tripontzia» rekin.

Switch serialaren zain

ragarrita bezegoen ere, farre egiteko seriala honen lehen kapitulua ezin izango dugu ikusi. Hala ere, gutxi gora behera nondik nora doan jakin dezagun egin dugu laburpentxo hau.

Oso desberdinak diren bi detektibe pribaturen seriala dugu. Hauetariko bati txanpaina eta bizitza erraza gusatzten zaio. Besteari berriz, McBride izenekoa eta polizia izandakoa, jatetxe batetara sartu aurretik janariaren kostea begiratzeko duenatariko bat da. Elkarrekin lanean ari dira, hilketa perfektu baten egileak aurkitu nahian.

Lehen kapituluan Anthony Kirken-en papera betetzen du. Beste aktorea politen xantaia egiterakoan bere diru sarrera handiagotu egiten da. Mack, zine produktore batek, Kirk eta Laneri filma batetan elkar lana egitea proposatzen dienean gauzak nahasten hasiko dira.

Beraz, argi dago. Serial hau ikusi nahi duenak itxaron beharko du, gu bezalaxe.

aste honetako LUZEMETRAIA

Behingoz kalitatezkoak

Aspaldian ez bezala, luzemetraien kalitatea zeharo hobea izan da eta aipagarria «Kalabaza Tripontzia» estrenua.

Igandez «Zintzoaren bekak». Zuzendari eta antzesle ospetsuez egindako filmea: George Cukor eta Louise Gasnierrek zuzenduko dute eta W. Houstonek, Kay Francisek eta k. McKennak antzestuko. Errusiako garaiko gerlan kokatuko da eta sendagile gudaria, bere jenerala eta emazteare arteko erlazioak izango dira ikusgai. Filme zaharra eta 81 minututakoa. Gomendagarria.

Asteartez, «Horatio Hornblower kapitaina». Espainia eta Ingalaterraren arteko gerlan, Hornblower heroiaren historia. Zuzendaria: Raoul Wlash eta antzesle gisa Gregory Peck eta Virginia Mayo.

Asteazkeneko luzemetraiaz «Usokume hila Beethoven kalean» deritzala soilik dakigu.

Ostegunez «Kalabaza Tripontzia». Marrazki bizi-dunetako lehen euskal luzemetraia. Ipuin eta mito zaharretan oinarriturik. Ikusmin handia sortu du.

Eta larunbatez, gure artean ezaguna den «Betirako Sua». Zuzendaria: J.A. Rebolledo eta antzesleak: A. Molina eta I. Arias.

musika

■ Apirilaren 4an Bilboko Ayala antzokian **Izeki** taldeak Bilbon aurkeztuko du lehenengo aldiz bere azken diska, "...Geldiro dator kit ur berria" izenekoa. Arratsaldeko 8,30etan.

■ Apirilak 9 izango dituelarik, Getxon, **Jaiyñ y Ludmila** taldea arituko da jole. Boli-viatik heldu dira eta 8tan izango dira Gran zineman.

Errefuxiatuen alde Paben

Apirilaren 3an Paben errefuxiatuen aldeko kontzertu bat ospatuko da. **Kortatu** eta **BAP** taldeak izango dira bertan eta joateko asmorik baduzue Andoaingo gaztetxetik autobus bat aterako da, izen ematea bertan egin behar da.

Martikorena eta Xaximiku

apirila

■ Apirilaren 11ean Tolosako Beotibar pilotalekuan **Martikorena** eta **Xaximiku** taldeen kantaldi bat izango da. Xaximiku taldea eratu berria dugu, tolosar gazte batzuk eratutako talde berria. Bere lehen kontzertua Tolosan bertan ematea erabaki dute eta hori izango da bere publikoaren aurreko aurkezpena.

Kontzertu sakroak

Bilboko Udaletxeak patrozinatutako kontzertuen barnean, apirilaren 7an eta 9an Bilboko Orkestra Sinfonikoak "Larrialdia San Juanen arabera", "Sinfonia sakra" eta "Bakarjoleentzako meza" eskainiko ditu.

Euskadiko Orkestra Sinfonikoa

Euskadiko Orkestra Afonikoaren hurrengo kontzertuak Bilbon eta Donostian izango dira. Apirilaren 10ean Bilboko Campos Eliseos antzokian eta 11 eta 13an Donostiako Astoria eta Victoria Eugenia. Honokoa izango da kontzertu hauetako egitaraua: X. Montsalvatge-ren orkestra eta L. van Beethoven-en 7. sinfonia. Zuzendaritza lana Hans Graf-en esku geratuko da eta piano jolea Enrique Perez Guzman izango da.

■ Bilboko Arriagan, hilaren 5ean eta goizeko 12tan, Ikas Ama-Ondarreta-koek koro-emanaldi bat eskainiko dute.

Txalapartaren eguna Hernanin

apirila

■ Hernanin txalapartaren inguruko ekitaldi ugari eratu dituzte bertako Musika Udal Kontserbatorioko Txalaparta Eskolako ikasleek. Besteak beste, apirilaren 11ean ospatuko den Txalaparta Festa izenekoa. Mahai inguruaren ondoren (arratsaldeko 7,30etan Udaletxeko Areto Nagusian) festari ekingo diote. Afaria izango da eta baita txalaparta ugari entzuteko aukera ere. Antolatzaileek diotenez txalapartarekin batera dultzaina, alboka, txistua, trikitilariak eta bertsolariak arituko dira. Apirilak 11ean gaueko 9etan hasita Herriko Plaza Nagusian.

antzerkia

■ Taupada antzerki taldeak berriz, apirilaren 3an Bermion izango du emanaldia eta bertan "Ponpa eta Mobis" izeneko lana antzestuko dute arratsaldeko 3,30etan Ercilla zineman.

■ Basaurin, apirilaren 8an, Arizgain zineman, Orainek oraintxe aipaturiko "Divinas palabras" hori ikusi ahal duzue.

■ Bilboko Arriagan hilaren 11, 12 eta 13an Valle-Inclán-en "Divinas palabras" ikusi ahal da, J.C. Plazak zuzendua; arratseko 8tan beti.

"Gaialdia" Beasainen

apirila

■ Beasaingo Antzizar polikiroldegian apirilaren 11ean "Gaialdia" izeneko emanaldia eskainiko dute Uhaitza elkartearen inguruan bildutako artistek emanaldi hau eskainiko dute. Orain arte eskainitako gaialdietan ikusi ahal izan dugun bezala honetan ere diapositiben bidez Zuberoan zehar bidaitxo bat egiteko aukera eskainiko da, bidai honetan antzerki, dantza musika eta beste zenbait ekitaldi tartekatuz. Danetik ikusteko aukera ederra, beraz Beasaingo polikiroldegian gaueko 10etan.

Maskaradak

Apirilaren 5ean Xohütan eta 12an Maulen maskaradak ospatuko dira. Dakizue-

bertsoak

Bertso saioa Gasteizen

10 Gasteizko Herrikoia liburu dendaren hamargarren urteurrena dela eta zenbait ekitaldi antolatu dira, horien artean bertsolatitzak ere izango du bere txokoa. Apirilaren 10ean Landatxon arratsaldeko 8etan Xabier Amurizan, Abel Enbeita, Jon Enbeita eta Andoni Egaña arituko dira bertsoetan.

Nafarroako txapelketaren finala

Nafarroako bertsolari txapelketaren barnean azkeneko final-aurrekoa lrisarrin jokatu zelarik, martxoaren 29an hain zuzen ere, orain, apirilaren 5ean, Beran, finala jokatuko da; lerro hauek idazteko momentuan ez da gauza jakina oraino zein bertsolariak izanen diren hor.

nez, aurtengo maskarada hauek Muskildiko gazteek antolatu dituzte eta hor dabilta herriz herri udaberri hau alaiago eta atseginago eginez.

apirila

9 HH. Maristen Champagnat aretoan (Iruñean), apirilaren 9an arratsaldeko 6,30tan, "Gizona, suga eta azeria" eskainiko digute Txotxongilo taldekoek. Iruñeako Udaletxeak antolatzen du, Nafarroako Ikastolen elkartearen laguntzaz (horrelaxe dio behinik behin programak).

Getxon Elektra eta Pinotxo

Apirilak 10ean, 8etan, Getxoko Antzerki Eskola ospetsuak bere "Elektra" aurkeztuko du, Gran zine-man noski. Leku berean, baina hurrengo egunean (11ean) eta beste ordu batean, goizeko 11,30tan izan ere, Samaniego taldeak "Pinotxo" lana eskainiko die, umeei bereziki.

zinema

Bilbon

apirila

6 Bilboko Fas zine klubak astelehen honetarako "El estado de las cosas" Win Wenders zinegilearen lana eskainiko du. Emanaldia Bilboko San Vicente 2. zenbakian dagoen aretoan izango da, arratsaldeko 7,30etan.

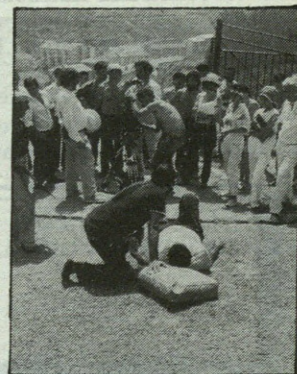
Goierrin

apirila

11 Goierriko zine klubak ere badu zere eskaini apirilaren erdialde honetan. Apirilaren 11erako Roger Carman zinegilearen "La mascara de la muerte roja" izeneko filmaren emanaldia iragarrita bazegoen ere egitarauaren aldaketa bat egin omen dute eta azkenik Jacques Tourneur-en "la comedia de los terrores" izeneko eskainiko da. Emanaldia beti bezala, Ordiziko Herri Antzokian arratsaldeko 4,30etan izango da.

Algortan

Algortako kultur etxean apirilaren 6erako honako film hau iragartzen da: "Amets elektrikoak", Steve Barron-ena. Horra ezin dena urreratu badu film bera ikusteko beste aukera bat, hilaren 7an, arratsaldeko 7tan (beste emanaldia ere 7tan zen), baina Areetako kultur etxean. Azkenik esan, aste honetan bertan, baina hilaren 8an eta arratsaldeko 5,30tan, Algortako kultur etxean "Les annimaux" filma erakutsiko dela, frantsesezko bertsioan.

Euskal zinemaren zikloa

Euskal Zinemaren Zikloa izenpean ospatzen ari diren emanaldiak aurrera doaz eta oraingo honetan Arrasateri egokituko zaio txanda: Apirilaren 13tik 18ra Arrasaten ziklo honen barruan eskaitzen ari diren hiru filmak botako dira: Alfonso Ungriaren "Ehun metro", Xabier Elorriagaren "Zergatik Panpox" eta azkenik, Anjel Lertxundiren "Hamaseigarenen aidanez", hain zuzen ere.

ihardunaldiak

■ Bilboko Edelwiss klubean, plaza Berriko 10. zenbakian, apirilaren 9an arratsaldeko 7,30tan, Guatemalako diapositibak ikusi ahal-ko dira, Jesus Mari Gomezek aurkeztuta.

ezaugarriak" (Sabin Eiguren) eta 10ean "Euskal dantzak gaur egun" (Fermin, Sazi-koa).

Literaturari buruzko hitzaldiak

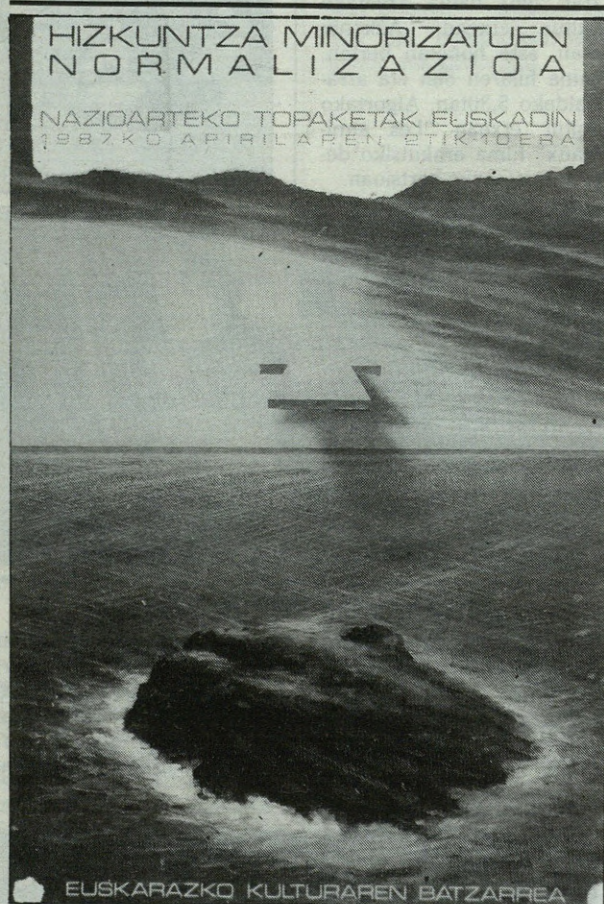
Azken urteotako euskal literaturari eskeinitako hitzaldi ziklo bat eratu du Labayru ikastegiko "Mikel Zarate Iker Mintegiak". Hone-la, «1970 hamarkadako olerkigintza» Juan Mari Lekuona arituko da apirilaren 10ean. «1970etik aurrerako euskal literatura Europako Korronteekin konparatuta» gaiaz berriz J.A. Etkezarraga 15ean. Hitzaldi hauek arratsaldeko 7,30etan Labayru ikastegian izango dira.

Euskal folklorea Getxon

Erromoko Sazi eskolak antolaturik, Euskal folkloreaki buruzko hitzaldiak izango dira aste honetan, egunero, arratsaldeko 7,30tan. 6an, "Euskal Herriko prehistoria eta hizkuntzaren hasierak" (Jose Lombera mintzatuko da), 7an "Euskal Herriko dantzaren ezaugarriak" (Iñaki Irigoien), 8an "Indumentaria y evolución" (Karmele Goñi), 9an "Bizkaiko dantzaren

Baionako 28. solasaldiak

«Botereak eta gizonak» lemapean aurtengoan ere Baionako 28. solasaldiak izatekotan dira. Eginkizunak laburki honakoak izanen dira. 5ean, «Erreinuaren giltzak» hiru galderi erantzunen zaie arrats honetan. 6ean, «Produkzio boterea» gaia landuko da. 7an, Boterearen lur muturrak. 8an, «Ba al dakite zer egiten duten?» zientzia mailan sartzen garelarik. 9an, «Ez izpirituaren inpaktoa». Solasaldi publiko hauek arratsero Baionako antzokian izango dira.

Hizkuntza minorizatuena normalizazioaz.— Apirilaren 2tik 10era bitartean Nazioarteko Topaketak eratu dira Euskadin EKBren eskutik. Honela, apirilaren 6ean «Hizkuntza eta Kolonialismoa»z arituko da Luis Aracil «Villa de Bilbaon» arratsaldeko 7,30etan. 7an, toki eta ordu berean «Aymara» herria eta hizkuntza»z Luzmila Carpio. Gasteizko «Jesus Obrero» Eskolan berri, «Hizkuntza eta Kolonialismoa» berriro ere Luis Aracilen eskutik. 8an, Iruñeko Runa Aretoan, «Maputxe» herria eta kultura» gaiaz Jorge Lizama arituko da. 9an, Bilbon «Unibertsitatea eta hizkuntz normalizazioa»z Thimo Riiho eta Balentziako Unibertsitateko errektoretza eta ikasleen ordezkari bana arituko dira. Hitazdi hau bera, 10ean Donostian Doctor Camino liburutegian izango da. 9an ere, Donostian «Komunikabideak eta normalizazioa»z Ned Thomas arituko da. Hitzaldi hau ere 10ean Bilbon errepikatuko da. 11ean, topaketen partaideekin eta Europako nazioarteko ordezkariekin Gernikan errezepzioa.

“Erasoen

aurka”

Iruñean

Hilaren 6tik 12ra bitartean ean orain arte herriz herri ibilitako erakusketa geldirik egongo da Iruñean, audiobisualekin eta abar. Lau atal ditu erakusketak, Nafarroako lau arazo konkretuez: Itoitz, Perdon, Buñuel eta autobiaaren auzia. Erakusketak eta arratsaldero hitzaldian iragarri dituzte.

lehiaketak

□**Gernika 37-87 haurrentzako ipuin lehiaketa.**— Gernika 37-87 Batzordeak Euskal Herriko OHO-eko haur guztioi dei egiten dizue zuen lumak zorroztu eta ipuin ederrak idatz ditazuen. Gaia librea izango da eta gutxienez bi orri idatzi beharko dituzue, alde bakarra batetik. Inolako lehiakotasunik ez dute erabiliko, baina zuen parte hartzea pizteko asmoz, Alemaniako errepublika Demokratikoak herri horri bisitatzeko eskainitako hiru laguntzako bidaia erantzutea egingo da ipuinik egortzen duzuen guztien artean. Ipuinok jasotzeko ezken aguna apirilaren 10a izango da eta bidaltzeko helbidea hauex: Astarloa 2, 3g, Bilbo 48003 (gutunazalean “Gernika 37-87 Ipuin Idazketa” jarri).

□**Bideo lehiaketa Araban.**— Arabako Foru Aldundiaren Kultura Batzordeak, San Prudentzio jaia direla eta, apirilera lehenengo bideo lehiaketa antolatu du. Horrekin batera zinema amateurren lehiaketa ere konbokatuko dute. Lanak “super 8” eta “single 8” formatetan auzi daitezke, eta 30 minututako gehienezko luzaera izan dezakete. Xehetasun gehiago nahi duenak Aldundi horretara jo beza, Gasteizko 1.672 posta kutxatilara. 60 mila pezetakotako saria dago lehen irabazlearentzat.

□**Txartel lehiaketa Araiarako.**— Maiatzaren 2an Araian ospatuko den Euskararen Eguna iragartzeko txartel lehiaketa konbokatuko da, edozein adinetako hiritarrek parte hartuko duten esperantzaz. Txartelen gaia librea izanik, ondoko inskripzio hau eramatea beharrezkoa da: “Araiko Euskararen Aldeko Mobida 1.987.eko maiatzaren bira”. Aurkezten diren txartel guztiekin, gero erakusketa bat burutuko dela esan dute antolatzaileek.

□**II. Uxola Sariak. Hizlaria eta Olerkia.**— Lehiaketa honetan, Tolosaldean OHO, BBB, UBI edo Lanbide Heziketan ikasten duen edonork har dezake parte. Pertsona berak ezin dezake lan bat besterik aurkeztu; gaia, norberaren esku gelditzen delarik. Lan guztiak makinaz idatzita bidaliko dira. Lana sinatzeko izengoiti bat erabiliko da. Egilearen datu guztiak, kartazal batean entregatuko dira, azalean bere obra izenpetzeko erabili duen izengoitia garbi jarriaz. Lanak, “Uxola” Literatur Lehiaketa izenburuz, Tolosako Udaleko Euskara Zerbitzura bidaliko dira. Epea maiatzaren 15ean amaituko da, sariak banatzeko eguna festetako egitarauan azalduko delarik.

jaiak

■ Txiste bazkari bat izango da Hernanin datorren apirilaren 5ean, Txiste kontatzaile Kike Amonarriz izango delarik. Ordua: eguerdiko 2,30etan izango da.

■ Hori baino lehenagokoa dugu ordea Joxe Ramon Galarragak presiditutako txiste afaria, hilaren 4koaz ari gara noski, Beasainen egingo dutena deabruak nahi baldin badu.

Azpeitiako herria Hazparnera

apirila

5 Datorren igandean Azpeitia eta Hazparneko herrien elkarganatze edo anaitasun eguna ospatuko da. Azpeitiako udalak hau kontutan izanik, autobusak ipini ditu joan nahi duen guztiak aukera izan dezan. Eguneko programa ondokoa izango da. 11,30etan Hazparneko udaletxean Azpeitiako herriaren harrera ofiziala. 13ean, bazkaria. Gainera txistulariak, bertsolariak, soinu-joleak, abesbatza, etab. izango dira. Bazkaria 1300 pezeta izango da, eta izen ematea Azpeitiako udaletxean egin daiteke, kultura bulegoan.

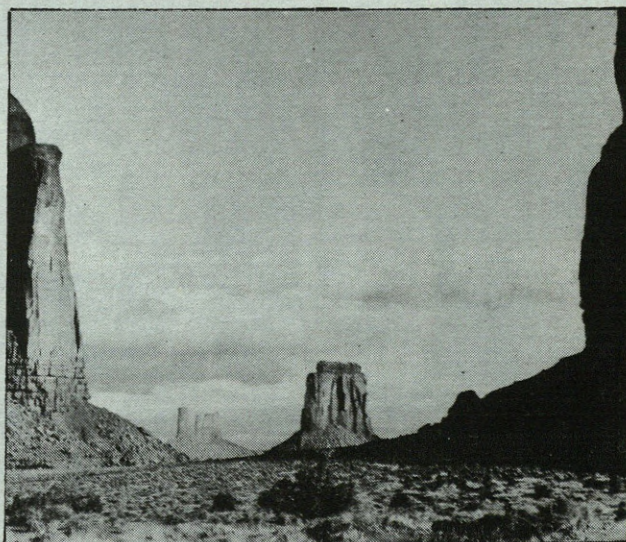
apirila

5 Maurizio Elizalde eta Felix Iriarteren omeneko ekintzen barnean, igandean Lantzeko gazteak joanen omen dira Arizkunea, beren ihauteriaren eszena batzuk errepresentatzera. Oroitu gaitero, bertsolari, txaranga eta kantarien faltarik ez dela izango egun horretan hor.

Mendaroko trikitilarien omenez.— Eibarren apirilaren 5ean egingo da aurtengo Trikitilari Eguna, Txikito Mendaro-Aizta, Arno-Martxel eta Ospaz-Sabin soinu eta panderojoleen omenez. Goizeko 9,30etan bilduko dira Euskal Herriko trikitilariak udaletxearen aurrean bilduko dira, herriak eskainitako gosariatz indarrak berriro ondoren kalez kale abiatzeko. Ordubetez herriko kale eta tabernak alaituko dituzte. Meza ondoan berriro kalejirak. Ordubietan bazkaria Arraten. Omenaldiko trikiti-saioa Eibarko polikiroldegian egingo da arratsaldeko 5,30etan. Jaialdia ez gehiegi luzatzeko taldeka joko dute soinu trikitilariak.

kirolak

mendi ibilaldiak

*apirilaren 12rako

■ **Gasteiz:** Ituren - Mendaur - Ekaitza - Loizate Zubietza (helduentzat). Txarlarzo - Sierra Salvada (gazte-txoentzat).

■ **Pagoeta** (Zarautz): Entzia.

■ **Tabira** (Durango): IV Rallye fotografikoa.

■ **Kresala** (Donostia): Sallent - Formigal.

■ **Lagun Onak** (Azpeitia): Aloña.

■ **Miru Gain** (Otxandio): Gatzarrieta.

Mendizabal eta Arria III.a, norgehiagoka

apirila

12 Bi hauetan azkarrena zein den jakiteko, egin beharko duten lana honoko hau duzue. Hamar egur 80 ontzako Arria III.ak ebaki beharko ditu, eta Mendizabalek oinbiko bat gehiago. Egurak aukeratzea, Mendizabalen bakar hori izan ezik, Arriaren esku dago. Apirilaren 12an jokatuko da Tolosan. Tartean 250 mila pezeta. Sarrerarekin ateratzen dena erdibana egingo dute. Laguntzaile bi eramaterik dute. Horra ba desafio bat gehiago aizkolarien artean.

Bizkaiko gizon proba Mendatan

Mendatan ospatuko da apirilaren 4 eta 5ean Bizkaiko bikoiteen arteko gizon proba. Erabiliko duten pisuari buruz 1.200 kilotako harria izango dutela indarrak eurtzeko esan behar da. Bikote bakoitzak 30 minututako txanda izango du eta pisu libreko txapelketa izango dela ere adierazi behar da. Bikote asko ez dira aurkeztuko, baina doazenen artean burruka gogorra izango delakoaren susmoak daude.

Oiartzunen sokatira txapelketa

apirila

12 Sokatirari norbaitek bultzakada handi bat eman behar diola eta, aurtengoan jakina den bezala, sokatira txapelketa nagusi bat eratzeari ekin diote. Kanporaketa saioak jadanik amaituak diren honetan finala jokatzeko dago oraindik. Martiartun, Amurrión, Orion, Erandion eta Laudion kanporaketak egin ondoren finala apirilaren 12an Oiartzunen izango da. Saio honetan nafarrek eta Iparraldekoek ere parte hartzerik badute.

Soka berean.

1 907tik. Bizkaiarrekin batera. Berton bizi eta behar egiten duten guztiekin. Gaur, atzo bezala, zurekin batera. Eguneroko problemetan bat eginda. Beharrianetan laguntzen. Irtenbide egokiak ematen. Lehenengo eta behin, zu zerbitzeko gaudelako. Eta azkenean ere bai. Horrexegatik egongo gara zurekin batera gero ere. Elkarrekin. Soka berean.

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE BILBAO
BILBO AURREZKI KUTXA

Donibaneko Talasoterapian Eusko Jaurlaritzak inbertitu

Ipar Euskadiko turismagintza rebolezionatuko duen Donibaneko Talasoterapia zentroaren projektuan Gasteizko Gobernuak ere parte hartzea erabaki du. Orain artean proiektu hori bultzatu duen Hélianthal enpresa multinazionalarekin adostasunera iritsi da Jose Antonio Ardanza lehendakaria bera, eta apirilaren lein burutu dira gestio luze eta konplikatuak. Eusko Jaurlaritzak Talasoterapia zentro berriaren akzio guztien %49a edukiko du eskuetan, multinazionalarenak %51 izango direlarik.

ARGIarentzako hainbat ikerlan osatu duen «Gatzaga Taldeak» iturri fidagarrietatik jakin duenez, Donostiako alkatea den Ramon Labaien izan da operazio honen bultzagile inportanteenetako bat. Donostiako «Maria Cristina» hotelarekin eta beste hainbat ekintzarekin Gipuzkoako kapitala munduko turismo aberatsaren zirkuitoetan sartu nahian dabil Labaien, eta Donibane Lohizunekoarekin lotzea gauza inportantetzat dauka. Badiardi PNVko «kritikoekin» ibili ondoren azkenean EAN ez sartzeko arrazoinetako bat ere hori dela: Garaikoetxearen alderdian ez omen da berdin baloratzen Talasoterapiaren afera. PNV eta PSOEren arteko akordioan ere klausula sekreto moduan dago operazio honentzako baimena; Estatu Espainol eta Frantsesaren arteko afera izatean, Madrilgo gobernu eskuetan duten sozialisten oneritzia beharrezkoa zen.

Luis Mari Bandresen erorketa ere hari horretatik ulertzen dute aipatu iturri fidagarrietan: aurreko Jaurlaritzan Kultura eta Turismo kontseilari izan den Bandresek Hélianthal enpresari presio egin nahi zion Talasoterapia Donibanen ez baina Miarritzen ipini zezaten. Antza denez, Bandresek eta bere emazteak zenbait etxe eta lur-sail erosiak zituzten Miarritzen duela bi urte. Dena dela, ez da lan erreza izan Eusko Jaurlaritzak eta Hélianthal adostasunera iristea, eta horretan etengabe mugitu dena Adnan Kashoggi arma-trafikanke aberatsa izan da. Logikoa, zeren eta Donostiako «Maria Cristina» hotela ere horren adiskide batena baita, Aga Khan-ena.

Eusko Jaurlaritzaren izenean, «lanpostu asko sortuko du enpresa honek», deklaratu du Talasoterapia zentroaren %49aren ordezkari izango den Joseba Arregi kontseilariak, «eta argi eta garbi esan beharra dago bai EMAK eta bai Euskal Batasunak zentro honen kontra esandakoak gezur zikinak baino ez direla». Sortuko diren lanpostu berrien artean, 10 euskal itzultzaile kontratatuko dira, Talasoterapiak hain euskalduna den Donibane erdaldundu ez dezan. EGA tituloa eskatuko zaie itzultzaile postua nahi duten guztiei, eta etsamin batekin hautatuko dira onenak. Izena eman nahi dutenak AEKra jo behar dute: Iparraldean 59.25.76.09 telefonora deituz (Erramun Baxok da arduraduna) eta Hegoaldean 943.28.37.43 telefonora (Txabarriz galdetu).

Vaticano Felipe Gonzalezekin haserre, santuak direla eta

GERRA Zibileko lehendabiziko martiriak santu egiten hasi da Joan Paulo II.a, eta horretarako Guadalajaran «gorriek» hildako hiru monjetatik abiatu da. Eskuin soziologikoa birmoldatzeko azken urteotan egiten diren saioen artean kokatzen da Wojtilaren ekintza hau, Sukia kardenal berriari eman nahi zaion protagonismoa ere tartean delarik. Gonzalezen gobernuak, «gorri» haien ildotik iritsi denak, iseka bezala hartzen du jokabide hori eta hautesleriaren aurrean ere bere azken errepublikanismo zantzuak defenditu behar ditu. Behar hainako kategoriazko jendea ez zuela Erromara bidali eta astetan iraungo duen polemika zabaldu da.

Koltza-olioaren epaiketari inplikatu nagusiak euskaldunak

ASTE honetan hasi eta ondoko hilabeteetan zehar luzatuko da koltza-olioaren auzia deitu dena. Ia 600 lagun inguruk galdu zuten bizia, makinekin erabiltzeko egina zegoen olioak gizakien kontsumorako desbideratu zutenean. Milaka urtetako zigorra eskatzen da pozoinaketa horren errudunentzako, eta horien artean errudun nagusitzat donostiar bat agertzen da, Juan Migel Bengoetxea. Heriotzeen kausa olioak izan ote zen oraindik eztabaidatzen da, eta multinazional batek ekioztutako pestizida bat izan zela diotenak ere badira.

Stefano delle Chiaie, terrorista klabe bat

CARACASEN detenitu du Venezuelako polizia politikoak Stefano de la Chiaie, neofazista italiarra eta Mendebalde hainbat atentatu eskuindarretan eta zerbitzu sekretuen operazioetan inplikaturik. 70.eko hamarkadan Italian bezala Estatu Espainolean eta Frantsesean atentatu latzak burutu zituen bere taldeak: Occorsio juez famatua eta Boloniako geltokiko sarraskia Italian, Jurrarmendiko hilketak... eta Iparraldean ETAko militantei egindako atentatuetan ere inplikaturik agertu da. 80.eko hamarkadan ere bere sareak «lanean» segitu du, eta lagun handia zuen J.P.Chierid —hau ere Jurrarmendin ibilia— atentatu bat prestatzen ari zela hil zen. Zerbitzu sekretu espainolekiko harremanak aspaldikoak dira: Occorsio hiltzeko erabilitako metraileta Manuel Ballesteros komisarioa buru zuen «Comisaría General de Información» delakoaren eskuetan agertu zen, eta GAlen adarretako bat ere italiarrei lotua delarik, horren eta zerbitzu espainiarren arteko harremanak ezagunak dira. Zerbitzuek, trukean, erreztasun guztiak ematen zizkieten Estatu Espainolean. CIArekiko harremanek zerkusia badukete Caracasen prestatzen ari ziren lanean.

PSOE-EAJ: ezkondu eta biharamonean haserretu

Gobernua osatu eta aste gutxitara bere osakide diren bi alderdiek Komunitate Autonomoaren egituraketa erabat kontrakoak defenditu dituzte, eta gobernua osatzeko bidean ibili zen tripartitoak berriz funtzionatu du. Batik bat Araba eta Bizkaian EAJ zerbait astintzen saiatuko da ondoko asteetan.

Batak dio besteak planteiatzen duen Euskadi eredua zentralista dela eta herrialdeek historian zehar erakutsi duten autonomia ito nahian datorrela. Besteak erantzuten du bata defenditzen duen Euskadi hori karlistek nahiko luketena eta modernitatearen kontrako dela.

Biak gobernuan daudela da, ordea, aferra. Gobernari jeltxak sozialistari «borreroa» deitu dio, eta sozialistak berriz jeltxak mespretxu egin eta lehen gobernu osatzera iritsi ez zen tripartitoko sozioekin elkartu da. Ezin ulertzeko dirudi, baina hola suertatu da.

Eusko Alkartasuna eta Euskadiko Ezkerra oso batuak agertu dira Komunitate Autonomoaren egituraketa berria erabakitzerakoan. Orain arte Biltzar Nagusiak hautatzerakoan bi erizpide lotzen ziren: proportzionala —biztanle kopuruaren arabera— eta territoriala —biztanle gutxiako eskualdeak marjinauak gelditu ez zitezen—.

Proportzionalitate purua ez erabiltean errealitatean duten baino indar handiagoa dute bozketan eskualde ruralek. Eskualde industriatu eta hiritar-tuen baztertzeari, ala historikoki mantendu nahi izan den orekaren zaintzea? Eztabaida zaharra da, eta munduko hauteskunde lege ezberdinak dira arau garbi bat ez dagoelako lekuko.

Hain normala ez dena zera da, edozein sistema politikorentzako hain funtsezkoa den oinarri horietan ados ipini gabe gobernu bat osatzea, hamabost egunen buruan —arteak kontseilariak beren sailburu guztiak izendatzera ere iritsi ez direnean— horretaz eztabaidatzen hasteko.

Lehendabiziko haurra ekarri baino lehen hasi dira disпутan Ardanza eta Jauregi.

Gobernuak segitzen du, tripartitoak ere zerbait bai

Proportzionalitate hutsa eskaintzen zuen PSOEek eta orain arteko legea defenditzen zuen EAJk. EA eta EE PSOEren tesietan ados zeudelarik, zenbait goxagarri sartzeko prest agertu ziren hasieran, baina azkenean bertsiorik gogorrena ateratu zen.

Eta horra gobernuak batek besteak, EAJk PSOEri alegia, herrialdeen autonomiaren «borrero» deitu diola, eta beste bi partiduei «borreroaren laguntzaile trasteak».

Kondizio horietan nola mantendu daiteke gobernuak? Luzaroan iraungo duenik ere ez du inork espero. Hasi baita frogatzen PSOEek nola edo hala kontseilaritza batzuk hartzeagatik eta PN-Vkoek berriz zuten agintearen ahalik eta zatirik handiena eskuarteak atxikitzegatik elkartu zirela.

Arzalluz bera hasi da jadanik sozialistekiko tartea nabarmendu nahian. «Terrorismo arazoak ez ditugu berdin ulertzen». Aberri Eguna eta Gernikako ospakizunak gainean dira, batetik, eta benetan indar harremanen eta aliantzen katalizadoreak izango diren udal hauteskundeetako bidean murgildu gara.

Eusko Alkartasuna bere Kongresoa burutzera

Hauteskunde lege berriak aldatetik handienak Araban ekarriko ditu. Gasteizi hautetsi kopurua handiagotu egin zaio, eta hemen sozialistak nagusituko dira hurrengo bozketetan. Bizkaian ere jeltxak gauzak arras gogortuko zaizkie.

Nola erreazionatuko du EAJk? Gasteizko Parlamentuko erabakia —«Euskadiren modernizazioa gaur hasi da», deklaratu zuen Jabi Markiegi— Auzitegi Konstituzionalera bidaltzeaz hitzein du, baina ez da gauza ziurra. Mobilizazioak? Zaila dirudi.

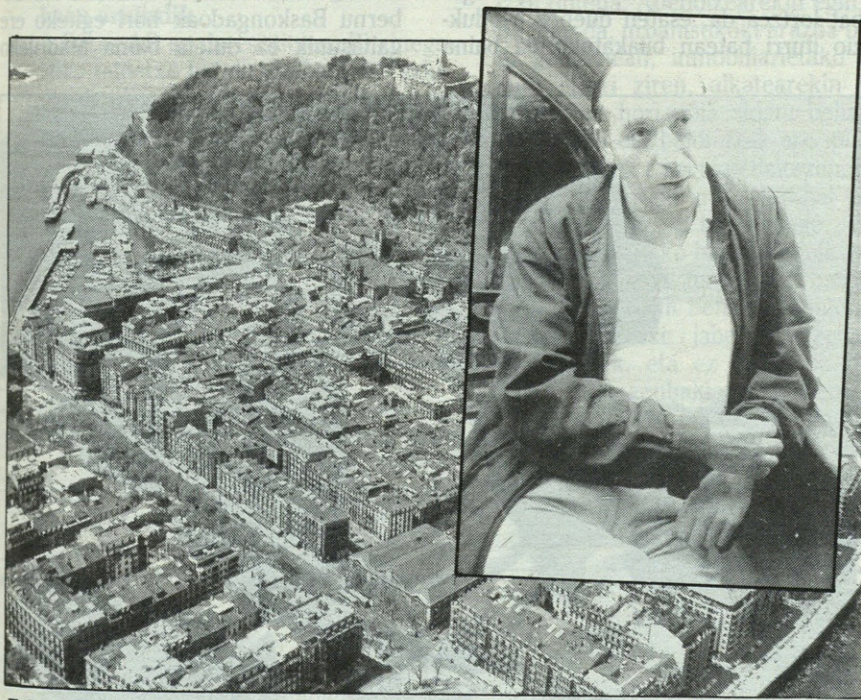
Dudarik gabe herrialde bakoitzaren partikularismoaren eta zentralismo akusazioen arteko eztabaidak gogortu egingo dira. Bizkaian, batik bat, seguruenik. Herrialde horren eskubide historikoen defendatzaile gogorra izan da Makua, eta datorren hauteskunde kanpainan debate latzak ikusteko gaude: «modernizazioa», «zentralismoa», «karlistak», «Nafarroa nola integratu», etabar.

Eusko Alkartasunak asteburu honetan finduko ditu horren aurrean bere armak. Lehen Kongresoa finkatuko dira printzipioak bezala estrategia eta taktika, eta horren ondoren EAJkoek beren alderdiaren eraberritzea burutzen dutenean ikusi ahal izango dugu zertan datzaten ezberdintasunak. Bitartean, PSOErentzako pagotxa.

Iñaki ZUBIONDO

Felix Soto, Donostiako kontzejal polemikoa

«Donostian inmobiliariak dute partiduek baino aginte handiagoa»

Felix Sotoren eritziz espekulazioa geldierazteko modua badago: etxabizitzei prezio maximo bat legez ezartzea.

Donostian aspalditik da norbait Felix Soto. Bere ideia politikoekin ados ez daudenek ere aitortzen dute hirigintzan asko dakiena eta izugarri egin duena dela. Zenbait inmobiliariak urrea pagatuko omen luke hori udaltzetik ateratzeagatik. Harrokeria gutxi eta konstantzia izugarritzakoa dituen Soto honengana jo dugu. Paperez itotako mahaiaren ondoan lehio txiki bat, eta bestaldean Kantauri itsasoa haserre.

ARGIA.— Egunkari batetik norbaitek «Hirigintzako Poeta» deitua dizu.

Felix Soto.— Publikoki ezin da inor iraindu eta jaun hau oso elengantilloa denez, hirigintzako poeta deitu dit. Garbi dagoena, berari horrela ezin zaiola deitu eta hiria administratzeko orduan jauntxo handi bat dela. Eskuarki jipoi bat har dezakenean bere gogoz kontrako legeak onartuz aritzen da, baina udalak plenu batean onartutakoa erraz ahaztu dezake.

Adibide gisa, «Ley de Régimen Local» delakoa hemen ez da betetzen, plenuetan erabakitakoa ezta ere, eta hirigintza alorrean mila oker egiten ari da, Ondarretakoarekin gertatu den bezala.

Zinegotzi batzuren lanagatik alkatearen, beste zinegotzien eta hogeit urte baino gehiago udalean lanean ari diren jurista taldeen onespenez bultzaturiko plan partzial bat bertan behera utzea, hori ez da inoiz gertatu izan.

A.— Pozik egongo zara Ondarretako planaren gorabeheretan azkenean Gipuzkoako Diputazioak arrazoin eman dizuelako...

F.S.— Lehendabizi esan behar dena zera da: plan horrek ez diela hiriaren erantzukizunei aurre egiten, etxebizitzetxei dagokienez. Luxuzko etxebizitzak dira eta bakoitzak 40 milioi inguru balioko du.

Bestalde, bide sareak, Tolosa Ibilbidea adibidez, eraikuntza lurtzat hartzen badituzu, nahiz eta mota horretako lurrak ez izan, luxuzko berrehun etxebizitza gehiago eraikitzean 6.000 miloita-

ko etekin likidoak ematen dizkiozu jabe pribatu bati. Zeren eta, poligono horren %80a lur pribatuak bait dira, Jose Osinalde Peñagarikanorenak hain zuzen.

Gaur egun Donostian, lurren monopolio bat dago. Poligono bakoitzeko lur gehienak jabe pribatu baten esku daude. Gero hauek, etxebizitzaren salneurria eta guztia ipintzen dute aspaldi batean erositako lur merkeak orain urre prezioan salduz.

Matraileko ederra eman diegu orainog honetan, hori egia da.

A.— Hala ere, zalaparta gehiena astintzen duen arazoa Maria Cristina Hotelarena da.

F.S.— Gai hau zaharra da. Alkainekin jaio zen eta proiektu honen aurka altzatu ginen bakarrak geu izan ginen.

Lehenik aipatu behar da, iniziatiba publikoak pribatuari konpetentzia egin nahi izatea burugabekeria handia dela. Urtean zehar, abuztuaren ezik, hoteletako gela erdiak hutsik aurkitzen diren Donostia bezalako hiri batean, Maria Cristina Hotela erosteko prest zegoen jabe pribatu bati ezetza ematearen agindua, PNVko gobernutik Labaienek eman zuen. Eta Udalak pribatuarekin hitz egindakoa baino hamar miloi gehiago ordaindu behar izan zuen.

Jabe pribatu honek etxe guztia hotel bezala gorde nahi zuen eta udalak, ordea, etxearen heren bat inmobiliaria bati saldu dio apartamentuak egin ditzan. Eta jakin izan dugunez, salatzeak da ez diola erosle hoberenari saldu, Galparsorori baizik.

A.— Nork ateratzen ditu etekinak hotel honekin?

F.S.— Dirua hiriak jartzen du eta esplotazioa CIGA hotel katearen esku geratzen da, Aga Khan kate horren lehenakaria delarik. Hor kontratu bat bada go baina ez diote inori erakusten, ezta PSOEko kontsalariei ere eta hauek PNVri jokua eginez, ez dute salatzekeo duintasunik.

Orotara hotelaren gastu guztiak bi mila milioitara iritsiko dira, pasa ez badira. 139 gela daude, eta kontuak egiten baditugu, gela bakoitzeko hamar miloi baino gehiago gastatu da. Bestalde, luxuzko bost izarretako hotela dela: estatu osoan honelako beste bi soilik ditugu eta, harrigarria dena, gelak beste toki horietan baino askoz merkeagoak dira.

A.— Maria Cristina hoteleko kontratua inori ez diotela erakusten diozu. Nolako den berririk ba al duzu?

F.S.— Maria Cristinako kontratuan, guk jakin dugunez, Aga Khan horrek fakturazio osotik, komisio gisa esan dezakegu, %3a edo 4a eskuratzen du. Eta bestalde, kontratu hau bista handiz egin dute, zeren hilerok ateratzen diren etekinetatik %10 lortzen du CIGA kateak.

“Mandatariek nahi bideetatik kanpo eraman behar dituzte herritarrek protestak”

Denok dakigu, urtarrila eta abuztua, diru kontutan, oso desberdinak direla eta urtean zehar galerak edo etekinak egon, hileroko %10 ziurtaturik dute. Pentsa, nahiz eta urteko balantzeara txarra izan fakturazio brutoaren %3ko komisioa eta etekinak diren hiletako %10 poltsikora. CIGAk irabazten duen guztia udalak galtzen du.

A.— Orduan hiriak ez du gauza onik ateratzen?

F.S.— Labainen helburua prestigio bat lortzea da, esaten duenez produktio iturri batean bilakatuko da baina

arazo hau ez konpontzea...

A.— Kontratuaren gorabeheran, gauza erabat ilogiko bat marraztu diguzu. Izan behar du horrek nola baiteko logikaren bat.

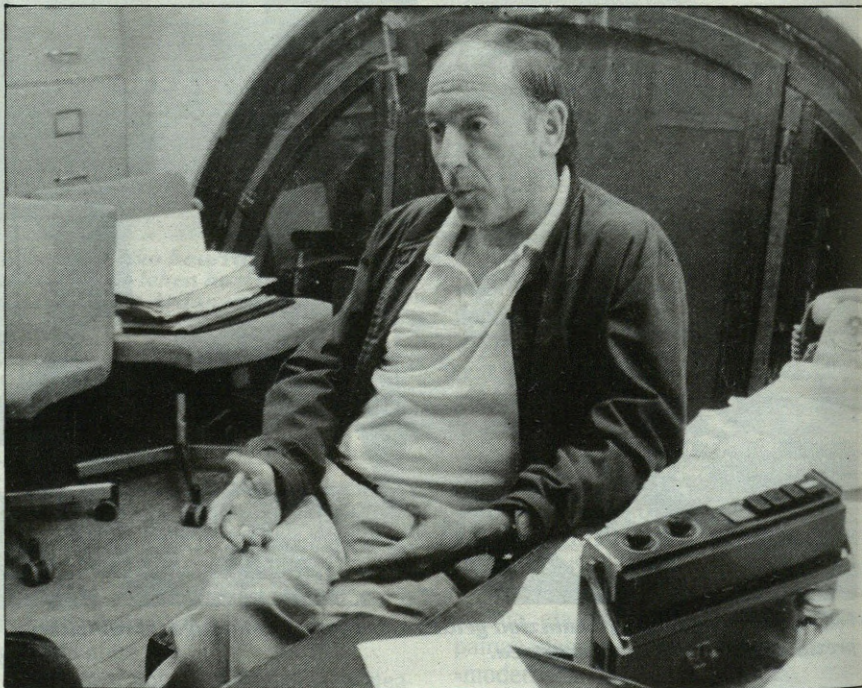
F.S.— Erlojua orain 50 urte geldituta gizon bat delako alkateak ikusten dion logika. Gizon kultoa bada, baina 50 urte atzeratua bizi da. Politikoki dagoen filosofia langileak baztertzea eta Donostiaren irudi «politi» bat egitea da.

A.— Etxebizitzak ez aurkitzearen gaia ere ikutu nahi genuke. Zeren Donostian hau prolema benetan latza dago, eraikuntzako enpresariak ere salatu dute.

F.S.— Etxebizitzaren gaia berehala konponduko litzateke salneurri fijoak egongo balira. Beste guztia eranskinak eta zertxobait konpontzeko buruhausteak, besterik ez dira. Ogiak, olioak eta abar, gehieneko salneurri fijo bat duten bezalaxe etxebizitzekin egingo balitz, tramankulu guztia pikutara joango litzateke.

A.— Eta gaurko legediarekin hori egin daitekeela uste al duzu?

F.S.— Noski baietz. Gertatzen da udalaxe batek, edota Diputazioak eta Gobernu Baskongadoak hori egiteko ere gaitasunik ez dutela baina Madrilera

“Ondarretan geldi erazi den operazioarekin, lurjabe batek 6.000 milioitako etekin likidoa eskuratuko zukeen”.

gure ustez, Donostiak prestigioa lortzeko beste mila egiteko du eta adibideak argiak dira: etxebizitzaren arazoa hor dago, osasun publikoa ere egoera larrian dago, bestela nola uler daiteke, orain bertan edaten ari garen ura lau hilabetez behintzat potablea ez izatea, permisiblea baizik. Noizbehinka hori gertatzea ulertzekoa da baina hogeitaz

Gobernuak nahi izanez gero, dekretu bidez egin dezake: elikagaien salneurri maximoa hainbeste, etxebizitzaren salneurri maximoa hainbeste. Eta kitto, besterik ez dago.

Guk, udal bezala, egiten diren planetan babes ofiziala duten etxebizitzak sar ditzakegu baina denek, PSOE barne, horren kontra botatu dute. Orain

bertan 600 etxebizitzatako plan bat onartu da eta denek babes ofizialaren aurka botatu dute.

A.— Udaletxean, zein da PSOEren zeregina?

F.S.— Hemen eta leku guztietan, PSOE hipotekatutako partidu bat dela uste dut. Bere eginkizun bakarra PNVk laguntza behar duenean eskaintzea da.

A.— Oposiziorik ere ez al dio egiten?

F.S.— Hori horrela ez dela, argi dago. Legislatura paktuarekin garbi ikusi da, konfidantza gehiena ematen dion partidua PNV da eta berarekin elkar-tzen da.

A.— Norekin konpontzen zarete hobeto, PNVrekin ala EArekin?

F.S.— Ez dakit, jende berdintsua dela uste dut, ezin da esan nortzu diren ho-beagoak eta nortzu okerragoak, esan besterik ez dago azken sei urte hauetan talde bakar bat osatzen zutela. Nahiz eta EAK azkenaldi honetan zenbait puntutan gure alde jo, hauteskundeak laister ditugula ezin dezakegu ahaztu eta garai hauetan jendeak gauza arra-roak egiten ditu.

A.— AP eta EE aipatu gabe dauz-kazu oraindik.

F.S.— AP ez da esistitzen. Bi zinego-tziko taldetxo bat du eta bata oso azka-rra denik ezin aitortu eta bestearekin, Ordoñez honekin, aldentzen gaituena ez dira diferentzia politikoak bakarrik: batez ere bestelakoak dira.

Gure taldean egongo balitz jator-tasun apur bat ez izateagatik berehala es-pulsatua izango zen, ez da administra-zio publikoan egoteko gizona, ustelke-ria besterik ez du eragiten. Ez du beste-rik egiten eta espedienteetan hori garbi deskribatua dago.

A.— Azken garaiotan bera da zu-re kontra gehien saiatzen dena.

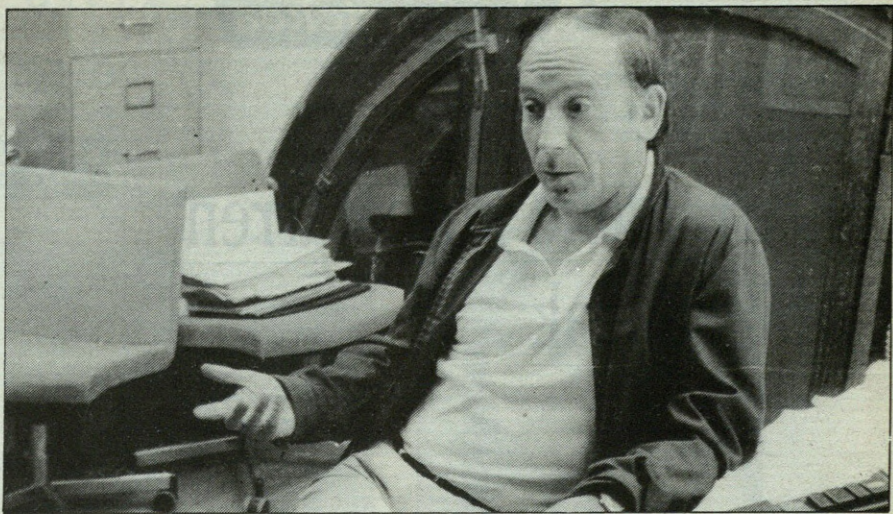
F.S.— Noski. Lanik ez badu egiten, zerbait egingo balu bezala aritu behar eta nirekin sartzen da. Baina Ordoñez ezagutzen duen jendeak farre egin eta gizon hori zein lotsagabea den komen-tatzen du.

Euskadiko Ezkerrari buruzko nire eritzia ere galdetu didazu. Zortzi urte hauetan beti antzeko jendea sartu du, nahiz eta azken denboretan desmarka-tu eta modernoagoak direla esan. Adi-bidez, EEk beti gure presupostuen aur-ka botatu du eta etxebizitzaren gaian ere, beti bakarrik gelditu gara.

Azkeneko kontzejalak espul-satu egin omen zituzten. Baina beno, Ruiz Balerdi, Mitxelena, Ramon Saizarbito-ria eta honelako jendea izan dute baina azken finean, emaitza berberak jaso di-tugu.

A.— Donostiako udalean zortzi urte daramatzazu. Denboraldi ho-nen laburpentxo egingo zeniguke?

F.S.— Gauza asko egin litekeela bai-

Urtean lau hilabeteaz Donostiako ura potablea ez dela salatzen du Felix Sotok.

na egiten ez badira kasualitatez ez dela. Horra laburpena. Udal hau oso «gida-tua» dago. Partidu gehienak, ekonomia aldetik, oso kontrolatuak daude, nahiz eta, teoriarik, partiduek plenuetan botatu eta erabaki, inbiliariek hauek baino aginte gehiago dute.

Hor dugu Ondarretarekin egin nahi izan dutena, Apendizearekin egin dute-na, hau da, urbanistikoki arazoa bidera-tu genuenean, inbiliarietako hoge-i jaun etorri ziren, alkatearekin bilera egin, plan hori nola aldatu behar zen esan diote eta baldintzak ere ipini diz-kiote beraiek ados izan daitezen. Hone-la bi urtez, orain arte, plan bat gelditu dute eta hori legez kanpo dago.

Adibide grafiko bat ere ipiniko dizut: egokitu zait udal funtzionari bati publi-koki errieta egin beharra poligono bat paperetan bere jabearen izenarekin deitzeagatik, eta ez betidanik udalak eman dion zenbakiarekin. Gero kexu dira funtzionari horiek: baina horiek ere gustora saiatzen dira inbiliarien lana eginaz. Beste hau ere gertatu be-rria zait: plenu batean onartu da entre-

presari bati etxe batzuk eraikitzeke zor-tzi urtetako epea ematea, eta paperetan begira ari naizela zer aurkituko eta «norbaitek» hamabi urtetara luzatu dio-la epea.

Inbiliarietako hoge-i lagunek kris-toren garrantzia dute. Baina Ibaetako bizilagunak Mercaesoren aurka daude-la eta, 1200 firmekin eta legea beren al-de dutela, zeren legez kanpoko obrak egiten bait dituzte, etortzen dira eta ez die udaletxean inolako kasorik egin.

A.— Jaramonik ez badiote egiten eta beren legeen gainetik ari badi-ra, babesik ba al du hiritarrak?

F.S.— Jendeak arrazoiak izanez gero, ondorio guztiekin aurrera jo behar du eta ahal den neurrian, protestak udale-ko mandatariek nahi luketen bideetatik kanpo eraman behar dira. Auzitegira joan beharra dago, gu ere joaten gara, baina jendea errespetatua izan dadin formula bereziak ere aurkitu behar di-ra, sarritan epaileak arrazoiak emango dizu baina hemendik bost urtetara. «he-chos consumados»en politika jarraitzen dute.

A.— Bukatzeko, zein da zure us-tez Donostiak gaur egun gehien be-har duena?

F.S.— Begira, guztia hankaz gora da-go baina zerbait aipatzekotan Hirigin-tza saila ikutuko nuke eta honen bar-nean lurraren monopolioarena, Martu-tenen eta Altzan, Lauaizetako zatian, etxerik gabe dagoen guztia, ikusten du-zun berde guztia, eta baita baserriak ere ez dira baserritarrenak. Lur guztia saldua dago, Cadizko eta beste zenbait lekutako jendearen inbertsioak dira.

Eta kurio-soa da baina eskuarki poli-gono bakoitzean jabe bakarra dago. Ondorioz, jabe hauek, belardi bezala erositako lur sail hauek udalak, orain, etxebizitzak eraikitzeke lurtzat jotzen ditueneari derrigorrez, urrezko lur sail bihurtzen ditugu, babes ofizialekoak di-rela onartzen ez badugu.

Iñaki ZUBIONDO

“ “ *Ordularia orain 50 urte geratuta bizi den gizona da Labaien* ”

Iparraldeko koreatarren abilidadeak

Satorrak mugaren azpitan

1974ko irailean Kim Pu Song Iparraldeko armadako desertoreak Hego eta Iparraldea bereizten dituen 4 kilometrotako zabaleroko zonalde desmilitarizatua (ZDM) zeharkatu zuen, eta hegoaldeko goardiei entregatu zien bere burua. ZDM zeharkatzen zuten hainbat tunelei buruzko historia harrigarriak kontatu zituen. Bera lan eginda omen zegoen tunel horietako batean, Panmunjom herritik hurbil.

Bi hilabete beranduago, azaroaren 15eko goizez, Hegoaldeko patruila batek, Panmunjom-etik ekialdera kilometro gutxitara, tunel bateko sarrera disimulatua aurkitu zuen; lur azpiko 45 bat zentimetrotan eraikita zegoen eta ZDMren hegoaldeko sektorean 1.200 metroz barnesartzen zen (mugaz alde bakoitzean 2 kilometrotako hutsunea dituen ZDMak).

Zulaketa lana erabat esku lanabesez burutua dago, prefabrikatutako harlauxez eutsia. Lehendabiziko tunela zen hura, lau urtetan azalduko ziren hiruretatik. Chorwon-en agertuko zen bigarrena, 1975eko martxoan, eta Panmunjom hegomendebaldean, hirugarrena, 1978an.

Nahiz eta ordudanik ez den besterik azaldu, eta denboraren pasatzeaz aurikunde haien hotsak piska bat moteldu diren, Estatu Batuetako militarrek Iparraldeko koreatarrek ZDM azpiko beste

Hegoaldeko Koreako soldadoak, ZDM inguruan patruilatzen.

hamazazpiren bat tuneletan lanean segitzen dutela, jo dute. Sekretua gorde beharrean —diote amerikarrek— orain iparretarrek lehergailuak ez, baina maxina sofistikatuak eta haitz-hausle diren zenbait agente kimiko erabiliko lituzkete.

500en bat hego-koreatar eta iparramerikar tekniko ari dira aspaldian, gobernu agentziak eta industri eta hezkuntza sailetakako pertsonak laguntzaila dituztela, mugako 248 kilometroetan barrena, xehetasunezko bilaketak egiten. Momentuz, halako emaitzik gabe.

«Ez dago bitarteko zientifikoez tunelek deskubritzerik», esan du hegokoreatar bezeroei lurrikaretarako ekipamenduak saltzen dizkien esperto batek. «suerte ona izatea baizik ez duzu. Iparrakoreatarrek lurrazpitik sartu nahi badute, noiznahi sartzea dute».

Lurrazpiko **60ren bat metrotan**

Mugaldean aritzen den Nazio Batuen Komandoak (NBK) iparrakoreatarren gainerako sator-lanak ere arretaz segitzen dituzte. Jakina denez, mugaz iparralderako 25 kilometrotako lur-lerro batean, baina lurrazpian, errefuxio-biltegi sare konplexu bat eraiki dute iparretarrek, non haien gerra materiale guztien %65a metatzen dela kalkulatzeko baita.

Lehengo urtean Iparraldetik Hegoaldera hanka egindako Im Jong Chul sargentoak 250en bat horrelako armategi egon daitekeela, adierazi zuen. Oso sakon egonki eta, satelitez antzematen gaitzak dira ordea. Bai tunelak eta bai biltegiak ere, lurrazpiko 60ren bat metrotan aurkitzen omen dira. Milaka pertsona aritzen omen da beroietan lanean.

NBK-ko komandante-buru den William Livsey generalak dioenez, beste inongo armadak ez du inoiz lurrazpian horren sakon jo.

Lurrazpiko metaketak badu horratik bere alderdi txarrik, hala nola uholdeak izan zirela eta, horietako batzuk hustu behar izan zirela, jakin da. Bestalde, dirudienez, gisa honetan denbora mugatuago batez meta daiteke gerra materiale. Baina azken hau munizioari dago-kio batez ere, ezetz eta tanke, karro blindatu, artilleria autopropulsatu eta beste materiale astunei.

Abioietako materiale biltegiak ere eraiki dira, ZDMtik gertu dauden bi aireportuen azpitan. Aireportu hauetan ez dago materiale militarrik agerian, baina gerra egoera batean armez hornituz gero beroietatik Seul-era (Hegoaldeko hiriburura) zortzi bat minututan iritsi liteke.

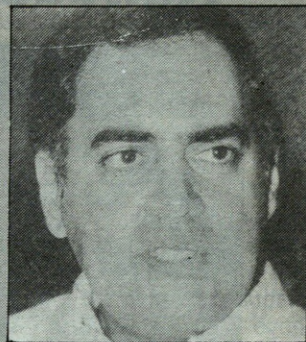

Far Eastern Economic Review-k argitaratu grafikoa, hatzemandako hiru tunelak lekutzen dituen.

HOR

BARRENEKOAK

FANXIN

Gauzak zailtxo jarri dira Rajiv-entzat.

Inbasiorako bide gogortxo

Hegoaldeko azterkatzaile batzuek gerra panorama latza pintatzen dute, Iparraldeko indarrak hainbat tuneletatik barrena Hegoalderantz ixuriz eta Hegoaldeko erretaguardian nahasmena sortuaz.

Aldi berean —imajinatzen dute— hainbat karrok zeharkatuko lukete ZDM delakoa, eta AN-2 garraio-abioi eta planeagailuetatik salto egindako milaka komando lurreratuko lirakeke.

Inbasio-bide gogortxo dirudi, ez da alegia serioski horrelakotzat hartzen, baina 1974ean aurkitu tunelak 90×120

zm. zituen, bertatik 3.000 soldaduko erregimentu bat iritsi zitekeelarik hegoalderaino ordubetero.

Bigarren tunelak berriz (1975eko martxoan hatzemandakoak) 1.8×1.8 m. zituen, esan nahi baita, orduoro 24.000 gizon pasa zitekeen, jeepak eta guzti.

Tunel hauek topatzen zailak dira oso, zeren eta batetik mugalde horietan arroka arront gogorra izaten da, ginbaleak eta eztagailuak sartu eta desbideratu egiten dira, eta bestetik, askotan, tunel bat aurkitu dutelako ustetan zultzen hasi eta, leize-zulo natural batekin topatzen dira, hainbat horrelako dagoelarik nonbait.

PABLO SASTRE

Historiaren tunelean

Etsaiak buruz-buru edo albokako erasoan bretxarik ezin ireki eta lurrazpitik saiatu dela milaka urte badira. Gure aro aurreko 396garren urtean erromanoak, etruskoen Vell hiria ezin beste moduz hartu eta, tunel batez iritsi ziren gotorlekuaren barrura eta ekintza zuzeneko eraso batez koordinatuz, hiria konkistatu zuten.

Iparramerikako gerra zibilean, Petersburg-eko gudan konkretuki, Konfederazioko ehundaka soldadu hilik gertatu ziren beren kanpamentu baten azpian tonelada batzuk lehergaik eztanda egin zutelarik. Hark utzitako zuloak 52 metro luze eta 9 metro sakon zituen.

Munduko lehenbiziko gerran alde batekoek eta bestekoek erabili zituzten tunelak, baina emaitzik onenak britainiarrek lortu zituzten. Inglate-

rran, 1917ko ekainaren 7an, germaniarren posizioen azpian 460 tonelada lehergaikulu egin zuten eztanda; bertan eta segidako erasoaldiaren ondorioz 30.000 germaniar soldadu erori ziren.

Amerikarrek ere egin zuten topo tunel sare konplexu batekin, Vietnamen. Etxez etxekoak ez-ezik, hainbat kilometrotako luzerako zutenak ere baziren, besteak beste Kambodiako mugatik Saioneraino iristen zirenak.

Baina satorraren gerra gehienbat erabili zutenak koreatarrak eta txinatarrak izan ziren, 1950-53ko Koreako gerratean. Koreatarrek erabilitako tunelek munduko lehenbiziko gerran ikusitako sakonenak baino hamar bider sakonago ziren. Ez da horixe Kim Il Sung iparkoreatar liderra historiara pasaraziko dion zerarik nimiñoena.

Rajiv Ghandik bere gobernaldiko orain arteko kolperik gogorrena jaso zuen, lehengo asteko estatuz estatuko hauteskundeetan. Kaxemirako estatuan bakarrik irten zen nagusi bera liderratzin duen Kongresuaren Partidua. Mapa batean ikusiz gero, iparraldean dago hori, aldiz hegoalde eta ekialdean jeitsi da dexente, ezkerreko koalizio bik eskuratu dituztelarik botoirik gehienak.

Beste notizi bat, gure inguru kapitalista hauetan notizi ez litzatekeena baina mugaz bestaldetik datorrenez gero kasu egin behar zaiona, Yugoslaviako grebei buruzkoa da. Soldadak izoztea erabaki zuen gobernuak eta, martxoaren hasieratik hona, ehun eta hirurogeita ez-dakit-zenbat enpresatan egon dira grebak eta protestak. Ondorioz-edo, gobernuak soldaten izoztapena zenbait kasutan malgugarri izan daitekeela, adierazi du.

Bienbitartean, Grezian eliza ortodoxoak entzute handiko protestak kale-ratu ditu. Arazoa zera da: martxoaren 12an gobernuak lege-proiektu bat aurkeztu zuen parlamentuan, non elizaren propietate guztiak Estatuarenak gertatuko direla, esaten bait da. 130.000 hektarea dira gaur egun elizarenak, eta 6.000 kooperatibetan aritzen diren nekazarien eskuetara igaroko lirakeke. Elizak orde, badu bere boterea eta herriaren sektore batek apoiatzen du; eskuindarrek, hain zuzen ere.

Grezia aldetik ere, Turkiarekiko enfrontamentu armatu baten posibilitatearen hotsa iritsi zaigu, hala abisatu zuen behintzat Papandreu lehen ministrariak, «baldin eta turkoek Egeo itsasoaren iparraldean beren petrolio bilatze lanetan segitzen badute». Hitzetan gelditu dira momentuz, baseko arazoak ez dituzte orde onbideratu.

Kutsadurak erre ez dituen erreketara

Amuarrainetara goaz kainabera hartuta

Udaberriarekin ireki zen amuarrainetarako aroa, eta horretarako gai diren ibai eta erreketan —ez dira ugariegiak gure artean, eta batik bat Gipuzkoa eta Bizkaian— makina bat arrantzale agertu zen. Hobbie bat, kirola, bizioa, artea... denetik zerbait badu arrantzak. Eta itsas bazterretik egiten denaren aldean gauza berezia da. Tranpa ugari ere eginen da ondoko hilabeteetan, seguru.

Martxo hondar honetatik abuztua bitarteko epe laburra daukazu benetako amuarrain errekaok jateko aukera. Bibero edo mintegietakoak urte osoan jan daitezke, noski.

Arte oso bat da gure artean diren bi

amuarrain moetatako aleren bat harra-patzekoa. Euskadin «**ibai amuarraina**» eta «**ortzadar amuarraina**» harrapatu daitezke. Kostaldeko ibai ertzetako zaharrek gogoan dituzte garai bateko «**itsas amuarrainak**» ere, baina horie-

tarik ez da Bidasoan eta Mundakan baino gelditzen. Agian ibaiak berriro garbitzen baditugu...

Ahotik galtzen du bere burua arrainak

Ibai mantsoak ez dituzte maite amuarrainek, nahiago dituzte ur fresko eta mugikorretako errekek. Haietan bilatzen dituzte arraultzeak ipintzeko lekuak, eta urritik abendura bitartean ikus daitezke beren «**habiak**» txukun-txukun egiten. Eme batek mila arraultzetik gora errungo ditu hor; arrak bere semena botako die gainetik, eta are pittin batez estaliko ditu.

Otsailetik aurrera beren kontura ibiltzeko gauza dira amuarrainkumeak,

eta janari bila hasi beharko dute. Hara-
gikia maite dute amuarrainek. Jan-be-
harrik handiena ere udaberrian dute
arrainek: arraultzeak jartzen aritu dire-
nek, indarberritzeko, eta kumeek ber-
riz hazkunde betean daudelako.

Gosete garai hori aprobetxatuko dute
arrantzaleek beren lantegirako. Horre-
tarako amuzki naturalak bezala artifi-
zialak erabiliko ditu. Naturalak esparru
edo koto gehienetan galeraziak daude.
beda ireki eta hilabete beranduago arte,
gutxienez.

Klase askotako amuzki edo beita na-
turalak erabiltzen dira: xixareak,
euliak, harrak, tximeletak, eta baita sal-
tamatin edo matxinsaltoak ere. Bada
beste beita natural bat famatua dena,
«asticot» edo haragi-arra, baina euskal
erreketa galerazia dago bere erabilpe-
na. Arrain txiki biziak ere erabiltzen di-
ra horretarako, eta horren oso zaleak
jitoak omen dira.

Amuarrainetarako, kasu eman ilargiari, haizeari, urei...

Errekako arrantzale ez denari oso
denboraldi mugatua irudituko zaio
amuarrainketan aritzen uzten duten
hori. Bestalde, eskuratzen diren
arrainek ere neurri bat baino handia-
goak izan behar dute: batz bestea,
hoge zentimetro baino luzeagoak.
Txikiagoak berriro uretara bihurtu
behar dira.

Aztiak dira: begietako bista ona ta...

Arrantza-aro laburra, mugak, bei-
ten kontrola... Baina mugarik latze-
na arraina berak ipintzen du.
«Amuarraina oso aztia duk», diote
Gipuzkoako Goierri. «Eta arran-
tzalearen trebetasuna duk amua-
rraina baino aztiagoa izatea». En-
tzun eta ikusi izugarri ondo egiten
bait du arrain horrek.

Kontu handia eman behar du
arrantzaleak amuarrainak ez ikusi
eta ez entzun ez dezan. Horregatik,
oso eguzkitsuak diren egunetan, adi-
bidez, arrainak errezago ikusiko du
bere etsaia. Hots ttikiena ere azkar
sentituko du.

Haizeak garrantzia handia du.
Euri itxura duen hegoaize-giro bat

Xixare buztan batengatikan... zartagira

Askotan amuzki artifizialak erabil-
tzen dira. Oilo lumaz egindako piezak
eta baita xomorren formak imitatzen
dituzten tramankulu ttikiak ere. Gure
arteak batik bat **xixareak** usatzen di-
tuzte arrantzale zaharrenek. Zimaup-
letan eta soroetan biltzen dira xixa-
reak, eta esku artean garbiago erabil-
tzeko goroldio artean edukitzen dute
askok astebez edo denbora gehiagoz.

Artifizialen artean «**kutxarila**» da
ezagunena. Xafla ttiki bat jaurtikitzen
da, inguruan gehienetan hiru amu di-
tuelarik, eta erreka hondotik pirrilaka
erakarrerazten da tiraka. Amuarrainak
xomor bat dela uste du, horra iruzu-
rra.

Euli artifiziala ere erabiltzen da. Ba-
tzueta goien edukitzen da amua bere
eluiarekin, kainaberarekin menderatuz,

eta bestetan berriz hamabost-hogei bat
zentimetrotara murgilduta. Segun eta
zein garaitan bata edo besteak du
arrakasta handiagoa.

Arazoina interesgarria da. Xomor-
rasko uretan sortu eta azalera doazen
neurrian jasaten dute metamorfosisa.
Amuarrainek batzutan larba nahiago
dute, eta bestetan eulia. Beraz, amuzkia
gustorago irentsiko dute azalean edo
azpiraxeago.

Beita guzti hauekin amua nola erabi-
li, kainaberari nola tira, amua hondo-
raino joaten utzi ala ez, eta abar, hain-
bat estilo eta teknika daude. Ia beti
amuzki artifizialekin gaur egun. Baina
xixarea oraindik ere estimatzen da zen-
bait garaitan: udaberrian erreka ur
arrez datozenean batik bat.

Ur arreetan erreza dela esku-arrantza

Teknika horien aldean izugarriak di-
ra gure erreka «erretzeko» erabiltzen
diren tranpak. Zeren dudamudazkoa
bada amuarrainak ur-gainera ateratze-
ko basoetako zenbait belar berezi era-
biltzea, askoz grabeagoak dira urtero
gure ibaietan **lixibarekin** eta zenbait
azidorekin egiten diren triskantzak.

Putzu baten hondoa lixiba edo lejia
ipinita, inguru guztiak erre eta amua-
rrainak tripaz gora aterako dira. Hori,
gainera, gehienetan oso ur gutxiko ga-
rietan erabili ohi da, eta inguru guz-
tiak erretzen ditu, amuarrain, karrama-
rro, eta edozer. Erreka-erretzaileak eta
eskopeteroak dira gure inguruetako ka-
lamidaderik handienetakoak.

Bada beste sistema bat ibaietan ibil-
tzen zalea ez denari zail irudituko zaio-
na, baina adituek diotenez arrantzara-
ko sistema errezenetakoa omen dena:
eskuarrantza. Arrantzaleek badakite
harri artean amuarraina bilatu eta tri-
pabarrenean «kilimak» eginaz harrapa-
tzea erreza dela. Galerazia dago, siste-
ma hau.

Eta galerazia dago arrain gehiegi ha-
rrapatzea ere. Bizkaian 6 harrapatu dai-
tezke gehienez, Araban 8 eta Gipuz-
koan 10, eguneko eta pertsonako. Ede-
rra izango litzateke Orian edo Ibaizaba-
len, Deba ibaian zer esanik ez, kopuru
horietara iristeko beldurra izatea.

Bitartean, beren urak kutsatu gabe
dituzten erreketan saiatu beharko dute
arrantzaleek. Eta kutsadura gutxi ba-
litz, zaindu ere egin beharko dituzte:
hainbeste kostata amuarrainak ugaritu
ondoren edozein «azkarrek» lixibaz
erre ez ditzan.

M. AIERBE

AGIÑA

Arrainak ejer begia...

Apirilaren lehen ere Inuzente Eguna da

Manera horretan hasten da Jean Mixel Bedaxagarrek bere diskan azaltzen duen kantu hunkigarri bezain sinbolikoa. Eta artikulu prastu honi doinu horrekin sarrera bat egingo diogu behintzat...

Apirilaren lehen: beti egun berezi bat bezala ospatzen da Frantzia, eta oraingoz Frantziaren jabetasuna den Iparralde honetan. Familietan eta haurren artean inuxenkeri bat sinestarazten da; interlokutoreak inoxenkeria obratua duenean besteak hurbiltzen zaizkio «**apirilako arrainak!**» oihukatuz alaiki.

Hasiera batean, tradizioan oinarrituz, erraiten da, urtearen lehen eguna, apirilaren urtarileria pasatzea erabaki ondoan, txiste moduan bidaltzen ziren opariak zirela «**apirileko arrainak**». Baina apirilaren lehen ez da sekula izan urtearen hastapena; ohitura egiazki finakatu da Erdi-Arotik goiti egun horretan hersten bait zen arrantzako sasoina. Ur ttikietako arrantzaleetaz burlatzeko, arrainik gabe gelditzen zirelako, arrengak (harenkeak) igortzen zitzaizkien. Dirudienez tradizio horretan kokatzen da apirilaren lehen ospatzeko kostumbrea.

Iparraldean duela gutxi zabaldu zen ohitura

Genion, Euskal Herrian egun hori zelebratzeko usaia arras berria zela, eta menturaz frogaz dezagegu. Literaturan ez da aztarnarik aurkitzen azken ehun urte hauek arte; ohitura Frantziaren iparraldetik dator, eta gure artean sartu da lehenik eskola publikoaren erakas-

penen eraginez, eta gero prentsaren bidez, hau da prentsa idatzi eta mintzatu frantsesaren bitartez. Karia horretarat, modelu orokorraren errepikapenaren adibide bezala, eman ditzazkegu, urte oro Iparraldean euskal irratiek eta astekariak kaleratzen dituzten xeblebrekiak.

Duela lau urte, eman dezagun, «**Herriz Herri**» astekariak azaldu zuen Iholdiko aintziran, geologo batzuek urrea edo metal preziosoa aurkitu zitutako berria, argazki batekin gainera. Argazkitxo bat, notizia bat beste askoren artean, irakurlego edo entzulego gaitituak ez du gehiago konturik egiten: dena errez sinesten du, uste bait du, duela ehun urte bezala, kasetan idatzia edo irratan ahozkatua denaz geroz berria egia dela.

Albiste gezurtien mundu honetan, egun alai bat

Orohar, prentsaren garapenarekin batera, hau duela ehun urteko historia da, Ertaroko ohitura horrek bizi-hats berri bat lortu du Frantzia mailan. Informazio munduarentzat, askatasun egun bat da apirilaren lehen, berri sineskaitz baten hedatzeko aukera. Berri sineskaitza ez da ordea debaldezkkoa, badu bere funtzioa. Hau da, inkontzientearekin, desiren munduarekin, zerkusi handia daukala.

Bestalde, apirilaren lehenak, eta komunikabideetan zabaltzen diren xeblebrekierik, informazioaren emaitaren eta kasetalari izatearen zeregina erlatibizatzen dute, alde batetik edozein berri kaskar aktualitate gerta daitekeelako frogaz ateratzen delako, eta bestetik egun horretan agertzen bait da berria edo gertakari jurnalistikoa gezur hutsa izan daitekeela eta hor dagoela egun horretan zorroztu beharrean irakurlearen edo entzulearen izpiritu kritikoa.

Dena dela, apirilaren lehenean eskaintzen diren berriak periodikoetan, edo giten diren inoxentekeriak karrikan, alaiak eta arinak dira. Beste orduz, hainbeste berri sineskaitz eta iduriz manipulatatu sartzen digutelako, jakin dezagun egun hori preziatzen, menderen mendetan amen.

ITXARO BORDA

Iholdiko urtegiaren urrea aurkitu zela eta zientifiko batekin egindako elkarrizketa ere argitaratu zituen 1983an «Herriz Herri» astekariak.

Medizina ikasleak ere kalean

Osasunaren mobida praktikoa

Azken bi aste hauetan, osasunaren munduan dabilzan ia talde guztiak mobilizatuak daude. Osasuna krisian dagoela argi dago. Saiatuko gara langabeziaren dauden medikuek eta medikuntzako ikasleek bizi dituzten arazoak eta proposatzen dituzten alternatibak erakusten.

«Osasuna» komunikabideetan dago egun hauetan beste inon baino gehiago. Osasunari buruzko zerbitzuak osatzen dituzten sektore gehienak, guztiak ez esatearren, greban edo borrokan dauzkagu egunotan.

Normala da jende arruntak hitzetik hortzera erabiltzea gai hau, osasuna izaten bait da bere ardurarik nagusietakoa. Baina, borrokan ari diren sektore guztiek erakutsi duten bezala, ezinezkoa da orain arte bezala jarraitzea.

Donostiako Medikuntza Fakultateko ikasleengana eta Langabeziaren dauden

Gipuzkoako Medikuen Asanblada izan ditugu laguntzaile ondoko lerroak presatzerakoan.

Unibertsitatean sartzeko numero clausura gainditu ondoren, sei urtetako karrera luzea hasten da, bi ziklotan zatituta, medizina ikaslearentzat. «Lehenengoan gai orokorreko dagozkien presatuta teorikoa eta praktikoa jasotzen dira, 2gn zikloa, ordea, klinikoa da (edo hala izan beharko luke). Ziklo hauek kurtsotan zehar asignaturetan zatiturik daude, honela ikasgaien artean egon beharko lukeen lotura nola

bait galdu egiten da. Adibide gisa, elkarrekin emanda joan beharko luketen neuroanatomia, neurofisiologia, neurologia eta neurozirurgia, 2gn eta 6gn kurtsotan zehar sakabanatuta jasotzen dira».

Gaur egun, medikuntzako karrera, titulo bat eskuratzea besterik ez da ikasle gehienentzat. Hau lortzea, azterketa bat bestearen atzetik gainditzen joatea da. Ebaluaketa modu honek, alde batera uzten du alderdi praktikoa, eta gerta daiteke, nota dotorez hornitutako mediku gazte irtenberriak injekzio bat nola jartzen den ez jakitea. Eta hau zergatik? Sei urtetako ikasketak egin dituen ikasleak, sei hilabetetako praktikak besterik egiteko aukera ez daukalako, ez baldin baditu berak bere aldetik egitea lortzen.

Kasu askotan praktikak askoz laburragoak eta kaxkarragoak izango dira. Hau horrela gertatzea bi arrazoitan datza gehienbat: alde batetik, ikasleak,

Langabezian dauden medikuak mintzo

«Presupostuak handitu egin behar dira»

Langabezian dauden Gipuzkoako Medikuen Asanbladako bi ordezkarekin hitzegin dugu ondoko leerroak prestatzeko. Ester Uriarte eta Pilar Ugartemendia izan dira kolektiboaren izenean arlo honetan dauzkaten arazoak agertu dizkigutenak.

ARGIA.— Nola ikusten duzue Osasunaren gaur egungo egoera?

ESTER URIARTE.— Egoera latza da. Erabiltzaileen aldetik, anbulategiak eta hospitaleak gainezka daude.

Asistentzia denbora gutxikoa da, eta Seguritate Sozialak bezeroari kentzen dion eta trukean honek jasotzen duen zerbitzua ez datoz bat (Osasun Publikoaz ari gara, honen aldekoak bait gara).

Gure aldetik, bestalde, 40.000 mediku gara Estatu osoan langabezian gaudenak, duela bost urtetatik hona ez dituzte plazak ateratzen eta. Merkeago ateratzen zaie aldizkakoekin funtzionatzea.

A.— Eta zein da zeuen ustez hau horrela izatearen arrazoiak?

E.U.— Osasunean behar baino askoz ere presupuesto txikiagoa erabiltzea. Eta beste arlotan, adibidez militar gastotan, behar dena baino gehiago (betiko kontua da). Estatuari Osasuna baino gehiago interesatzen zaizkio beste arlo batzuk.

A.— Egoera latz honen aurrean, nondik nora doaz zeuen mobilizazioak?

PILAR UGARTEMENDIA.— Beno, alde batetik, kaleko jendeari gure egoera ezaguteratzea eta bestalde, joan den asteartean Madriden Osasun Ministroari eta Administrazio osoari gure erreibindikazioak azaltzea.

A.— Baina langabezian aurkitzen den pertsona batek ba al dauka zer eginik Administrazioaren aurrean?

P.U.— Badirudi arazo laboralak dituztenek Administrazioarekin harreman gehiago dutela. Titulua eskuratu genuenetik langabezian gaudenok

ez dugu inoiz antzeko harremanik eduki, Administrazioak ez bait du gurekin ezer jakin nahi. Hala ere, asko gara eta bilduko bagina uste baino gehiago lortuko genuke.

A.— Eta zeintzu dira zeuen alternatibak?

P.U.— Gure lehen alternatiba prespuetoaren handitzea da. Gero, praktikoagoak izanik, Generalista izeneko legea deuseztatu, edo denontzat titulo hori lortzeko aukera.

A.— Eta lanari dagokionez?

E.U.— Hasteko, anbulategietako mediku bakoitzak duen kartila kopurua bitan zatitzea, mediku bakoitzari soldata jakin bat emanez, eta ez orain arte bezala, medikuak «a destajo» aritu bait dira lanean. Bestalde benetazko Inkonpatibilitate legea ezartzea eta libre geratzen diren plaza horietan mediku berri bat sartzea, eta ez orain arte bezala, hutsik geratzen zen lanpostu hori, inor berririk hartu gabe, bertako langileekin konpontzea.

A.— Espezializazioa (MIRa) egiteko aukerari buruz zer diozue?

P.U.— Guk eskatzen dugu hospitaletan dagoen espezialista behar errearlari erantzuten. 3.000 badira hospital guztien artean aurkeztzen dituzten plazak, eta hauexek denak betetzea. Baita ere egun ez dauden edo desarrolatu gabe dauden beste zenbait espezialitate bultzatzea; hala nola: Dentista, Osasun Publikoa, Kirol medikuntza etabar.

aipatutako ikasketa sistemaren eraginez, praktikarekiko apatia eta ziurtasun eza agertzen du; bestalde, praktikak gidatu behar luketen medikuek, pa-so egiten dute beraiengana doazen ikasleetaz, ez bait zaio garrantzia ematen formazio praktikoari.

Europarekin homologatu beharra

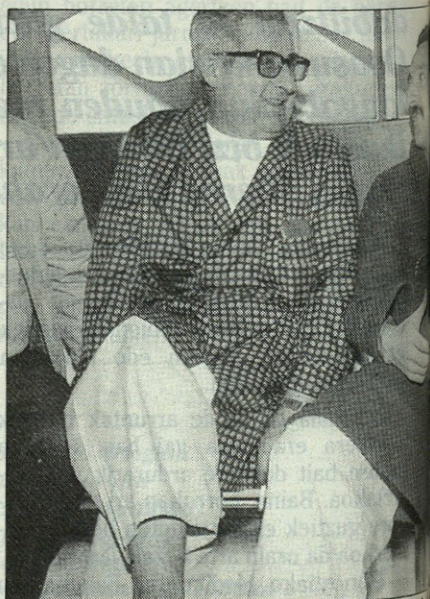
Egoera honetan daudelarik, Estatu Espainola EEEen sartzearekin batera

Mediku Generalista izeneko legea ezartzen zaie. «Medikuntzarako beharrezkoa den erreforma ordezkatu nahiko lukeen partxea edo adabakia baino ez da» adierazi digute ikasleek. Gaur egungo medikuntza ikasketetako sei urteei, lege honen bidez, beste bi erantsi nahi dizkiote.

Azken bi urte hauek oso ikasle kopuru txiki batek egin ahal izango lituzke, oposizio bidez lortuko bait lirateke plazak.

Hauek izan dira ikasleak mugierazi dituzten arrazoietakoz batzuk.

Mugimendu honek eskaera eta proposamen praktikoak azaltzen ditu. Ikas-

Gaisoak zain. Medikuek berriz langabezian

Osasunaren arloko zerbitzu gehienak daude egunotan greban edo borrokan.

keten plangintzari dagokionez, medikuntzako ikasleek, joan den abenduan, Oviedon bilduta, LRU (Ley de Reforma

Ba ote hau konponduko duenik?

Universitaria) delakoaren aurrean alternatiba oso bat gorpuztu zuten, ikasketa plangintzan parte hartzea exigitzen zutelarik. Oviedoko plangintza alternatibo honetan puntu garrantzitsuenak hurrengo hauek dira:

- Sei urtetan zehar ikusten diren gaien arteko lotura logiko eta beharrezkoa.
- Alderdi praktikoaren garrantzia.
- Ezagupenak osotasunean ebaluatuko lituzkeen jarraieko sistema. Generalista titulo berri honi dagokionez (mediku orokorraren formazioaren adierazlea izango dena), legezkoa da medikuntzako ikasketak burututakoan titulo hori eskuratzea, ez bait da inolaz ere, inongo espezialitate baten erakusle.

Karrera bukatutakoan

Lehen aipatutako oztopo guztiak jasan eta gaituz ondoren, Medik Generalista izeneko titulua eskuratuko luke zortzi urte lehenago ikasten hasitako medikugaiak.

Orain arte titulo honek edonon lan egiteko aukera eskaintzen zuen. Hala

ere, zenbait pribilegiatuak (1200 urteko), espezialitate bat egiteko aukera dauka, MIR delako horren bidez. Froga honetara urtero 25.000 mediku langabetu aurkezten dira. Gaituz gero, lau urte pasa ondoren, espezialistaren tituloak langabezian uzten du hainbat eta hainbat ikasle.

Aipaturiko bi titulo hauetaz gain, beste titulo bat ezarri nahi dute. Osasun Ministroak dioenez, bera eta bere administrazioari esker, medikuen prestakuntza oso kaxkarra da, eta EEEen sartu ondoren europar kolega jakintsuekin parekatu ahal izateko, beste titulo berri bat lortzea beharrezkoa da, Medik Generalista izeneko titulua hain zuzen.

1995 urterako titulo hau eskuratzen ez duenak, ezingo du inongo eta inolako oposiziotara aurkeztu, eta lehendik daukan Medik Generalista izeneko tituloak ez dio ezertarako balio izango.

Ikasle eta mediku hauek zera diote, «guk jakintsuak izan nahi dugu, denok daukagu titulo hori lortzeko eskubidea». Administrazioak 1995 urterako laurdenera mugatu nahi ditu Medik Generalista plazak, diru eza argudiatzen dutelarik oraingo 40.000 gehi 1.995. urte bitartean aterako liratekeenak 12.000ra murriztuz.

«Sala de espera»ko medikuak

Zeintzu dira, orain Medik Generalak eta gero Medik Generalistak izango diren lan aukerak?

Gipuzkoa mailan, beren arteko antolakuntza ona denez, urtean bakoitza ihardun daiteke hilabete lanean, ambulategietan sustutuzioak eginez. Autogestio modu hau ere ez du onartzen Administrazioak. Honen ordez, Insalud eta Sindikatoen artean antolaturiko komisi baten bidez eta beraiek asmatutako baremoa aplikatuz, banatuko lukete sortzen den lana.

Baremo honen bidez, zenbait eta lan gehiago egin, orduan eta puntu gehiago biltzen dira, zenbat eta puntu gehiago izan are eta lan gehiago izango delarik. Honen ondorioz, gorpil zoro bat eraikitzen da, non gutxiengoa ari den denbora guztian lanean eta gehiengoa denbora guztian esperoan.

Hauexek dira urte askotan planifikaziorik ez egotearen eta berehala, gauzak korrika eta presaka «konpondu» nahia, ekarri dituen ondorioak.

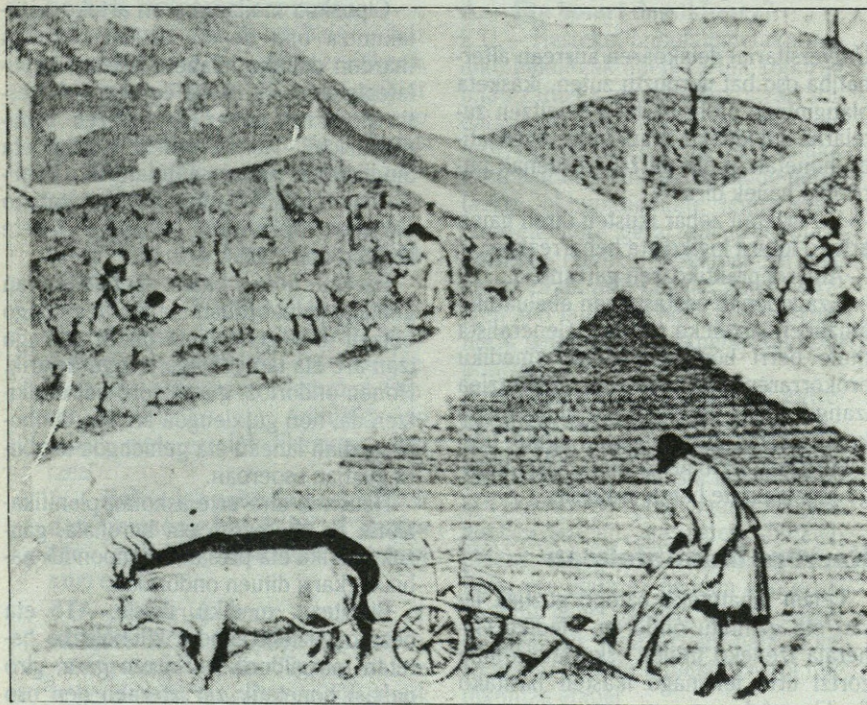
Bitartean, mediku, ikasle, ATS eta bezero guztiak egoera kili-kolozko batetan murgildurik aurkitzen gara, giro nahasi honetatik zer aterako den oso garbi ez delarik ikusten.

IDOIA AGIRRE

Udaberriaren hasieran, eguna gaua bezain luzea da

Udaberriari buruzko mito harrigarriak

Astronomiak diosku udaberriaren hasiera dela eguzkia ekliptika eta ekuadorrearen arteko puntura heltzen denean. Beste askorentzat, eguraldi onaren etorrera nahiko da udaberria heldu dena esateko. Harrigarriena zera da, nola historian zehar kultura guztiek, beraren inguruko mito fantastikoak sortu dituzten.

Udaberria da landareak loretan eta lurra emaitzetan jartzen direneko urtaroa. Sexu oinarria duten eta munduaren sorreraz diharduten mitoek dioten mitoe-kin bat.

Eguzkia Aries zeinuan sartzen den unean bertan hasten da udaberria, eta ez da amaituko Geminis zeinutik irten arte. Denboraldi hau, gutxi gora behera, 92 egun eta 20 ordutakoa da, eta beraren hasieran, egunak eta gauak luzaera berbera dute. Sinpleago esanda, udaberria zera dugu, negu eta udaldiaren artean zabaltzen den denboraldia, eta sasoia.

Udaberriaren aurpegia

Ikonografia zaharrak udaberriari aurpegia eta gorputza ipini izan dizkio historian zehar. Honela bada, antigualekoek Flora jainkosaren itxura eman zioten udaberriari, Napoles-eko Museoan ikus daitekeenez, Stabia-ko koadro batetan.

Erdi aroan aldiz, nekazarien lanak agertzen zituzten koadroen bidez azaldu zen udaberria. Gogora dezagun Prado-n dagoen Bassano-ren «Udaberria» pintura, edo eta Boticelli-k egin zuena, azken hau humanista motakoa. Boticelli-k 1477 eta 1478 tartean burutu zuen koadro hau, Lorenzo de Pierfrancesco de Medicis-ek eskatuta.

Dena den, udaberriarekin loturik dauden errepresentazio guztietan, landareen agerpena, naturaren indarra eta lurraren emankortasuna adierazten dira, udaberria bait da, antonomasiar, sorketaren sinboloa, sinbolo sexuala bestalde.

Udaberriarekin estuki lotuta, munduaren sorketaren mitoak ditugu, munda mundu den bezain zaharrak, eta

Eskandinabiar mitologian Ymir gizatzarra izan zen lehendabiziko biziduna. Izotzetik jaio eta Audumulla behiaren errapatetik edan zuen. Hiltzerakoan, bere gorpuz lur, odola itsaso, burua zeru, hezurak mendi eta ileak zuhaitz bilakatu ziren.

kultura guzti-guztiek desarroilatu egin dituztenak.

Eskandinabian esaterako, Ymir erraldoia lehen izakia izan zen. Izotz urtutik jaioa, Audumulla izeneko behiari esker bizi izateko esnea jaso zuen. Bera hil zenean, bere gorpua lur bihurtu zen; bere odola, itsaso; bere hezurak, mendi; eta azkenik, beraren ileak, zuhaitz.

Euskal mitologian ere zuhaitzen presentzia ikus dezagun, udaberriarekin lotura estua daukana. «Fagus» jainkoa (pagoa) adoratua izan zen, ez bakarrik Euskal Herrian, baizik eta Pirineo osoan zehar ere. Gauza bera esan daiteke «Aixo»ri buruz, Marte jainkoarekin erlazionatua, eta euskaraz «Aritza» emango zukeena.

Euskal Herrian, eta Europan oro har, ez ziren bakarrik zuhaitzak benerraten, baizik eta beraien barruan bizi diren espirituak, Caro Barojak inoiz idatzi izan duenaren arauera.

Japonen inestua, munduaren sorreran

Japonen beste modu batera ulertu zuten munduaren hasiera. Zazpigarren jainko belaunaldiaren azkenak, Izanagi eta Izanami neba-arrebak izan ziren. Zerutik beratik eta ura mugituz, Onokoro irla sortu zuten, eta hara jaitsita, itsasertzetik ibiltzeari eman zioten, bata ezkerretik eta bestea eskumatik. Berriz elkartu zirenean, Izanami arreba bere senargaiari mintzatu zitzaion, sexualki diferentzituak zirelako pozik zegoela esanez. Izanagik gauza bera uste zuen, baina ez zitzaion gustatu beraren emaztegaia lehena izatea hizketan. Hala ere, bi semealaba egin zuten, baina izaina (sangijuela) eta bits-irla atera zirenez, baztertu zituzten. Jainkoek esan zieten hori gertatu zitzaieela emakumea izan zelako hitz egiten lehena, eta berriz hasieratik hasi behar zutela. Honela bada, berris paseiatu, berriz elkartu, gizona

mintzatu zen lehena eta berriz semealabak egin zituzten. Oraingo honetan, Japon-eko irla guztiak jaio ziren.

Ipuin honekin, ohitura japoniarrak indartzen ziren, emakumearen paperari dagokionez.

Mundua, masturbaziotik sortu

Mito japoniarren inestoa ikusten bada, mitologia egipziarrean masturbazioa da munduaren sorrera. Atum jainkoa (beranduago Ra izango dena), bisexuala zen. Oso bakarrik sentitzen zenez, masturbazioaren bidez lagunak sortu zituen: Shu, haizea dena, eta Tefnut, umeltasuna adierazten duen andrea. Bai bata eta bai besteari, Ka, edo arima, sartu zien barnean. Hori bera izango litzateke mitologia hebraikaren barnean Jainkoak Adan-ekin egin zue-na, basatzatik sortu ondoren, putz egin ez arima sartu zionean.

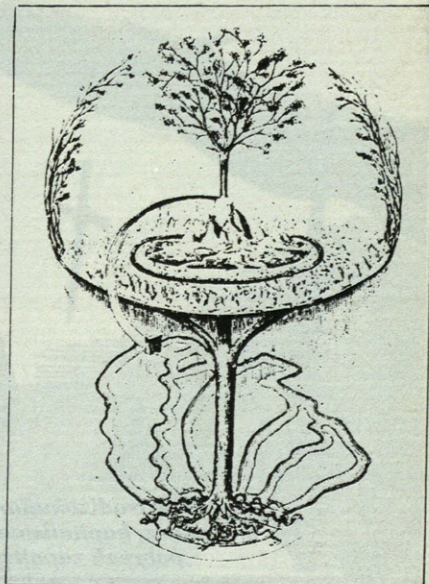
Egiptoko mitoetan ere, berriz aurkitzen ditugu neba-arrebak. Nut jainkosa (zerua) eta bere neba Geb (lurra) estuki besarkaturik daude. Horren estu, zeren beraien aita Shu-k (haizea) indartsu egin behar izan zuen putz, biak bana zitezen.

Kasu hau dugu bakarra non zerua femininoa den, eta lurra maskulinoa.

Putz egin, eta jaio

Ez dira egipziarrak putz egiten mundua, edo zeru eta lurra, sortzen duten bakarrik. Australian ere putz egitea beharrezkoa da argia sor dadin. Ekialdeko haizeak jo egin behar du goizeko izarra zeruan. Orduan sortzen da egun-argia. Zerua ikusita, Australiako bertakoek pentsatu zuten denbora bertekoko zikloa dela.

Jaiotzari buruzko mitoak dira zaharrenak, eta udaberriarekin zerikusi handiena dutenak, udaberrian gauza

Zuhaitzak oso garrantzitsuak dira mitologian. Bizitzaren eta jakinduriaren arbola da Asvattha indiarra. Yggdrasil eskandinabiarra berriz mundua bera da: adarrek zerua ikutzen dute, sustraiak lurpean sartzen direlarik. Sustraien ondotik sortzen dira ibaiak, Hvergelmir iturrian.

denak jaiotzen bait dira bizitzara. Eguzkia egunero jaiotzen da Egipton, Nut amarengandik sortua (beranduago Hathor, edo Isis deituko dutena).

Tonga eta Samoa irlak, Tangaroa jainkoak bota zuen harri batetik jaio ziren, eta bertako emakume-gizon guztiak, irlako zuhaitz ustelduen larbeen-gandik jaio ziren.

Sexualitatea oinarrian

Harriak eta basatza ez dira beti munduaren sortzaileak izaten. Kasu gehienetan, harreman sexual batetik izaten dira sortuak mundua zein lurra edo zerua, eta batez ere, gizakiak.

Japon eta Egipto aipatu ditugu, eta Grezia bera ere aipa liteke, bertakoa bait da ezagutzen dugun mitologia aberatsena. Batez ere, gure kulturara gehien hedatu dena. Hera-ri eskaini izan zaizkio mendetan zehar jaiotza eta ezkontza guztiak, eta Cloris-en aurrean, loreen jainkosa, emakumeek jai eta dantzak burutu dituzte udaberrietan.

Baina mitologia sexualdurik balego, definizioz, mitologia hinduarra dugu. «Lingam» edo faloa, objektu sakratua da Indian. Beraren osagarri femininoa «Yoni»a da, eta biek indar sexual antagonista adierazten dituzte. Antagonistak, baina aldi berean elkar lana egiten dakitenak. Aita zerua da, eta ama, lurra.

LAURA MINTEGI

*Eliza tradizionalaren
onespenez, kapitalismoak
pobreak zapaltzen.*

Eliza eskuineratzearen kontra, kristauak sentsibilizatu nahi Ekintza, Askapen Teologiaren eragile

Euskal Herriko testuinguru berezian indar berri bat eman nahi diote Askapen Teologiari buruzko kongreso hori antolatu duten kristauak. Balentxi apaiz ezagunak eman dizkigu horri buruzko argitasun batzuk eta era berean, gaur egun, eliza ofizialarekin bat ez datozen Oinarrizko Kristau Elkarteen zenbait partaideengana ere jo dugu hauen berri izateko.

Herria 2000 Elizak antolatutik mar-
txoaren 31tik apirilak 3a bitartean, Eus-
kal Herriaren askapena lemapean for-
um bat emanen da Donostian. Aldizka-
ri eliztar honek lau egunez antolatu di-
tuen ihardunaldi hauei Gillermo Mugi-
kak emango die hasiera. Gaia: «*Hiruga-
rrren munduko herri zapalduak beren
askapenaren aldeko borrokan. Aska-
pen Teologiaren laguntzaz*». Hizlari
hau kristau ikasleen kontseilari nazio-
nala dugu eta Teologiako irakaslea Pe-
run.

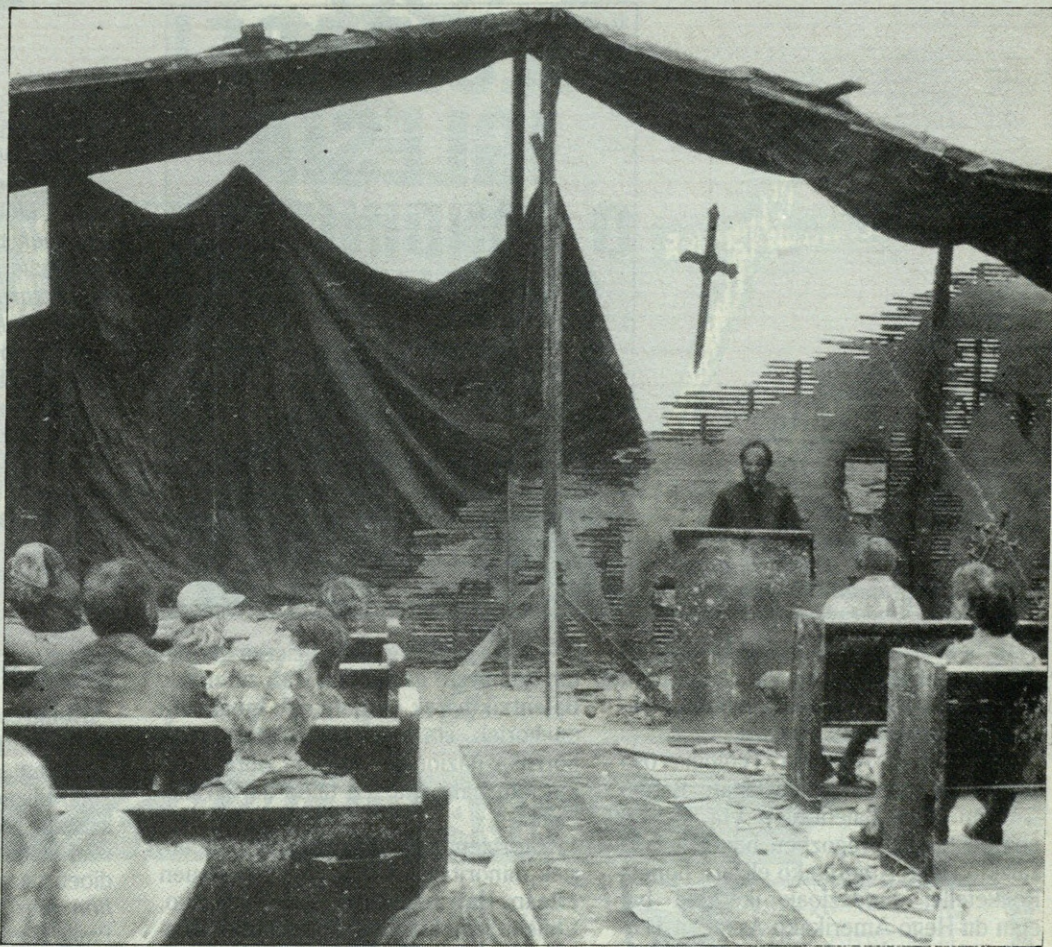
Apirilak 1ean «*Herriko zapalduen
hautua, iraultzailea fededunentzat eta
Teologiarentzat*». Hizlaria Julio Loys,
Madrilgo Teólogos Juan XXIII elkarte-
koa izango dugu.

Apirilak 2an «*Euskal Herria, Askape-
naren herria*» izango dugu gai. Ponent-
zia honek bi hizlari izango ditu: Txabi
Ikobaltzeta, Gernikako Kristau elkar-
teen arduraduna, bilakaera historikoaz
arrituko dena eta Gasteizko Teologi fa-
kultateko irakaslea den Felix Placer
Teologiaren ikuspegiak jardungo dena.

Ihardunaldi bikaera emateko, «*As-
kapenezko ihardunbidea gaur egun
Euskal Herrian*» gaitzat izango duen
mahaingurua ospatuko da. Esku hartu-
ko duten erakundeak, hauexek ditugu:
EKB, Errefuxiatuen Batzordea, Amnis-
tiaren aldeko Batzordeak, «Izaki Helbu-
r» eta Herrien arteko bakea.

Kristautasunaren sustraiak pobreengan

«Askapen Teologiak indar handia
hartu du batez ere Hego eta Ertameri-
kan. Baina ez da mugimendu berria,
eta bere etapak ere izan ditu. «Confe-
rencia de Medellín» eta Pueblon eman-
dakoak garrantzitsuak izan ziren, Vati-

Askapen Teologiaren iturriak herri pobre eta zapalduenetan aurkitzen dira.

cano II. Kontzilioaren ondoren. 1968. urtean hasi zen zabaltzen teologia, edo nahi baduzu filosofia hau».

Hego Ameriketako errealitateak zerikusi handia du mugimendu honekin. Kristautasun handiko herriak ditugu, oso zapalduak aurkitzen direnak. «Zer egin behar du kristauak egoera kezkarri honen aurrean? Zer egin injustiziaren aurka kolektibo baten barnean dagoen kristau pobreak? Eta borroka askatzaileari sustrai kristauek ekin dio kristauak», argitu digu Balentxik.

Ameriketaren ere, beste hainbat lekutan bezala, Eliza eta bere irudi ezagunena den jerarkiak batez ere, agintariekin lotuta zeuden eta daude. «Iturrieta- ra jo behar izan dugu errealitatea berri- ro interpretatu ahal izateko. Itun Zahar- rean Israel herri zapalduaren historia kondatzen zaigu non Moises azaltzen bait da iraultzaile moduan berari agin- dutako lurraren bila. Moises ahotsik ga- bekoen ahotsen Jainkoaren eskutik, bilakatuko da. 'Lurra guztiontzat' filoso- fia honi jarraituz Hego eta Ertamerika- ko kristauak borroka gordinean murgil- du dira».

Vaticanoa freno gisa

Askapen Teologiak ondorio politi- koak ere berekin ekarri ditu, ordea, eta teologia mailan egon daitezkeen ara-

Oinarrizko Kristau Taldeak Nafarroan

Oinarrizko Kristau Elkartek, orain beren izena sendotzen ari badira ere, 1975. urtean sortu ziren, nahiz eta lehenagotik kezka beretsuak tratatzen zituzten taldeak ere existitu. Hau honela izanik, mugimendua indartsuen dagoen herrialdera jo dugu eta Txantreako San Cristobaleko parroki egoitzeko partaide batekin mintzatu gara.

Taldearen zergatia

Oinarrizko kristau elkarteek Eliza tradizionarekin eta batez ere, Nafarroan Opus Dei eta honelako taldeekin bat ez zetozenetz eta arrazoia eliza eremuan zegoela ikusirik, erakunde berri baten beharra sentitu zuten. Talde hauek eliza herritar bat bultzatu nahi dute, honela, auzoko apaizak, emakumeak, langileak, gazteak, hots, era guztiko pertsonaz osaturik daude.

Nafarroan garrantzi handia izango du koordinakundearen arazoak. Dagoeneko bi koordinakunde desberdinek lan egiten dute: «bai. Koordinakunde txiki bat dago, ezker abertzalearen mugimenduaren

ingurukoa, hauek Euskal Herriaren Nazio Askapenaren ildotik doaz, Antsoain, Burlata e.a., gu berriz, Koordinakunde handia osatzen dugu eta nahiz eta gure koordinakunde horrela pentsatzen duen jendea izan, talde bezala honelako- rik ez dugu bultzatzen, hala ere, esan be- zala, pertsonal mailan horren aldekoak badira».

Txantreako talde honek 43 bat perso- na ditu eta Nafarroan hamabost bat talde izango dira. Ikututako gaiak, beste batzu- ren artean, eliza herritarra eta Askapen Teologiaren arteko harremanak, parro- kia eta taldearen erlazioak eta, izaten di- ra.

Aipatzekoa da parroki ingurutan lan egiten duten partaide gehientsuenak gazteak direla eta parrokitatik at lan egiten dutenetako taldetako partaide gehienak helduak direla. Hala ere, bi koordinakun- de hauen helburua eliz tradizionalari ir- tenbide desberdin bat aurkitzea da eta apirilaren hasierarako Euskal Herri mailan ihardunaldi batzu ospatuko dituzte harremanak eta ideiak sakontzeko as- moz.

¡DECIDASE! IGLESIA O SANDINISTAS COMUNISTAS

**Elizako mandatariek
nazio askapen
mugimenduak ezin ikusi.**

zoak bezain inportanteak izan dira inplikazio politiko horiek Vaticanoa bera ere kristau aurrerazaleen kontra erasoan hasi dadin.

«Gaur egun Askapen Teologia oso arriskutsua bilakatu zaie Estatu Batuei —argitu digu Balentxik— eta Vaticanoaren bidez, eragozpen handiak jarri zaizkio Hego Amerikako elizari, honela Rockefeller fundazioak ikerketa bat egin du Hego Amerikako Askapen Teologiari buruz, eta egungo oreka soziala mantentzeko dotrina hori oso arrisku-garria dela adierazi du».

Estatu Batuek beren «hinterland»-tzat jotzen dituzten lurretan ari da lanean Askapen Teologia eta Hegoameriketako gertatzen diren aldaketa sozial guztiak berentzat arriskutsutzat jotzen dituzte yankiek. Vaticanoaren bidez saiatu dira, beraz, teologo ezagunenak isilerazten. Famatuak da Leonardo Boff-i egin zaion erasoa. Eta bestalde, Ertameriketako gerrillen kontrako gerra kontra-subertsiboan, kristau eta katekisten kontrako erasoek ere garrantzia berezia eduki dute.

Kristau euskaldun konprometituak

Euskal Herrian ere kristaua nolaibait jarrera aurrerazale eta iraultzaileekin lotua ikusten dute Kongreso hau antolatuta dutenek. Azken gerra zibilean, adibidez, Francoren kontrako jarrera aktiboa hartu zuten askok eta heriotzeraino eraman zituen horrek. Duela gutxi omendua izan da Aitzol, esate baterako.

Francoren denboran ere deportazioak ezagutu zituzten apaiz askok. «Baina laikoak ere asko ziren, kristautasunetik abiatuta jarrera iraultzailetan ari zirenak. JOC eta Herri Gaztedi aipa-

tu ditzakegu, Burgosko auziaren garaian hainbeste garrantzia izan zutenak». Balentxik berak ezagutu ditu mugimendu horiek, eta badakizki kristautasuna borroka nazionalarekin eta obreroarekin lotu nahi zituzten talde horien klabeak.

Aitortzen du, dena dela, jokabide horiek minoritarioak izan zirela kristauen artean. Harrituta dago, esate baterako, Chileko jerarkia Pinocheten aurka ikusten duenean. «Hemen ez dugu hori ezagutu gure jerarkiarekin. Francoren denboran gotzain guztiak makurtu egin ziren Francoren nahien aurrean. Jerarkia tolestatu egin zen, baina kristau batzuek, asko, ez».

Derion zenbait apaiz abertzalek egin-dako itxialdia aipatu behar da, noski. «Estado de excepción» delakoaren garaian entzerratu egin ziren, herriarekiko solidaritatez eta jerarkiari mugierazteko. Amuriza, Kaltzada, Nabera... Zamorako espetxe famatua ere sinbolo bat da. ETArekin lan egin izanagatik ere joan zen espetxera zenbait apaiz.

JOC eta Herri Gaztedi

Kristau komunitate asko sortu ziren garai horietan, eta urtero Derion egiten ziren ihardunaldiak ere famatuak egin ziren, iraultzaren eta fedearen arteko harremanak aztertzeko. «Cristianos Por el Socialismo» ere sortu zen, beste giro batean.

Gaur egun mugimendu horiek ahulduta edo desagertuta, kristau iraultzaile ta aurrerazaleek fase erabat ezberdin bat bizi dute. Badira base-komunitateak zenbait herritan, baina esan dezakegu funtsean «Herria 2000 Eliza» aldizkariaren inguruan biltzen JOC eta Herri Gaztedin zehar datorren ildoaren inguruko jendea.

Talde haietan ere eman zen, Ezker

Abertzale guztian eman zen legez, kontraesan printzipala zein ote zenaren inguruko eztabaida: edo kontraesan nazionala, politikoa, edo kontraesan soziala. «JOCen langile mugimendutik partituak ginen, eta Herri Gaztedin berriz nazio prolematikatik. Bi prolematiken uztartze nahiko ona lortu genuela esango nuke», diosku Balentxik.

«Cristianos por el Socialismo» taldekoak gehiago zeuden lotuta Europa osoan eta elite mailan marxistekin elkarriketatzeko eta, sortu zen mugimenduarekin. Gipuzkoa eta Bizkaiko herrietako mugimenduekin lotura handirik gabe, eta nazio arazoa ere beste ikuspegi batetik aztertuz, PCEk kultura mailan ere osatzen zuen munduaren inguruan.

Eliza eta Erreforma

Kongreso hau Erromatik kontra-erreforma haizeak gogorrean zabaltzen direnean planteiatzen dute «Herria 2000 Eliza»-koek. Vaticano II. kontzilioa kristau horiek itxaropen handiz bizi izan zuten, baina geroztik, Balentxik dioen bezala, «frenu handia ezarri zaio han martxan ipini zen bideari». Juan Paulo II.a horretan figura klabe bat da.

«Elizak Europar kapitalismo berruan jokatzeko. Momentu batez zenbait teologok pobreekiko konpromezua haizatu zuten, baina ondorio praktikoa gutxi erakutsi du hemen Elizak. Eskubitaratze garbi bat ematen ari da gaur Elizan, eta kristauak sentsibilizatu behar ditugu horretaz. Askapen Teologiak horretarako elementu asko ematen dizkigu».

Idea hauek dituzten kristauak ez dira oso ugariak, dena dela, eta berek ere aitortzen dute nahiko isolatuak direla. Hori ulertzeko ezin da ahaztu Franco hilez geroztik Euskal Herrian ere eman diren aldaketa inportanteak. Batzuen-tzat demokrazia ezarri da, mugatua izan arren, eta horren esparruan jokatu behar du politika guztiak bezala Elizak ere bere jokoa.

Askos urriagoak dira aldaketari Erreforma deitzen diotenak, eta sistema sustarritik auzitan ipintzen dutenak. Herri Batasunaren inguruko apaiz eta kristauak? Ala kristau utopikoak? Edo kristau erradikalak? Zer erantzun behar diete nolabait gaur jerarkia ofizialean beren buruak ordezkatuak ikusten dituzten kristauak?

Egun hauetan egingo den bilkura sail honetan galdera horiei eta askoz gehiagori ere erantzun beharko diete «Herria 2000 Eliza»-ko kristauak eta bertara hurbilduko diren gainerakoek ere.

XXX

K O M I K I A

56. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Lokutegia
&
Iatek 86.

EZ ETA DEI BAT ERE
IRATSI OTE DEN
JAKITEKO... GRRR...
EZIN DUT GELIAGO!!!

BA NOA!!!
BERA DIBERTITZEN
ARI BADA
ALA KUIDAUS!!!

RRIING
TRIIING

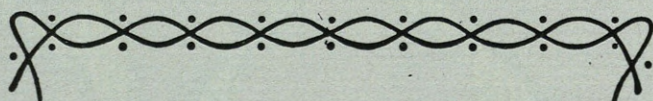

ZORIONEKO BIDAIA!!
NON SARTU OTE DA?
EZ DU IRANTZUTAN

brtgar & brtgar

LA CASA DEL CAFE

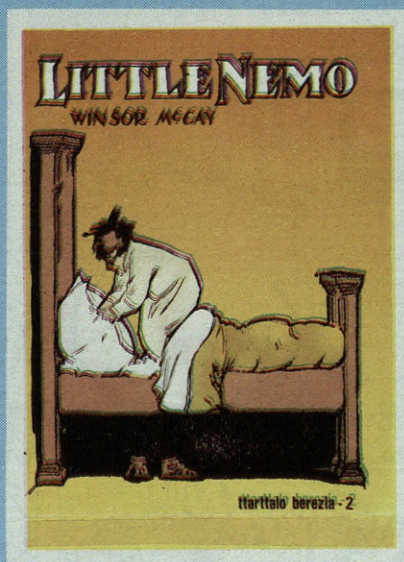
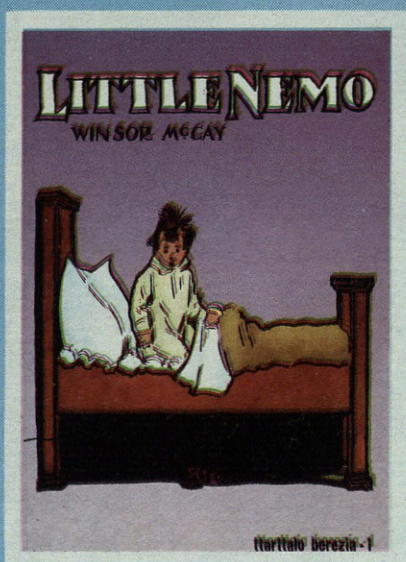

Zure Etxeko Kafea

San Martzial 19 Telf. 424512

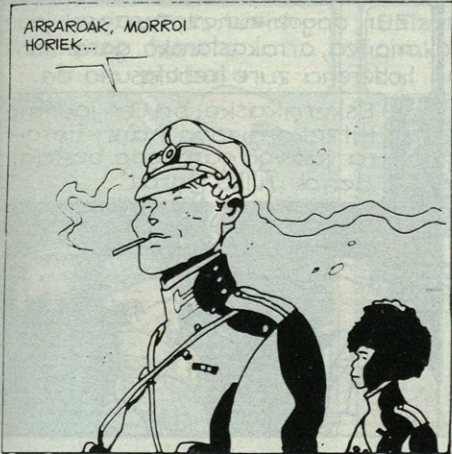
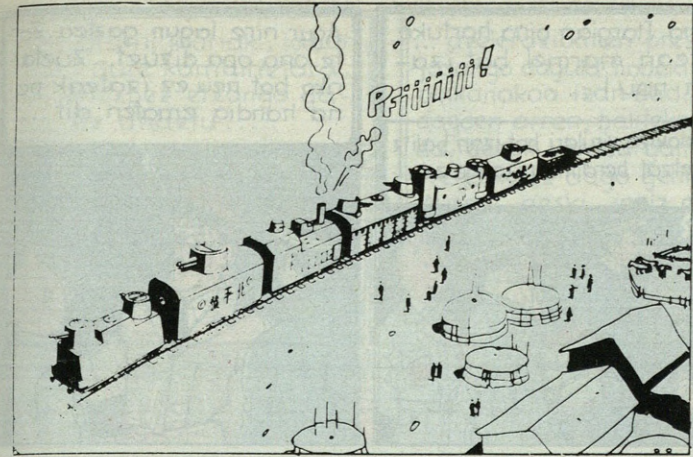
DONOSTIA

EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

Eta orain, jaunak, laburtuz: Gure kamainetara eta ahozpeztango gara. Ez ahaztu...

... azelerazioaren presioa jarrera horretan jasango dugula hobekien. Azelerazio hori pixkanakoa izan dadin dena kalkulaturik dagoen arren, baliteke, eta gainera erraza da, denok kordea galtzea. Nire ustez, horregatik ez dago gehiegi kezkatu beharrik Aurrez, noski, inoiz ezin da jakin...

Hasierako fase honetan, eta ez dakit zenbat iraun dezakeen, koetea automatikoki pilotaturik egongo da. Gero, geure onera itzultzean, goiko solairura igo eta guk pilotatuko dugu untzia...

Orain, jaunak, bakoitzarekin bere tokira... Tresnak probatu...

Entzun! entzun! hemen ilargirako untzia... Lurrera deika... Entzuten didazue?...

Entzun! entzun! hemen Lurra... Ongi entzuten dizugu... Montajeko dorreak erretiratzen ari gara...

Zu, Tintin, irratiz Lurrarekin harremanetan jar zaitez...

Ongi.

Entzun! entzun! hemen Lurra... Montajeko dorreak baztertutik daude... Pista garbi uzten ari gara...

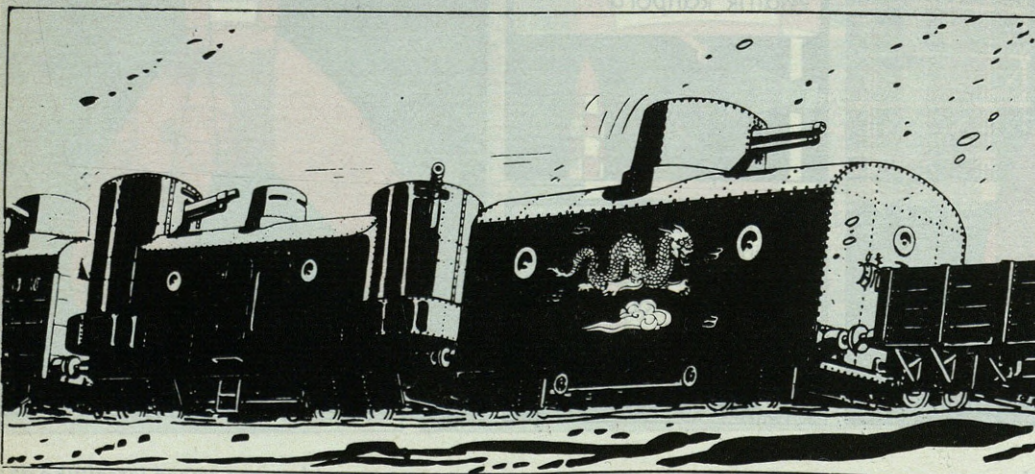
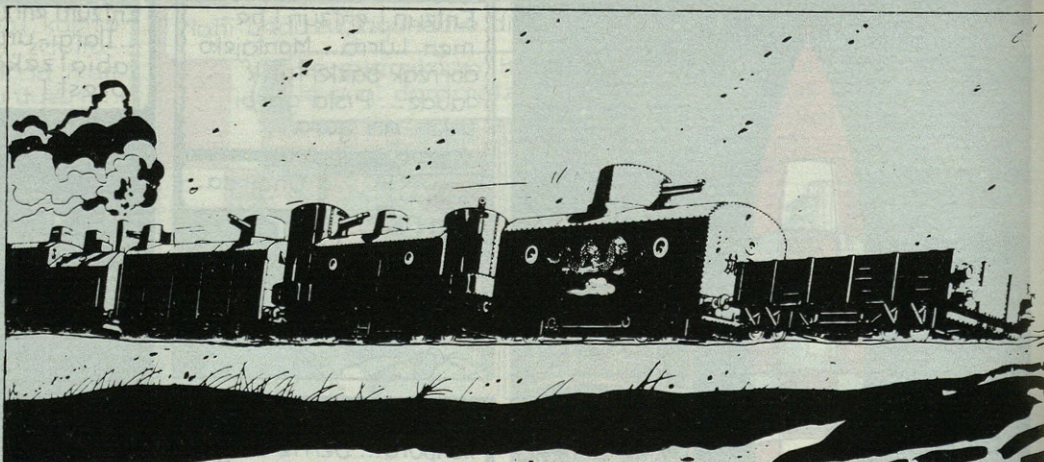
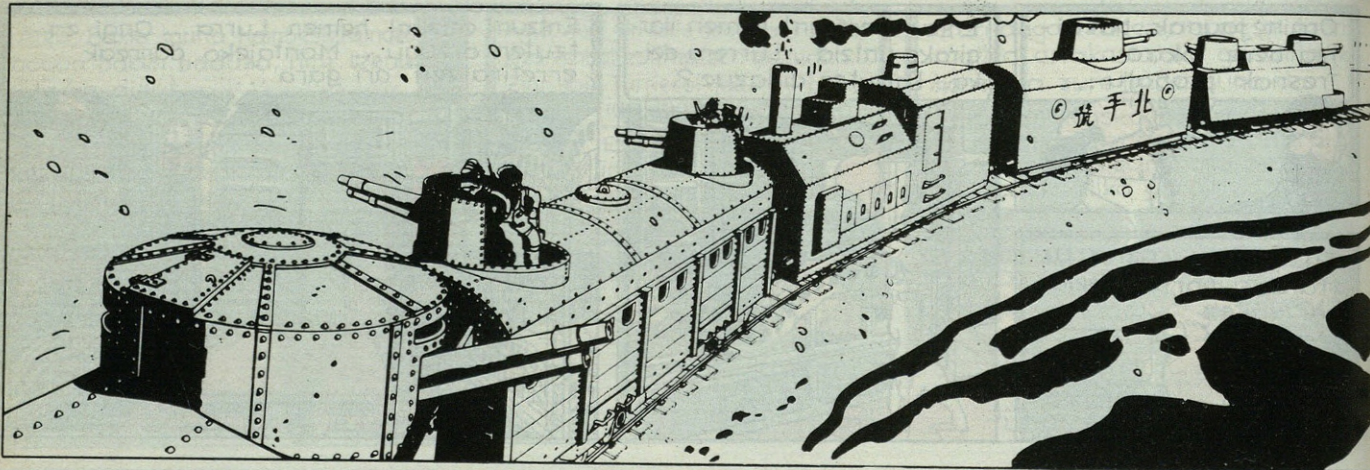
Ongi da.

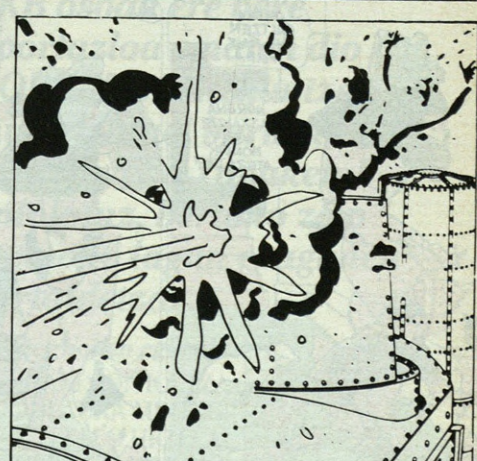
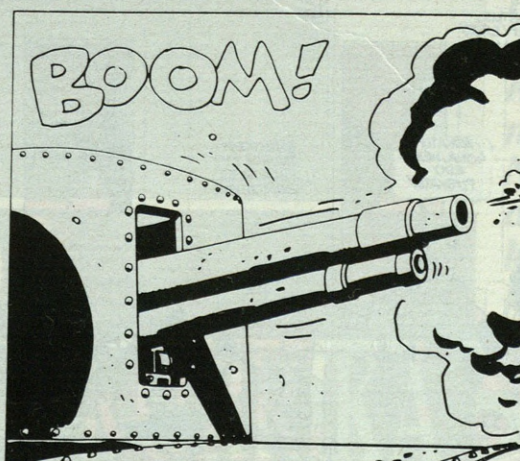
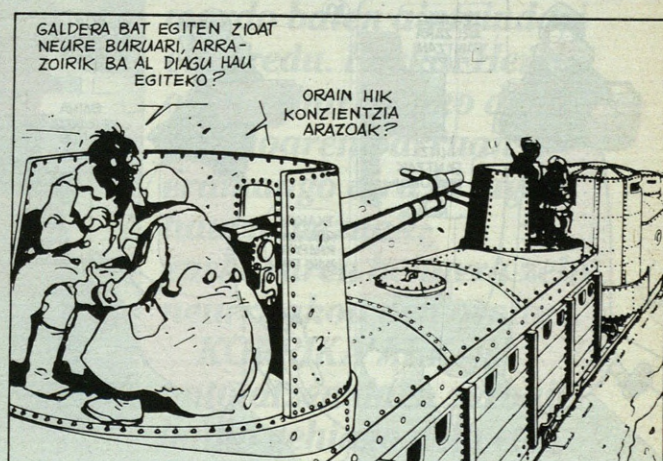
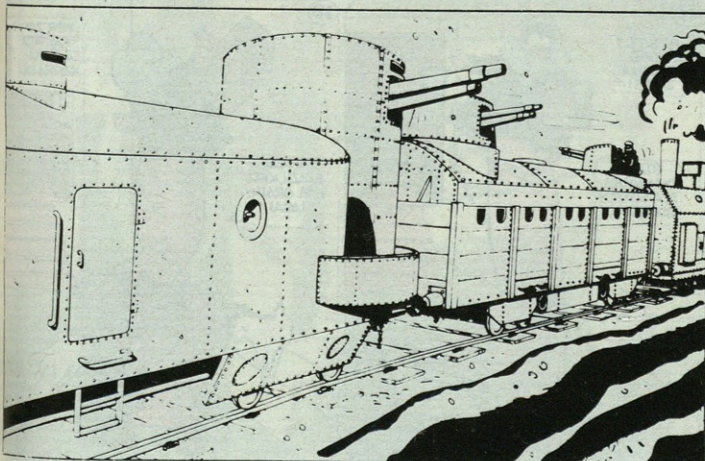
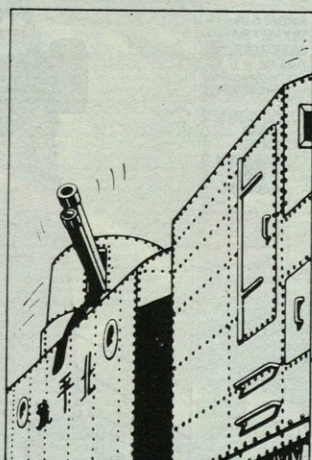
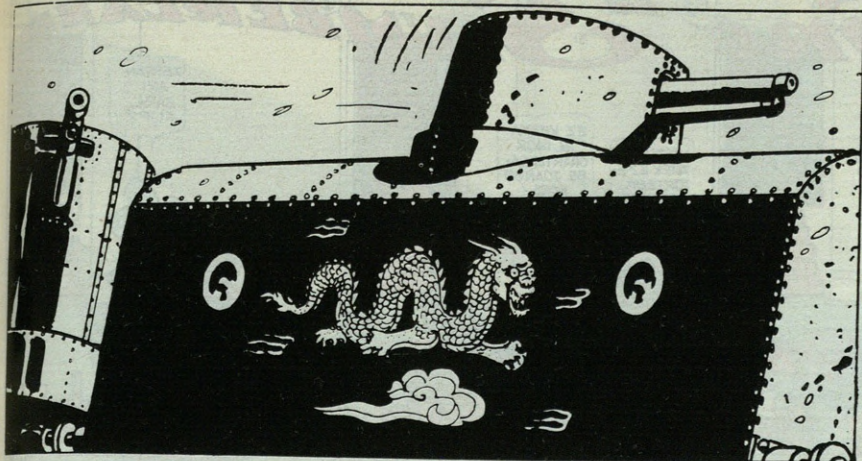
Entzun! entzun! zelaitik kanpora... Berriz diogu: zelaitik kanpora...

Entzun! hemen Lurra... Zelaila libregeratu da... Hogeitabi minutu geratzen da... Prest zaudete?...

Entzun! entzun! ... Ilargi-untzia abiatzeko prest!...

(3. orrialdetik dator)

(datorren astean jarraituko da)

Little Nemo in SLUMBERLAND

1

LASTIMA MOZORRO-DANTZARA GONBIDATARIK EZ EGOTEA

MOZORRO BAT DUGA ZURETZAT. NAHI AL DUZA?

2

ZER DA HORI FLIP? KORTXO ERREA?

BAI, MOZORRUTOKO ZAITUT INORK EZ EZAGUTZEKO MODUAN!

3

LASTIMA ZIEK EZ E-TORTZEA, BAINA EZ ZAITUTZE GONBIDATU

EZ KEZKATTA, INOR OHARTA GABE JOANGO GARA!

4

ZERTAN ARI ZARA FLIP?

JOAN ZUTITZEN IKUSIKO DUZA!

5

HONEIA JOANGO AL GARA?

NOSKI! ERRALDOIZ MOZORRUTU TA ZOAZ, EZ GAITUTZE IKUSIKO!

6

EROR GINTZKE! BAI NA MOZORRO ONA DA, E?

IGO GONA ETA EATSI. TXAKURRA ERE BADATOR!

7

PRIMERAN! ITXARON, GONA LOTU BEHAR DUT!

LOTU ONGI. ERORTZEN BABA, AKABO!

8

PREST! IKUSTEN AL ZAITUTZE, FLIP?

EZIN NAUTE INOLA ERE IKUSI!

ATSEDE- TXO BAT HARTUKO DUT!

9

ZERTAN ARI ZARA DANTZAN, FLIP?

UTZI DANTZAK ETA ONGI IBILI, NEMO!

NI EZ NAIZ DANTZAN ARI!

10

E, FLIP! EZ OMEN DA DANTZAN ARI!

BAINA ZER DUZA? ZAUDE GELDI!

TXAKURRA HARRAPATA NAHI DUT!

11

USTE DUT HOBE DUGULA JAITSI!

UTZI TXAKURRA ETA GOAZEN DANTZARA!

12

ZER ZARRASTATU DA? TXAKURRA DA!

AKABA EZAZU, KIDDO! ETA ORAIN, LASAI!

13

OREKA GALTZEN ARI NAIZ, FLIP!

NORENA DA TXAKUR HORI? NONDIK ATERA DA?

14

KONTUZ FLIP! ERORTZEN NAIZ!

ASKATU GONA, NEMO! EDO PUSKATU!

15

ESAN DIZUT TXAKUR ZIKIN HORI EZ EKARTZEKO!

16

ZERBAIT ASMATU BEHARO DUGA OHETIK EROR EZ DADIN!

BADATOR.

BADATOR KORRIKA

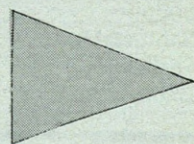
Apirilaren 3an hasiko da 5. KORRIKA Hendaian, 2.080 kilometro zeharkatu ondoren Bilboko Erakustazokan 12an amaituko delarik. Tartean milaka lagun lasterka, ehundaka kultur ekitaldi, ehun mila karteletik gora ormetan, jente mordo ekin eta ekin guzti hori aurrera atera dadin.

Aurten euskal kulturarako oso garrantzitsuak izan diren bi pertsona izango dira omenduak KORRIKAN: Lauaxeta olerkari ezaguna berrogeitamar urte direlako Gasteizen fusilatu zutena; eta Balendin Enbeita, Urretxindorraren semea eta bertsolari mordo baten aintzindari eta eredu. Euskal Herri osoa zeharkatuko duen lekukoaren barruan eramango dira bi lagun hauen mezuak, euskararen beharra zein neurritakoa den oroituz.

KORRIKA AEK—k antolatzen duen zerbait baino gehiago dela eta, EKB osoak ere bere aportazioa ematen dio KORRIKari Hizkuntza minorizatuei buruzko Nazioarteko Topaketak antolatuz, bertoko zein kanpoko lagun ezagunen partaidetzaz.

Dossier honen egileak:

IÑAKI GOITIOITZA
LAURA MINTEGI
PELLO URZELAI
ZORION ZAMAKOLA

Herria Ordua

Hendaia (Ap. 3) 19.00
Miarritze 22.50
Baiona 23.32

Donapaleu (Ap.4) 6.44
Maule 9.08
Garazi 13.20
Elizondo 16.51
Iruñea 22.30

Lekunberri (Ap.5) 7.28
Donostia 13.50
Orereta 14.38
Hernani 18.56
Zarautz 21.38

Azpeitia (Ap.6) 00.20
Deba 3.32
Lekeitio 7.44
Gernika 11.26
Algorta 18.32
Durango 23.26

Bergara (Ap.7) 3.26
Beasain 11.02
Lazkao 14.53
Etxarri 18.20
Etxauri 22.17

Burgete (Ap.8) 8.11
Otsagi 11.50
Lunbier 19.14
Unx 23.14

Tafalla (Ap.9) 00.14
Kaparroso 7.32
Tutera 11.34
Martzilla 19.26

Lizarra (Ap.10) 00.44
Otxandio 10.14
Galdakao 14.14
Arrigorriaga 14.59
Amurrio 18.41
Pobes 23.02

Espejo (Ap.11) 00.20
Labastida 4.20
Oion 8.50
Trebiño 15.26
Gazteiz 18.32

Amurrio (Ap.12) 00.24
Sodupe 3.12
Santurtzi 6.54
Sestao 7.36
Bilbo 10.00

KORRIKA 5-ren ibilbidea eta egunak

1	HENDAIA - Baiona	Apirilaren	3an
2	Baiona - Iruñea	Apirilaren	4an
3	Iruñea - Azpeitia	Apirilaren	5an
4	Azpeitia - Legazpi	Apirilaren	6an
5	Legazpi - Irunberri	Apirilaren	7an
6	Irunberri - Santakara	Apirilaren	8an
7	Santakara - Kanpetzu	Apirilaren	9an
8	Kanpetzu - Berguenda	Apirilaren	10an
9	Berguenda - Baranbio	Apirilaren	11an
10	Baranbio - BILBO	Apirilaren	12an

KORRIKAren ibilbide gastronomikoa

Baina nolako harrikada daukaten buruan AEKkoek! Korrikako ibilbidea ikusi eta gehiago dirudi inurri mozkor batek Euskal Herriko mapa gainean utzitako arrastoa Korrika txukun baten ibilbidea baino. Aurtengo Korrika, ondo dakizuen bezala, Iparraldean hasten da, Hendaian alegia. Eta bukatu non eta Bizkaian, eta zein herritan eta Bilbon. Gutxi gora behera itsas ertzeko herritxo eder batetik Bilbo bezalako mamu kutsatu batetara. Eta ez da zaila batetik bestera joatea, gero! Behobia-Bilbo autobidea hartu, eta berehala egiten duzu; baina ez, antolatzaileek Euskal Herri osoan zehar iragatea nahi dute, eta dugun autobia dotore (eta garesti) hori erabili beharrean, herri txikienetako bideska txikienetatik ere pasatu.

Baina ez pentsa zuzenean joango direnik **Hendaia**tik Otsagira, ezta pentsatu ere! Bai, bai, badakit Otsagi Pirineoetan dagoela, baina badakizue nolakoak diren AEKkoak; bada, Hendaia-irten eta **Iparraldea** egin ondoren, Izpegitik **Baztan**en sartuko da (eta aukera ezin hobea urrekin eginiko txokolatea dastatzeko).

Eta Baztan atzean utzita, **Iruñea**ra. Eta zer hobeto bertan ajoarriero afaltzea baino? Ba, ajoarriero jan, eta bukatzeko patxaran ona edatea. Eta bostean beste bazkari eder bat. Oraingo honetan Gipuzkoan sartu gara **Goierri**tik zehar. Ez dago gutxi aukeratzeko hemen: **Beasaingo** odolkiak edota mondeju zopa. Gustokoak ez badituzu, aurrera segitu eta **Tolosald**eraino iritsiz, Tolosa-ko babarrunak eta postre bezala bertako erreposteria. Eta egun horretan bertan, aukera gehiago ere baditugu: **Beterri**ko sagardotegietan sagardoa edan eta txuleta, makailu tortila, intxaurrek eta gazta jateko; edota Gipuzkoako Kostaldean afaltzeko **Orioko** bixigua eta **Getari**ako mariskada (hau jende «selektuarentzat», noski).

Apirilaren seian, **Azpeitia**n hasi eta **Debat**ik pasatuz, Bizkaiko kostaldea egin eta berriz Gipuzkoara. Bidean, goizko bostetan **Markinan** kafesne ederra kokoteekin gorputza berotzeko, eta ondoren Bizkaiko kostaldea egin eta **Bermeon** bazkal genezake, edozein arrain fresku; hori bai, Korrika egin beharrean, antxitxiketan edo arrapaladan egin beharko. **Uribealde**a, **Txorierr**ia eta **Durangalde**a zeharkatuz, gualdean berriz sartu Gipuzkoan eta galde-
tu ea gelditzen den san blasen bat **Eibar**ren. Baldin badago ondo, eta ez badago **Bergara**ra rellenoak jatera, horiek urte osoan egoten dira eta.

Seian, Nafarroan berriz ere, zazpian

Zaraitzuraino (azkenean!), eta prest bederatzian Erriberan sartzeko eta ardo gorri naparra eta esparragoak edan eta jateko.

Hamarrean, Araban sartu eta bildotsa bazkaltzera, berriz ere Bizkaian sartu baino lehen, atzera Araban sartzeko.

Hamaikan, Araban segitzen dugu **Errioxan** sartuz; aipagaitza gertatuko zaigu beraz **Errioxako** ardo gorria eta berriz ere bildotsa.

Hamabian, «azkenengo eguna da eta, goazen guztiok dantzara!», **Bilbo** aldean esnatuko gara, eta nolatan ez, hemen ere badugu non bazkaldu; oraingo honetan Korrika bukatzen den tokian, Erakustazokan, bazkalduko dugu. Zer bazkalduko dugun? Hori jakiteko, etorri eta daztatu egin behar.

Eta horixe izan da Korrikako ibilbidea. 2068 kilometro eta 12 egun joan dira, eta besterik ezean, bapo-bapo utziko genituen gure sabelak.

J.M. Gorordo:
«Bilbo
euskaldundu
behar»

KORRIKA oso kreatiboa da, oso partizipatiboa eta oso ona; inizatiba hauek bultzatu behar ditugu, eta baita instituzionalak ere. KORRIKA oso inizatiba prestigiatua da, arrakasta handia duena jentearengan, eta gainera oso originala. Nik badut parte hartzeko asmoa, nire herrian —Plentzian— eta Bilbon ere EITB—koekin. Holako inizatibekin jentea hurbildu egiten da euskarara, baina folklorea bukatzen denean jentea konpromiso pertsonalera bultzatzea da zailena. Momento honetan medioak badi-tugu, nahiz eta euskal egunkaria falta zaigun bereziki, eta euskal unibertsitate. Eta gero noski Bilbo irabaztea da, go, Bilbo euskaldundu behar dugu.

Txaro Pardo:
«Nafarroan ere
aurrera»

Iruñeako *La Unica* peñako lehendakariak honela esan digu:

Jakina KORRIKAN parte hartzea peñen gogoan dagoela, eta zerbait polita egitekotan gainera.

Euskararen egoera gustuko litzaidakeen baina txarrago ikusten dut. Dena den uste dut Nafarroan urrats batzu eman direla aurrera, eta izan ere gero eta jente gehiago dabil euskara ikasten. Orain jentea sentsibilizatuago dago euskara gure kulturaren oinarria dela ikusteko.

EKB-k antolatutako Topaketetan

Normalizazioa,
nazioarteko
espezialisten
aztergai

EKB-k antolaturik, V. Korrikaren barruan 2-tik 11-ra, izango dira nazioarteko topaketak. Donostia, Iruñea, Bilbo eta Gasteiz hiriburuetan ospatuko dira Topaketak, asmoa herri ezberdinetako hizkuntza minorizatuen egoera azaltzea delarik.

«Euskararen normalizazioari buruz eritzi aberatsagoa lortzea eta iritziak apuntatzen joatea beste nazioetako zenbait esperientziren argitan» dira Hizkuntza Minorizatuen Normalizazioari buruz apirilaren 2tik 11 bitartean Euskal Herriko hiriburuetan, 5. KORRIKAREN barnean, Euskal Kulturaren Batzordeak (EKB) antolaturik izango diren Nazioarteko Topaketen helburua.

Atzeritar «anaiak»

Katalunya, Galizia, Valencia, Finlandia, Gales eta Andes mendietatik etorritako hizlariak (eta kantari batek) hartuko dute parte euskara eta beste hizkuntza minorizatuen arazoetan sakondu nahi duten nazioarteko topaketa haue-tan. Menpekotasun egoera honi buruz sei gai hartuko dira esperientzia ezberdinak kontrastatzeko: helduen irakas-kuntza, plangintza, Amerikako indiar herriak (maputxeak eta aymara), hizkuntza eta nazionalismoa, unibertsitate eta komunikabideak.

Nahiz eta, azkenean, Chomsky hizkuntzalari eta pentsalari amerikarra ezin den etorri (gustatuko litzaiokeela baina ezina duela esanez idatzi du) aipatutako gaiak aztertzeraz goi mailako espezialistak etorriko dira. «Helduen irakaskuntza»ren arazoak bi mahai inguru izango ditu (apirilaren 2an Iruñean eta 3an Bilbon) bertan Katalunya-ko Group de Llingua Catalana (AEPa) elkarteak, Alfabetatze eta Euskalduntzerako Koordinakundeak (AEK), Asociacion Socio-Pedagogica Galega dela-koak (beste elkarte batzuren artean) parte hartuko dutelarik.

Maputxeak eta Aymarak

«Nahi genukeen normalizazioaren di-seinu argirik ere ez da nabari, gainera. Bitartean, eta bestela iruditzen bazaigu ere, euskararen erabilpen soziala beherantz doa. Erdara ordea, poliki-poliki nagusituz hizkuntz ordezkapenaren prozesu honen barne», EKB-k horrela definitzen duen egoerari aurre egiteko beharrezkotzat jotzen den plangintzari buruz Iruñean (2an) eta Donostian (3an) mahai inguru bana egingo dira.

Hizkuntza minorizaturik beste herrietako lekukoak ere izango dira, bereziki 'maputxe' eta 'aymara' herrietakoak. Maputxe herria eta kulturari buruz (desagertutzat jo daiteke bere hizkuntza) Jorge Lizamak hitz egingo du 2an Donostian, 3an Gazteizen eta 8an Iruñean. Aymara herriaren eta kulturaren berri Luzmila Carpio kantariak emango digu (2an, Donostian eta 7an, Bilbon) entzun-ikusteko muntaia baten laguntzaz.

Aracil berriro gurekin

XX. mendean, hizkuntza menpekotasuna dela medio, kolonialismo berri bat sortzen ari da. Lluís Aracil soziolinguista katalanak azalduko digu nola ematen den fenomeno hau eta zein ezaugarri dituen (6an, Bilbon eta 7an Gazteizen).

Herri honetan askotan errepikatu da unibertsitateak ez duela zeregin handirik euskalduntze prozesuan, baina bestelakoa da 'suomi' hizkuntzaren kasua, Thimo Riiho, Helsinki Unibertsitateko irakasle finlandesak azalduko digunez. Batera Balentziako unibertsitateko

errektoretza eta ikasleen ordezkari baina izango dira hizlari (9an Bilbon eta 10an Donostian). Partaide hauekin EHUKo eta UEUKo irakasleek 'lan bilera' bat egingo dute 10ean Bilbon. Azkenik, hizkuntza minorizatuaren Albiste Agentzia Europarraren proiektuaz bere asmatzaile eta bultzatzailea den Ned Thomas irakasle galesa izango da ere (9an Donostian eta 10an Bilbon) hemengo komunikabideetako kazetariekin 'lan bilera' bat ere burutuko duela-ria (9an Donostian).

Gernikara azkenik

«EKB-k topaketa hauetan zubia egin nahi du, hitzaldi hauen eta Gernikako bobardeaketaren artean, eraso hartan Gernikaz gain, Euskal Herri osoa bonbardeatu bait zen, eta gaur egun gure hizkuntzak eta kulturak jasaten duen egoera neurri handi batetan eraso haren ondorioa bait da», horrexegatik topaketa hauetako partaideei Gernika bisitatzeko eta bertan korrika egiteko aukera eskeiniko zaie.

Adolfo Arejita: «Herri baten bizitasuna»

Uste dut euskararen alde egiten diren holako agerraldiak mesedegarriak direla alde askotatik: alde batetik erakunde politiko batzu egonik ere ni neu ez naizelako gehiegi fidatzen erakunde publikoekin bakarrik salba daitekeenik euskara. KORRIKAK daukan alde positibo bat da, erakunde publikoen aldetik eskeintza zabala egonik ere, euskararen aldeko aportazio popularra izan nahi duela. Horretaz gain, KORRIKA, gehiegi kezkatu barik dagoen jendea kezkatzeko modu bat izan daiteke, estilo informal eta alegrea daukalako, festa girokoa.

KORRIKA oso ondo dago baina ez da nahikoa, kezka hori zabaltzea ona bada ere folklore hutsean ez geratzeko ezinbestekoa da plangintza bat epe luzeagora begira, alternatiba eskainiko duena. KORRIKA bezalako iniziatibek herri baten bizitasuna erakusten dute, eta hori oso positiboa da.

Roberto Moso: «Martxarik onena»

Harritzekoa da nola bil daitekeen hainbat jende diferente KORRIKAREN inguruan. Mobida kulturalak, musikalak etabar gutxitan antolatzen dira hainbeste. Paretetan, erropatan, komunikabideetan... alde guztitan agertzen da KORRIKA.

Zailagoa izango da Ibar-Ezkerra eta horrelakoetan euskara sartzea. KORRIKA asko beharko dira horretarako eta gazte jendea gero eta gero enrrrolatzea horrek.

Korrikan
parterik hartuko ez duela
baieztatu digu

Joseba Arregi: «AEKrekin hitz egitera kondizionatuta nago»

Euskararen problematikaz mintzo garela, ezin ahaztu Kultur Ministeritzan dagoen sailburu berriaren eritzia. Joseba Arregi lagun zaharra dugu hizkuntzaren munduan mugitzen garenontzat. Lagun zaharra eta maiz kritikatu. Istiluak etengabeak izan ziren ministraria izan zen aurrekoan. Oraingoan, antzeko jarrera ikusi diogu.

ARGIA.— Aurreko fasea eta oraingoaren artean alde nabaririk ikusten duzu?

JOSEBA ARREGI.— Lehenengo berezitasuna, lehen alderdi bakarra zegoela, eta oraingoan bi alderdiek osatutako koalizio bat. Baina barrutik ikusita nik ez dut alderik nabaritzen. Jarraipen hitzak izen onik ez duen arren, nolabaiteko jarraipena egon dela esan daiteke, nahiz eta egoera politiko bakoitzera egoki behar den.

Orohar, bi fase bereiz daiteke, ezer ez zegoenetik hainbat gauza sortu (Orkesta, Antzerti, HABE...), eta bigarren fasean aurreko hori asentatu. Azken hiru-lau urtetatik nik esango nuke ez dela gauza handirik aldatu.

A.— Beraz, nola baloratzen duzu zure aurrean egondakoen lana?

J.A.— Ondo, funtsean ez dut uste ni egon nintzenetik politika ikuspegi aldaketa egon denik.

A.— Bigarren agintaldi honetarako proiektu berezirik duzu, euskarerikiko batez ere?

J.A.— Oraindik eseri besterik ez gara egin. Taldea osatutakoan gure plangintza guztia egingo dugu. Badakigu aldaketa batzu egingo direla, programak aldatuko dira, eta euskararekiko, azken urteotan esperientziak batuz, hizkuntza politika ordezkaritzarekin batera, planifikazioa egin. Horrek ez du esan nahi orain arte egon ez denik. Baina orain jatu behar da.

A.— Zehaztu ahal zenuke aldake-

tak zein alorretan izango diren?

J.A.— Aldaketak batez ere euskara politikan izango dira, irakaskuntza munduan, zenolako pausuak ematen diren, eta azkarregi edo mantsoago eman behar diren, baina batek badaki zer egin behar den mundu horretan, eta euskalduntze-alfabetatze munduan ere, batek badaki zer egin behar den euskaltegiekin. Honela jarri edo hala jarri, eztabaidatu egingo dira era bateko edo besteko... Kontua da pausuak nola eman euskara erabilia izan dadin. Hor dago koska.

A.— Lehen aipatu duzun planifikazioa, bakarrik Jaurilaritzatik egongo da, edo beste erakundeekin batera, Elkarlan, AEK eta abar?

J.A.— Aprobetxatu, dena aprobetxatu da, baina azken batetan erantzukizuna Jaurilaritzak dauka, berak egin behar du plangintza. Bere erantzukizun horri ez dio uko egingo.

A.— Jaurilaritzatik orain arte IRA-LE, HABE, IVAPE, eta abar sortu dira. Egindako inbertsioa ikusita, alde batetik, eta eman dituen emaitzak (oso baxuak kuantitatiboki) bestetik, zenolako balorapena egiten duzue?

J.A.— Errendimendua neurtzea ez dut uste hain erraz egin daitekeenik. Hau ez da torlojuak egitea bezalakoa. Planifikazioari buruz hitz egiterakoan ahaztu behar ez dena zera da, hizkuntza gertakizun sozio-kolektiboa dela. Errendimenduak baloratu behar dira,

baina ez bakarrik kuantitatiboki. Baina nola neurtu, eta noiz neurtu, zein fase-tan?

A.— Plangintza orokor horretan, nola kokatzen dituzu euskararen aldeko kanpaina puntualak?

J.A.— Primeran sartzen dira. Plangintza orokorrak ez du esan nahi den-dena goitik behera lotu behar denik. Plangintzan helburuak, lehentasunak eta baliabideak jarri behar dira, eta dena pentsatu. Horren barruan ekingiza puntualak egon daitezke. Egon daitezke beste ekingiza batzu, noski, puntualak baina gehiago direnak, eta helburu orokorraren kontra joan daitezkeenak. Eta horiek ez dira sartzen.

A.— Zein helburu bete beharko lituzke plangintza orokorrak?

J.A.— Helburuak Parlamentuak legez eman dituenak dira. Beste era batera esanda, helburua da Euskal Herria euskalduntzea.

A.— Nola baloratzen duzu KORRIKA?

J.A.— Bueno, hor dagoen zerbait da. Batek pentsa dezake benetako euskalduntze fruitua zerbaterainokoa den edo ez. Nik uste dut horrelako gauzak, bat edo beste, beharrezkoak izan direla, noski luzarorako beste lan estrukturatu bat baldin badauka.

A.— Zuk KORRIKAn parte hartuko duzu?

J.A.— Inoiz ez dut parte hartu, eta aurtenean ere ez. Nik korrika, eguneroko egiten dut, euskararen alde.

A.— Lehen esan duzunagatik ulertu behar da KORRIKA ez dagoela luzarorako lan estrukturatu batetan kokatuta?

J.A.— Ezagunak dira Jaurilaritza eta AEKren arteko diferentziak. Ez dira oraingoak. Lehengo egunean batek esaten zidan pena dela Administrazio-

tik euskararen aldeko ahalegin batzu egitea, eta hor dagoen beste mugimendu batekin, orain arte behintzat, biderik aurkitu ez izana. Eta egia da. Elkarren kontra aritu beharrean, hobe dela euskararen munduan zenbat eta gehiago elkar lanean jardun, denon hoberako. Baina guk erakunde bezala gure kriterioak defenditu behar ditugu.

A.— Akordio-marko egiteko zein dira oztopoak, zure ustez?

J.A.— Bueno, oztopoak asko dira, eta gainera ezagunak. Aspaldidanik datoz, Kontseilu Orokorra zegoen garaitik bertatik. Azkenengoak, HABE legea aprobatu zen geroztik datoz.

A.— Diferentziak hor daude egon, baina zuen aldetik, fase berri honetan, hurbilketarako ahaleginik egingo duzue?

J.A.— Ahaleginak ez ditut ezezkotzat emango sekula, baina gauza bat garbi geratuaz, erakunde ofizialak erakunde direla.

A.— AEKn gauza batzu aldatu direnez, gerta liteke ere erakundearen aldetik zer bait aldatzea, edo inposibletzat jotzen duzu?

J.A.— Galtzen den azkena itxaropena da, eta ezinezkotzat ez dut jotzen, baina guk egindako legea ez dugu aldatuko.

A.— Legeak ere denboraz edo garapenaz aldatu egiten dira.

J.A.— Legeak aldatzeko arrazoi sen-

do bat egon behar du. Guk egingo ez duguna da gure legitimazioa ukatu. Eta askotan, zuzenki ez bada, zeharka hori da eskatzen dena. Hortik aurrera hitz egin? Bai, beti gaude hitz egiteko prest. Beste erakunde batzuekin hitzarmenak egin ditugu, Deustuko Unibertsitatea, Labayru-rekin eta abar.

A.— Baina AEKri dagokiola, borondate falta aurpegiratu zaio Jaur-laritzari.

J.A.— Borondate politikoa kontuarekin beti gauza bera gertatzen da. Sarri aipatzen da. Baina askotan arazo teknikoak izan daitezke, eta ez borondate politikoa. Kontua ez da borondate politikoa.

A.— Orohar, nola baloratzen duzu AEKren lana?

J.A.— Aspaldidanik sortua da, eta garatzen joan ahala, konotazio politikoa batzu hartu zituen. Bestalde, alfabetatzerako ere badela esaten du, baina arlo horretan porrot egin du nire ustez. Gehiago gelditu da euskalduntzean alfabetatze baino. Gero, denboraz, arazoak sortu dira erakunde askotan, eta honetan ere bai. Garai batetan hasi zen beharra zegoelako, borondatea zen nagusi, baina profesionalizazio batetarako jo behar zuen. Beste toki batzutan, martxa handiagoz, joan dira profesionalizatzen. Eta gauza biak behar dira, militantzia, baina aldi berean profesionalizatzen joatea.

A.— Konotazio politikoek zerikuzirik badute zure jarreraren?

J.A.— Nahiz eta esan ezetz, ez direla kontutan hartzen, beti daude barruan. Beste zer bait esatea lelokeria litzatekeela uste dut. Konturatu gabe jarrerak hartzen dira. Baina azken batetan ez da hitzarmen batetara ez iristeko arrazoirik. Inuxentearena egin gabe, errekonozituz konotazioak egon daitezkeela, eta zerikusi eduki dezakeela gobernu bibalente honetan, baina ez luke hitzarmena oztopatuko.

A.— Batzutan ematen du badagoe-la aurre-jarrera bat, batez ere zure aldetik, gai honetara ez zatozela guztiz libre.

J.A.— Bueno, dudarik ez dago egon naitekeela kondizionatuta. Historiak hor daude, eta elkarrekin izandako harremanak ere bai. Baina nik esaten ditzut, biderik baldin badago guk eutsi behar diogunari uzteko moduan egonik, ni, bueno, saiatuko naizela. Horrela egin beharra dagoelako, eta enkargu hori eman didatelako postu honetan jartzerakoan. Ahaztu behar ditut nire kondizionamendu pertsonalak, nahiz eta egon. Baina hori gainera, niri inoiz ez zait gehiegirik kostatzen.

A.— Sozialki, konponbideak bilatzeko eskaera susmatzen da hainbat girotan.

J.A.— Beharrezkoa da, eta agian etorkizunean tokatuko zaigu batasun batetara jotzea. Horrek eskatzen du denak, denak horretan ekitea, eta beste partidu guztientzako agian onartu ezin diren baldintzak, alde batera utzi beharra. Problema izango da zein baldintzetan egin batasuna. Bizi dugun egoeragatik agian batasun horrek zentzu politikoa eduki beharko du, eta berriro tokatuko zaigu militantismoa oso kontutan hartzea.

A.— Amaitezko, fase berri honetan zein gauzek edukiko dute lehen-tasuna?

J.A.— Lehen bezala lehen-tasuna euskarak edukiko du. Asko eta asko pentsatu behar da, eta bigarren, nola sortu herri bakar bat, hemen dagoen pluraltasunaz. Ardura eta kezka handiaren ikusten du arazo hau sail honek. Oztopo handiena da hemen ez onartzea herri bakar bat garela, bat bakarririk.

A.— Gobernu honek badu kreditibitate nahikorik?

J.A.— Gure baseetan bai, zalantzarik gabe, eta orohar, batetik dauka Lege Biltzarrak ematen diona. Gehiengo dauka, eta kontutan hartzekoa da. Beste aldetik, nik badakit kalean zalantzak egon daitezkeela, eszeptizismoa, baina gure esku egongo da gero gure alde irabaztea eszeptizismoa.

AEK, KORRIKAren egitura osoa eratzen duen erakundea

AEKz jakin nahi zenuen guztia

AEK erakunde aski ezaguna dugu Euskal Herrian, eta ez du aurkezpen handirik behar, baina agian zenbait gauza urrunetik ikusten ditugu edota kuriosoak gertatuko zaizkigu. Datu batzu erakundeak berak emandakoak dira, beste batzu berriz Gasteizko soziolinguistika talde batek ateratakoak.

	Orduak neguan	Orduak udan	Ikasleak neguan	Ikasleak udan
Araba	992.550	80.220	3.707	880
Bizkaia	2.944.540	293.100	21.671	2.931
Gipuzkoa	1.833.405	175.590	6.529	1.738
Iparraldea	107.260	14.000	14.000	140
Nafarroa	575.610	21.440	4.061	345
OROTARA	6.453.365	584.350	36.731	6.034

Nekez pentsa daiteke KORRIKA antola daitekeela igaroten duen herri ba-koitzean bertako jenderik egon barik. Ehundaka mila lagun mugitzen duen egitura horrek oinarri txikiagoak baina sendoak ditu, ikus dezagun. 1985-6 ikasturtean AEK-k zeuzkan zazpi lurraldeetan 206 ikasgu, horietan 42.765 ikaslek zihardutela euskara ikasten. Urte horretan AEK-K eman zituen orotara 7.037.715 klase ordu.

Ikasle eta irakasle gehienak 30 urtetik beherakoak

Irakaslegoa begiratzuz %76,5ak 21etik 30 urte bitartekoa da, %19ak 31 urtetik gora duen bitartean. Sexu aldetik gehiengoa emakumezkoa da (%58a); bostetik lau ezkongabea; eta bi mila irakasle luzeko kolektibo horretatik bakarrik hirutik bat bizi da AEK-n irabazten duen soldatetik.

Administrazio, didaktika eta eraketa lanetan (klaserik eman gabe) diharduen jente kopurua oso txikia da (%6a).

Ikaslegoa ere antzeko koordinadetan mugitzen da: %82ak ez du oraindik 30 urte, %61 16-25 urte bitartean kokatzen delarik. Ikasleen artean ere emakumezkoak nagusi, %60a sexu horretakoa baita.

Euskara Euskal Herrian integratzeko bidea

Motibazioa aztertzeke orduan lau arrazoi agertzen zaizkigu nagusi: motibazio integratzeko—idealista (%47ak); Motibazio politiko integratzeko (aurreakoari faktore politikoa gehituz %20ak); motibazio komunikatiboa (%16ak); eta azkenik bada ere motibazio instrumentala (lana aurkitzeko... %12,6ak).

Bestalde, erlijio aldetik begiratzuz %79ak jaungoikorik badagoela sinesten du, baina hala ere horietatik %34,8ak ez du elizan sinesten.

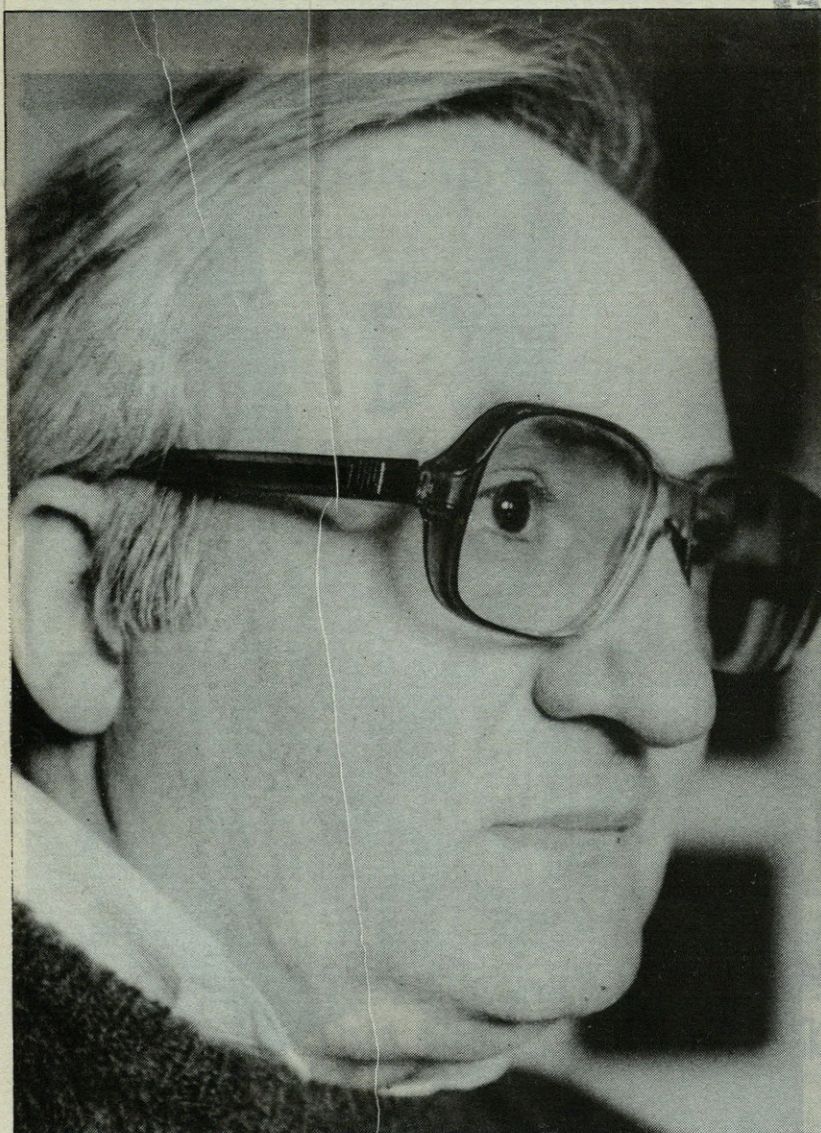
**JUAN MARI
LEKUONA**

*Juan Mari Lekuona,
oiartzuarra, Lekuona
zaharraren iloba,*

*bertsolaritza mundutik dugu
ezaguna batik bat. Halere
irakasle bezala ezagutu eta
maitatzen ikasi dugunok
jakin ere badakigu alor hori
zein inportantea den beretzat,
gaur egun EUTGn baino ari
ez delarik. Sortu berri den
Itzultzaileen Elkartean ere
lehendakari izendatu berri
dute, urte askotako lan ezkutu
eta isilaren aldarrikapen
gisa. Poeta ere bada Juan
Mari, eta hizketarako
erabiltzen duen moduan bada
horren zantzurik. Donostiako
Seminarioan errezipitu
gintuen.*

J.M. Lekuona:
**«Hemengo progresoa, asko
eta asko itzulpenetik egin da»**

**«Ez dugu sekula
aski eskertuko
Aita Zavalarekin
eduki dugun
suerte; bertsolaritzaren
corpusa egin
duen gizona da,
eta honekin
mundu bat
salbatu du»**

GALDERA: Lekuona zaharrarekin konparatuz, zu beti Lekuona 'gaztea' izan zara. Halere, hainbestekoa ere ez da. Bizitzan atzera begiratzeko ordua helduko zitzaizun dagoeneko.

ERANTZUNA: Hirurogei urte egingo ditut aurren, eta noski badela atzera begiratzeko garaia, aurrera baino gehiago, agian. Nire bizitzaz zer esan? Aldaketa haundiak eta asko izan dituen bizitza izan da: gerra ezagutu dugu, gerraondoa ere bai, eta gerraondotik ondorengo piztuera ere... hori kultura aldetik. Eliz aldetik ikusten hasten bazara, ni Kontzilio aurrekoa naiz eta geroztik Kontzilio ondorengo aldaketa guztiak etorri dira. Aldaketa ugariak markatu dute nire bizitza, nire egoerari buruz eta baita nire lanari buruz ere. Nik uste dut azken urte hauei zentratu naizela piska bat zereginetan, batez ere irakaskuntzan. Irakaskuntzan eta unibertsitatean ibiltzeak idaztea eskatzen du —nik lan asko egin dut herriz herri urte askotan bai—

na ezer idatzi gabe—, eta horrexegatik azken urteak interesanteak izan dira niretzat, zerbait idatzi dudalako.

LITERATURAREN BI ALOR BEREZITUAK

GALDERA: Zu oso gizon polifazetiko zara: bertso-ikerlea, poeta, irakaslea, itzultzailea... Zein da ofizio horietatik zure berezkoena?

ERANTZUNA: Ni beti literaturan ibiltzen naiz, handik edo hemendik baina beti inguru horretan. Beraz, hortik ez naiz ateratzen. Bi dira, noski, alorrak, beti ere literaturaren barruan: kreaio lana eta irakaskuntza edo azterketa lana. Une honetan, ahozko literaturaren edo herri poesiaren teknikaz ari naiz eta hurrengo liburuak horretaz ihardungo du, eta bestetik poema batzuegiten ari naiz, baina beti bi helburu horietan, alde batetik kreaio lana eta bestetik azterketa.

GALDERA: Has gaitezen bertso munduarekin. Nola hasi zinen bertso giroan sartzen? Osabaren bitartez beharbada?

ERANTZUNA: Gerraurretiko gironik ez dut nik ezagutu, baina gerra pasa eta berehala Uztapide eta Basarri hasi ziren —Txapelketak baino askoz ere lehenago—, eta hor sortu zen piska bat zaletasuna. Gainera, Basarri Oiarzunen egon zen Batallón de Trabajadores delakoetan, eta Basarri itzal haundiko gizona zen. Orduan, Basarriren saioak entzun, ikasi eta hortik dator piska bat. Gero, etxean ere, osabarekin eta, ahozko literaturaren gai hori beti oso agerian egon da. Azkenik, niretzat pertsonalki bultzada haundia suposatu duena Euskaltzaindia izan da. Alegia, Euskaltzaindiako batzarretan izendatu ninduten akademian bertsolaritza alorraren lanetarako. Txapelketetako azpiegitura osatzen jarri ninduten, gaiak jarri, juradoak egin, eta horrek ekarri dit batez ere bertso munduan murgildua egotea. Alderdi hori Euskaltzaindiari zor diot.

BALADA ETA ERROMANTZEETARA LERRATURIK

GALDERA: Zaletasunetik ikerketara, dena dela, tarte haundia egongo da, ezta?

ERANTZUNA: Ikerketaren alderdia, osabarengandik datorkidan gauza da. 62an egin nuen lehenengo ikerketa

lana, Euskaltzaindiako sarrerako hitzaldia sarrera.

GALDERA: Badirudi bertsolaritza inguruko azterketa nahiko motel dabilela.

ERANTZUNA: Ez dut uste. Gaur ikertzaile berriak datoz, metodo berriak. Neronek ere, bertsolaritza aztertzen segitzen dut. Ez naiz plazatan ibiltzen, ez hizlari, ez gai-jartzaile eta ez jurado. Eskolan bertsolaritza ematen dut, eta eskolak eskatzen duena eman ahal izateko, azterketak egiten ditut orain ere. Bestetik, ikusten dut martxa ona daukala bertsolaritzak, azpiegutura asko indartu dela, asko zabaltu dela, jende asko sartu da, eta beste aldetik ere, ahozko literaturak zenbait alderdi abandonatuak dauzka. Bertsolaritza aski hornitua dagoenez, beste alor batzutura lerratzea nahiago dut, baladak, erromantzeak, e.a.

PLAZATIK URRUN, EZIN BERTSORIK IKERTU

GALDERA: Tradizionalki ere, jende gutxi izan zarete bertsolaritzaz eta, arduratu izan zaretenak.

ERANTZUNA: Guk suete ikaragarria Aita Zavalarekin eduki dugu. Bertsolaritzaren corpusa egin duen gizona da, eta honekin mundu bat salbatu du. Ez

dugu sekula eskertuko Euskal Herrian horrek egin duen lana, eta oraindik ere egingo duena. Gero ikertzaile berriagoak etorri dira, Amuriza bera, edo Dorronsoro, eta lehengo zaharrak ere ahaztu gabe, Onaindia edo Laffite... Bertsolaritza beti herriak eskatu egiten du, eta hori zerbitzen duen jendea beti egon da. Guk mementu batean bete dugu alderdi hori. Gauza asko dago aztertzeko bertsolaritza inguruan, eta berriak ere etorriko dira. Horrek jarraitu behar du, eta ahal bada hausturarik gabe eraman behar da.

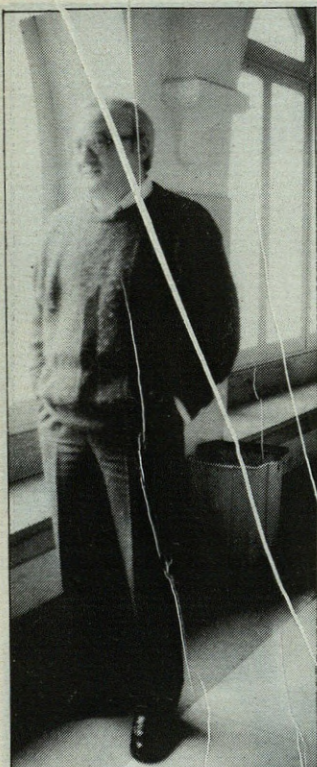
GALDERA: Bertsolaritzaren ekintza alde batera uztea zergatik izan zen? Azken Txapelketa Nagusiko tirabirengatik?

ERANTZUNA: Bai eta ez. Alde batek hori, baina bestetik zerbaitetan serio aritzen bazara, beste gauza batzu bazter batera uztea eskatzen dizu, eta ni serio irakaskuntzan nabil. Gainera, bertso-munduan lan egin nahi baduzu gertutik segitzea eskatzen dizu, bertan egon beharra daukazu, saioak segituz etabar. Niri zaila egiten zait igandea heldu eta bertsolariak dauden tokira joan ahal izatea. Horregatik izan da, batez ere.

27 URTE IRAKASKUNTZAN

GALDERA: Zure erantzun horrek zu-

«Poesia berria idazteko lau edo bost urteko epea ematen diot neure buruari, piska bat aldatzeko eta zerbait berria eskaintzearren; hori pasata berriz hasten naiz idazten»

**«Edadea joan
ahalean
minberatasuna
galtzen da, eta
horren ordez
teknika jarri
behar duzu,
esperientzia,
eskola;
Artesautza ofizioa
jartzea da, eta
gero
sentsibilitatea
agertu»**

re beste alor nagusi bat ikutzeko aukera ematen digu: irakaskuntza. Agian ez oso ezaguna, baina zure bizitzan inportantzia handia eduki duena.

ERANTZUNA: Badira hogeitagehiago urte horretan ari naizela, 1960 urteaz geroz horretan ari gara, eta beraz inportantea da, ez dago dudarik; gazte asko ezagutzen duzu, eta bestetik gainera gustatu egiten zait. Nire kultur lana mugatzen denean, beti bertsolaritza aipatzen da, baina nik ordu gehienak irakaskuntzan sartu ditut.

GALDERA: Poeta bezala ere kontsideratua izan zara. Poesia asko idatzi duzu bizitzan zehar.

ERANTZUNA: Nik poesia asko ez dut sekula idatzi. Baina ez dut, ordea, behin ere utzi. Lehenengo poesia idatzi nuela urte asko dira, eta oraindik ere segitu egiten dut. Denok ez dugu lan-sistema bera. Ikusten duzu adibidez Iratzeder bat, prozesu bat daukana, eta etengabe idazten duena, aldi oroz poemak argitaratzen ditu, eta ia egunero idazten du zerbait. Bere sistena da. Nik tarteka idazten dut, batez ere ikusten dudanean estiloan zerbait berriro naizela, eta orduan idatzi. Ez dakit failoa den ala ez. Nik uste dut gizonak aldatu behar duela, eta idazteko estiloak ere bai, eta tematikak, zerbait berririk egongo bada. Orduan, neure buruari lau edo bost urteko epea ematen diot eta berriz hasten naiz idazten. Poema bat usmatzea zer izan litekeen gauza bat da, gero idazten hastea beste bat, eta azkenik asmatzea oso oso zaila izaten da. Usmatzetik asmatzera prozesu luze bat dago, eta behin asmatuz gero errezago da. Orain ere horretan segitzen dut, baina inongo metarik gabe, usmatzetik asmatzera ez bainaiz oraindik pasa.

LARUNBAT ETA BAKANTZETAN IDATZI BEHARRA

GALDERA: Egia da zure poesiaren gainbegirada eginez, liburu batetik bestera izugarritzko aldaketak daudela, oso tarte handiak bata eta bestearen artean.

ERANTZUNA: Bai, guztiz aldatzen dira. Ez zait gustatzen errepikatzea. Ikusten badut lehengoaz gauza berak esaten nituela, ez ditut idazten. Zerbait berria aurkitu behar diet, bestela ez du alizienterik niretzat. Epe bat eman behar diozu zure buruari piska bat aldatzeko, eta geroago idatzi. Ni-

retzat hori ez da inspirazioa, niretzat idaztea lana da, inbestigazioa, eta planteamendua, eta dauden prolemak soluzionatzen saiatu... Gero ere komentzitua nago edadea joan ahalean minberatasuna galtzen dela, eta orduan sentiberatasuna galdu ordez teknika jarri behar duzu, esperientzia, eskola. Artesautza ofizioa jartzea da, eta gero sentsibilitatea agertzen da. Lehen planoan artista, kreatzailea agertzen da, eta bigarrean pertsona.

Gero ere gurean badakizu zer gertatzen den? Guk profesionaltasunik ez daukagu, beti larunbatetan edo bakantzetan idazten ibili behar izaten dugu. Oporrak datozenean, orduan zerbait. Eta hori ez da ona, agian atzerapen ikaragarria da, baina guretzat ez dago beste biderik.

POESIAN BURUAREN JABE IZATEAREN BILA

GALDERA: Trajektoria luze horretan, zein eboluzio jasan du zure poesiak?

ERANTZUNA: Lehenengo aldi batean, ni ez nintzen neure buruaren jabe egin, ez nintzen independente izan nire poesian. Seguru aski neure buruaren jabe «Hondarren idatzia» liburuarekin egin nintzen. Lehenengo aldi horretan, beraz, Lizardi eta Lauaxetaren influentzia zegoen, nahiz eta beti esan izan dudan Orixe izan dela niretzat alfabetatze bidea. 1966 arteko poemak hortxe sartuko lirakeke. Gero Añorgan parrokia batetan egon nintzen, eta utzi egin nuen poesia. Orduan beste elemendu berria sortu zen. Poesia intimista egiten zen garai hartan, eta ni konturatzen nintzen munduak edo bizitzak agian beste zerbait eskatzen zuela, poesia soziala. Esperientzia soziala izaten zen jendearena. 1964-Sean Arestik «Harri eta Herri» atera zuenean, konturatu nintzen poesia soziala poesia bat ere badela, errealitatearekin konprometuz bat duena. Orduan hemen oso modan zeuden ere gai existentzialak, eta nahasketa horrekin sortu zen «Mindura gaur», ziklostilean aterata. 1968an borroka armatua dator, eta errepresioa ondoren. Orduan poesia sozialak porrot egiten du. Eboluzioa eman zen poesian, engaiatua bai, baina espresio kriptikoago batetara, azpitik gehiago dabilena, sinbolismora edo surrealismora joaz.

Existentzialismoak eta poesia sozialak krisia izan zuten nigan, eta porrot egin ondoren, konturatu nintzen pertsonak bazituela beste dimentsio batzu, askoz ere orokorragoak. Eta plan-

teatu beharrean gizonak onak/txarrak, fidelak/ez-fidelak, esplotatzai-leak/esplotatuak, etabar, gizonak bazituela beste dimentsio batzu. Poesia engaiatua eta soziala alde batetara utziz, gizonaren dimentsio elementalak aztertzeraz jo nuen: bizia, lurra, sua, ura, eguratsa... gizon baten bila, guztion denominadore komun baten bila, eta hori sinbolikoki emanez.

METAFORA IRRAZIONALEN BEHARRA

GALDERA: Horretatik iristen gara zure azken poesi liburura, ezta? «Ilargiaren eskolan» etorriko litzateke ondotik.

ERANTZUNA: Azken liburuan beste eboluzioa eman zen; frankismoa bukatuta, eta engaiamendu behar hori ere zabaldu zenean. Esan behar hori, eta herriak eskatzen zuen zera hori bukatu egin zen. Orduan hasi nintzen poesia formalistagoa eta intimistagoa egiten. Zeharo formalista baina piska bat gizonaren dimentsio barrukoago horiek mamituz. Inestigazio estetikoak da, baina forma estetikoek ispiatzen duten barrunbea hitzen bidez kanpora ateratzen duena. Memoria kolektiboak ematen dizkidan errekurtsoen bidez adierazia.

Aipatu beharreko puntua metaforarekiko kezka da. Metafora gutxiegi egin da gure artean. Edo hobe esanda, gure artean metaforek izan dute nolabaiteko tradizioa, baina beti metafora irrazionalen bidetik, inoiz ez metafora irrazionalen bidetik. Eta poesia modernoak zerbait ekarri badu, horixe izan da: irrazionaltasuna. Alde horretatik, iruditeria irrazionalaren bidetik sakontzen ibili naiz azken aldian, eta banabil gaur egun ere.

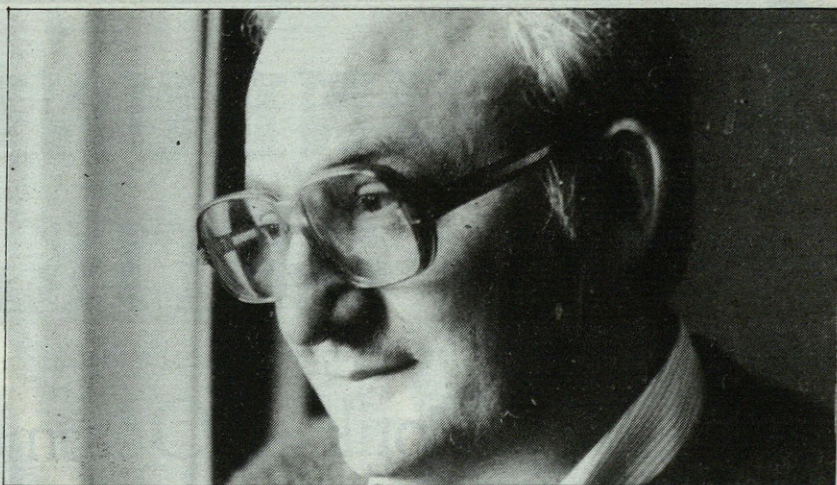
PLATAFORMAKOA EZ DEN GIZONA

GALDERA: Zu, bestela, irakurle bezala nolakoa zara?

ERANTZUNA: Literatura nik ez dut asko irakurtzen. Narratiba gustatzen zait, poesia ere bai. Poesia irakurtzeko autore gustokoak hartzen ditut, nahiko irakurle fierra naiz, autoreak gustokoa dudanean irakurtzen dut, eta aztertut.

GALDERA: Mugimendu literarioetatik aparte antzean ibili zara beti, ezta?

ERANTZUNA: Sekula ez naiz izan plataformako gizona. Plataforma batetan sartzeari beti oso zaila izan da guretzat. Seguru aski gauza pertsonala da.

Orain bai, hemen egin izan dena plataformei esker egiten da, nahitaezkoa da, baina tertulia literarioetan edo, ez dut nik gehiegi aurkitzen. Autore edo pertsona jakinekin bai, jendearekin harreman haundia daukat. Segitzen dut, beraz, ez plataformatik, baina kontaktu pertsonaletik asko. Neure burua oso sartua ikusten dut, baina ez tertulia batetakoa, edo editoriale batetakoa, edo aldizkari batetakoa, naizelako.

BESTE KULTUREKIKO ERKAKETA

GALDERA: Itzultzaileen Elkarte sortu berrian lehendakari izendatu zintuzten. Zer izan da zuretzat itzulpena?

ERANTZUNA: Itzulpena oso inportantea izan da, ez bakarrik niretzat, Euskal Herriaren historia osoan ere. Hemen egin den progresoa, eta egin den homologazioa, asko eta asko itzulpenetik egin da. Ez itzulpena itsu-itsuan, datorren bezala, baina beste kulturekin konparatze eta erkatze hori ezinbestekoa zaigu. Besteen aportazioak onartzea oso inportantea izan da guretzat. Euskal poeta izatea eta euskal literaturan aritzea, erdera edo frantsesa ezagutzen ez bada, zaila da, ezinezkoa esango nuke. Dialektika hori gure hizkuntzarena berarena da, bere kondizionamenduetan dago. Eta ez dut elebitasun aldetik enfokatzeko, kultura unibertsalaren aldetik baino. Beste herrietan ere berdin gertatzen da. Itzulpena oso balioztatua dago mundu osoan. Italian edo Suezian pagatu egiten dizute itzulpena egiteagatik, garrantziaz jabetu direlako. Hemen ez dakit horretaz jabetzera heldu garen.

«Italian edo Suezian pagatu egiten dute itzulpena egiteagatik, garrantziaz jabetu direlako. Hemen ez dakit horretaz jabetzera heldu garen»

JOSU LANDA

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

Hernanialdea txalapartaren funtzio soziala zuzpertz asmoz.— Txalaparta garai batean arta-zuriketa, sagar-jotze eta antzeko ekintza eta lanen inguruan egiten ziren festa giroko bilkuretan jotzen zen, berezko funtzio soziala betetzen zuelarik beste euskal soinu-tresna ororen parean. Bere funtzio hori zuzpertzeko asmoz, Hernaniko Musikako Udal Kontserbatorioak Txalaparta Eskola ipini zuen martxan. Orain, sagardo berriaren dastatze boladarekin bat eginaz, sagardo jaia txalaparta festarekin girotu nahi izan dute Hernanialdekoek apirilaren bigarren astean zehar. Txalapartari zahar eta gazteak bilduko diren mahai-inguruak, bakoitzak soinu-tresnarekin ukandako esperientzia ezagutaraziko du. Eta datorren asteko larunbatean Hernaniko plaza nagusian egingo den sagardoz blaitutako herri afaria, txalaparta festa ospatzeko aitzaki bilakatuko da, Euskal Herriko eskualde desberdinetako txalapartari eta beste zenbait soinu-joleen partaidetzarekin.

Anje Duhalde eta Txanbela «Errobi» eta «Akelarre» taldeetan aritua izan den Anje Duhalde, beste disko bat kaleratzekotan, IZ diskoetxean azken grabaketak egiten ari da egunotan, nahasketeei ekin aurretik. Sorpresa kuriosorik bada, kar Durangoko azokarako argitaratuko den plastikoko berri honek, ezen Tapia trikitilariaren kolaborazio bikainarekin kontatuko bait du zenbait abestitan, kitarra eta kantuari trikitixa gozatuz. Honekin batera, Donostiako «Txanbela» folk taldeak bere bigarren elepearen grabaketa lanei heldu diela jakin dugu. Bestalde, «Oskorri» taldeak, bere hamabostgarren urtebetetzeko Bilboko Arriaga antzokiko jaialdien arrakastak zirikatutik, Euskadiko hogeitalau herritan errepikatuko omen ditu jaialdi berriak Kukubiltxo antzerki taldearen kolaborazio eta guzti, haatik negura arte itxaron beharko delarik azken hauen beste konpromezuak direla zio.

Iparraldeko euskara aztergai Duela urte batzuek, Euskaltzaindiak Hegoaldeko euskararen egoeraren azterketa bat egin zezan eskatu zion SIADECO elkarteari, zeinak esparru sozio-ekonomikoko ikerketak egiten dituen. Orain, *Su Hazia* xuberotar erakundeak Iparraldean antzekoa egin dezan eskatu dio, beraz urtearen azkenalderako gauzatuko duelarik. «Iparraldeko euskararen egoeraren radiografia bat egingo dugu» esan zuen azterketa zuzenduko duen Iñaki Larrañagak, mila eta berrehun pertsona itaunduz gero, kale, denda, taberna, hotel eta abarretako erabilera datuak ere errepasatuz. Nolabaiteko 'diagnosia' ondorioztatzean, Ipar Euskal Herriko euskararen zuzpertzeko eta indartzeko bideak argitzen saiatuko da, betiere prentsa, irratia eta telebista (komunikabideak) eta ikastola eta euskaltegiak (irakaskuntza) bereziki hartuko direlarik kontutan.

«Bai horixe» saioak bukatzeaz Euskal Telebistak pantailaratzen dituen «Bai horixe» telebistarako euskara ikastaroen errodiak amaitutzat eman dira dagoeneko, HABEko Aranbarri produkzio zuzendariak ETBri aditzera eman dionez. Hasiera batean, hogeiziren grabatzekotan zeuden saioak, baina eguraldi txarrari kulpaz egotziz, beste aitzakiren ezean (!), orain arte egin diren hemezortzi kapitulutan geratzen da «Bai horixe», HABE jakin arazi bezala. Telebista ikusleagoak badaezpada gogo onez jarraitu ditu euskara ikastaroak, eta beren erreztasun pedagogikoa eta arintasuna umorearekin lotuz kalitateko produktua eskeini duela azpimarra daiteke. Honez gero, 11.etik 14.eraingo kapituluaren emanaldiak errepikatzen dihardu Telebistak bere lehendabiziko katetik, eta datorrenean botako ditu 15.etik 18.era bitartekoak. Teleikuslegoa, bigarren parte baten zai eta eguraldi onaren esperoan.

Gernika 37-87 Batzordearen ekitaldiak IPESen laguntzaz, Gernika 37-87 Batzordeak hitzaldi, erakusketa eta film-proiektzioak aipatu ditu pasatu den asteartetik hasita. Argazki erakusketari dagokionez, *Euskadi 77-87*, *hamarkada bateko argazkiak* izenpean zabalduko da apirilaren 15ean Bilboko Arte Ederren Museon, hamar fotografo profesionalen flashak izango direla ikusgai. Aurretik ordea, aste honetan zehar gauzatzen ari diren ekitaldiak aurkeztu ditu Batzordeak, «Gernika eta 1936.eko gerra», «Atzo Gernika... gaur OTAN» eta Gernika: el pueblo vasco objeto de manipulación ayer y hoy» mintzaldi eta mahai-inguruak gain, hiru laburmetraia proiektatzeko: «Gernika», «Gernika sutan» eta «Bizkaiko frentea». Ekitaldiak guztiek Deustuko San Pedro Plazan dagoen Hizkuntza Eskola dute kokalekutzat, dohaineko sarreraz.

EUSKAL PRENTSAK URTEURREN GARRANTZITSUA BETE DU EGUNOTAN, OSPAKIZUN UGARIZ

Duela mende bete sortu zen lehenengo euskal astekaria

«Escualduna» euskal astekarian Baionan sortu zela, pasa dira 100 urte. Hori dela eta, erakusketa interesgarria antolatu dute lapurtar Euskal Museoa. Horrekin batera, Euskaltzaindiaren bilkura publikoa ere gai horren inguruan joan da egunotan.

Euskaltzaindiak eratutako ekintza publiko horretan, hauexek izan ziren euskal prentsaren historiak eta esperientziak aritutako jaunak: Piarres Charriton, «Escualduna»ren historiak; Martin Ugalde, bere esperientzia pertsonalak; eta Amatiño, euskal kazetaritza idatziaz. Besterik ere izan zen, baina inguruko gaiez edota aurkezle gisa aritu ziren (adibidez, biziki interesgarriak gertatu ziren Joxemari Iriondok telebistaz eta irratiaz adierazitakoak), eta leku prolemengatik kanpoan uztea erabaki dugu. Charriton izan zen, beraz, mintzatzen lehena.

1887ko martxoaren 17an agertu zen Baionan «Escualduna»ren lehen zenbakia. Horren sortzailea Louis Etcheberry izan zen. Etcheberry hori Euskal Herriko deputatua izan zen, eta nahiz eta kazeta Baionan sortu bera Donazaharren bizi zen, bertako mera ere izan zela-rik. Piarres Charriton-ek

ematen digu horri buruzko azalpena: «Ideiaz aldiz 'xuria' erraiten zen orduan, baina 'xuri' edo 'gorri' ez dakigu: bonapartista bai bederen. Eta ezin dezakegu erran Bonaparte xuria zenik, odolaren gorri piska bat bait zukeen eskuetan edo gogoan Napoleonek!». Etcheberry horrek ere lan politak eginak zituen gaur egun soziologiaren eremuan kokatuko lirakeen galetan, Euskal Herriatik Amerikara joan ziren euskaldunei buruz, edo Euskal Herriko ondorioztasuneko ohitura zaharrei buruz. Gizon kezkatua beraz bere Herriaz eta mintzairaz ere beharbada.

850 ale saltzetik

7.000ra

Etcheberryren adiskidea zen Arnaud Pocholouk kudeatu zuen luzaz eta luzaz astekaria, eta talde haundi eta inportantea bildu zuen. Baina laster tximistak izan ziren. Kazeta hasieran ttipia

zen, lehen urtean 850 ale saltzen zituzten, bigarrean 950 bigarrean, 1.200 hiru-garrean. «Oraingo kazetari gazte zenbaitek —ondorioztatzen zuen Charriton-ek— hor beharbada halako lotsa dute gutxi saltzen dutela, ez daitezela harri, «Escualduna» ere hola partitu zela».

1891 urtean, lau urteren buruko, tximistak eta hortzikarak sortu ziren, Apezpikutegian eta Diozesis osoan izugarritzko asaldura biztuz.

Emile Larre, «Escualduna» kazeta antzinakoaren here-dentzia azkenik jaso duena, «Herria» astekariaren esku-tik.

Zenbait apez Apezpikuaren kontra gerla, eta Apezpikua zenbait apezren kontra ere bai. Apezpikua «Escualduna» mehatxatzen heldu zen, berari egindako irri batzu erretiratzeko ez bazituen. Iskanbilako urte hartan sartu zen Hiriart-Urruty. 1892an hinki-hanka bat sortu zen Louis Etcheberry eta Hiriart-Urrutyren artean, baina

tira ala tira aintzina joan ziren 1901 arte. Hor ere eztabaida, apezpikuaren artean. Batzuk onartuko dute Errepublikak planteatzen dieten legea, besteei aldiz ez.

«Escualduna»tik

«Eskualdun ona»ra

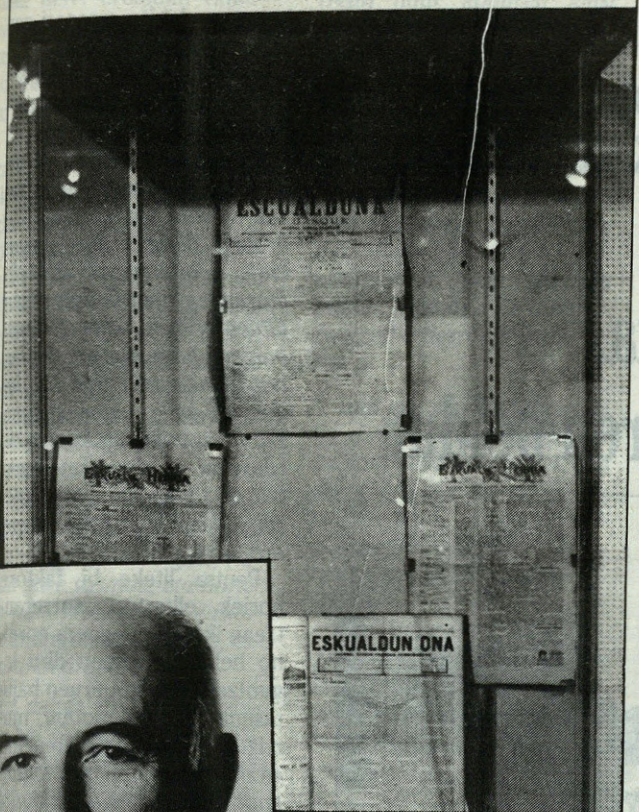
Anartean, Baionakoa alde zela Louis Etcheberryk zistako bat ateratzen du «Escualduna»n Apezpikuaren kontra, eta eztabaida horren ondorioz Etcheberry utzi behar du «Escualduna». «Kargua bere adiskide eta bera baino eskuindarra den Renaud d'Elizagaray-ri uzten dio, eta honek hiru bat urtez iraungo du, hemengo jendea kontra jartzen zaion arte. Orduan, Hiriart-Urruty-k Nicolas d'Arcanges hartzen du kazetarako, eta luzaz egongo dira elkarrekin, bururaino». Baina Louis Etcheberryk Arcanges honi «Escualduna» izena erabiltzeko eskubidea kentzen dio, eta orduan honek «Eskualdun ona» izen berria ematen dio.

«Eskualdun ona»k izugarriko pausoa ematen du bizpahiru urtez. 1.700 aletarik 5.000ra pasatzen dira urte batez eta 7.000ra instant batez, 1907 urtean zehazki. «Aurrerago eztabaida bat izan zen Hiriart-Urruty eta Euskal Herriko laiko batzuren taldearen artean, eta guzti horretan harremanak asko hoztu ziren. Alde bateatik, Hegoaldeko abertzaleekin, eta bestetik Larresoroko apezekin (hauek bait zioten patria bakarra Eliza zela)».

«Biba Frantzia!»tik

Hitler laguntzera

Azkuerekin ere haserretu zen Hiriart-Urruty, eta orduantxe ere frantsesten zaizkigu «Eskualdun ona» kazetakoak. 1914ko «Eskualduna» hartuz gero, lema «Biba Frantzia!» da, eta bide horretatik joango da hil arte. Hiriart-Urruty 1915ean hilen da, eta halanola segituko du aurrera, handik eta hemen-dik igortzen dizkioten berriekin. Jean Etchepare berriz hurbiltzen zaio, kazeta Ade-

Baionan zabaldu den erakusketako bazterretako, hain xuxen ere, «Eskualduna»-ri dagokiona; ondoan, kazeta horren zuzendari nagusia izan zen Hiriart-Urruty jauna.

ma jaunak hartzen duelarik, eta hamar urtez berak erabili du. Urrundak ziren zenbait hurbildu egiten zaizkio. Gerra bukatzen denean, gertari ohiak «Gure Herria» sortzen dute, «Eskualduna» zokoratuz, eta gure kazeta hau ttipiagotzen da formaz, horrela 1925 arte segitzen duelarik.

Aldiz, Saint Pierre sartzen da «Eskualduna»n eta bizi berri bat hartzen du, euskaltzaletasun berria sentitzen zaio. Bost urteren ondoren, apezpikutzen da Saint Pierre eta bere idazkariak hartzen du «Eskualduna», Domingo Zoublet. Horrek luzaz eta luzaz iraunen du, zainetatik eritu arte. Zoublet-en garaia interesgarria da, hats berria ematen dio, almanaka berezi bat gazteentzat egiten du. «Filosofia bera, dena dela: Eliza familia, eta euskara.

Euskal Herririk ez balitz bezala, Frantzia sakratua da, gertari ohiak izaki. 1937an frantsesa baino frantsesago den bat sartzen da: Arotzarena.

Garai hauetako joera argitzeko adibide polita eman zuen Charriton jaunak: Gernikako bonbaketari buruzko berria ematerakoan, hain zuzen ere, erruak 'gorriei' leporatuz, eta Gernikako arbola Molaren 'soldadu euskaldunek' zaintzen dutela». Eta ez bakarrik, berriak emaiten, atakutzen ere bai. «Euzko-Deya» sortu zenean, gogor aritu zen Arotzarenak berak esanez «gorriak, separatistak eta komunistak» zirela, «gure herrian pozoina sartzen» ari zirela. Alemanak etorri zirenean, Hitler-en alde jarri zen Arotzarena eta «Eskualduna». Alemanek aldegin zutenean kazeta debekatu egin zuten.

Martin Ugalderen esperientzia, hiru auzi

Bere esperientziaz aritu zitzaigun Martin Ugalde, bere kazetari euskaldun esperientziaz. Velenzuelan «Euzko Gaztedi» hilerokoa zuzentzen ibili zen, eta Euskal Herrira itzulirik, «Zeruko Argia»n kolaboratzen hasi, eta Juan de Ajuriagerraren aginduz «Alderdi» aldizkari klandestinoa aurrera ateratzen aritu zen. Azken lanbide horretan jaso zuen lehenengo istilu gogorra, «h» zela eta ez zela.

Bigarren auzia «Deia»koa izan zen, Ugaldek kontatu zigunez. «Oraingoan ere Juanito Ajuriagerra dela eta, izan nintzen deitua, euskarazko taldeko buru bezala. «H»aren arazoa onartuta ere, kosta egin zitzaidan talde nik nahi bezala osatzea, eta ifernuko etsai asko sartu omen nuen. Hala aurpegiaratu zidaten. Horieta bazu han barruan daude oraindik eta ez dut uste barru borroka haundirik sortu denik».

Hirugarren auzi gogorra, Martin Ugalderentzat, Eusko Kontseilu Orokorra sortzearekin batera etorri zitzaion, Boletin Ofiziala elebitan emateko ardura bere gain hartu bait zuen, Xalbador Garmendiarekin batera. «Ajuriagerra eta Garaikoe-txeari zor dio euskara ofizialak bere itzala. Orain egunkari euskaldun bat behar dugu. Dударik gabe izango du laster euskarak merezi duen egunkaria. Gai da gaur euskarak, Errepublikara garaian ez bezala, amets hau egia bizia bihurtzeko».

Amatiño: «euskal prentsa, beti urri eta berant»

Amatiñok, euskal kazetaritza idatziak izan duen maisurik nagusienetarikoa bezala jo zuen Jean Hiriart-Urruty. «Tristuraz aitortu behar dut halere, ehun urte alferrik joan ez badira ere, euskal kazetaritzak ez duela oraindik garai hartako lehen

urrats baliotsu haietatik itxaron zitekeenik lortu, eta are gutxiago Hiriart-Urrutyk berak etorkizunari buruz amets zezakeenik».

Amatiño beldur da euskal kazetaritza idatzia ez ote den beti urri eta berant ibili. «Edozein lanbide-motak bere burua normalduko badu bere giza-funtzioa aurkitu ezezik gizartearengadiko onarpena lortu behar du. Eta onarpen hori, gaur eta hemen, sektore publiko nahiz pribatuak sor ditzakeen lanpostuen kopuru eta mailaren arabera da». Ildo horretatik, ehun urteko historia honetan kazetaritza idatziari ia larogeitamar literatura eta iritzi alorreko idazlanetatik bere burua berezten joan zitzaizkiola adierazi zuen.

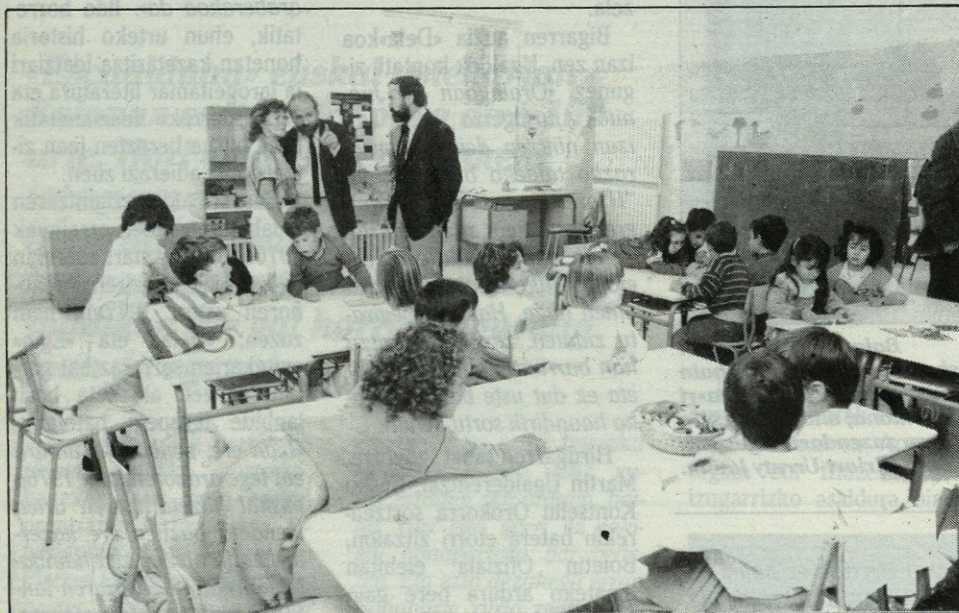
Euskal aldizkarigintzaren aldaketaren lehen errainuak 1970eko hamarkadarekin batera bizkortu ziren, Amatiñoren ustez. 1977an, hain zuzen, «Deia» eta «Egin» egunkariaren sorreraz bat gertatu ei zen aldaketa hori, lanbide ikuspegi batetatik. «Izan ere, zenbait koiuntura eta lege arazorengatik 1976a euskal kazetaritzaren urtea izendatu bazuen ere kazetaritzatik bizi ez zen hainbatek, euskal kazetariaren lanbide profesionala, segurtasun soziala, hilaren azkeneko soldata, eta batz bestelangile statusa, berez ez zen 1977a arte etorri».

Kazetaritza idatziari buruz adierazi zuen azken eritzia «Deia»ri buruzkoa izan zen, esanez esperientzia hori lanbide horretan sekulan egin den aposturik haundiena izan zela, hamaika kazetari-tako erredakzioa bere baitan kontratatuz. Esperientzia hark gainbehera egin zuen urtebiren buruan, baina porrot haren arrazoinak aztertzen ez zen hasi Amatiño. «Eguna»ko zuzendariak euskal prentsaren historia egitea zuen helburu, eta ez ARGIA ez «Zeruko ARGIA» ez zituen aipatu ere egin. Bere arrazoinak izango zituen, nola ez.

J.L.

HERRI TTIPIETAKO IKASTOLEK ESKOLA PUBLIKOAN INTEGRATZEA BESTE ERREMEDIORIK EZ AL LUKETE?

Vascuence-aren legea dela eta, Nafarroako ikastolak erasoaren beldur

Iazko urrian Balduz alkateak Iturramako ikastola inauguratzen zuen; hilabete gutxi barru alderdi berekoen erruz ikastola zenbait hertsu litezke.

Seaskarekin tematzen garen arren, Nafarroako ikastolak ez daude hobeki. Administrazioak, Vascuence-aren legeari jarraiki, hezkuntz eredu elebidun publikoak bulkatu nahi ditu. Ikastolak ez luke beraz zentzurik. Horren giblean lekutzen dena arrisku gorriko jokabidea da, zerbaiterako impulsar kendu, ordez defender paratu zuenak.

Ez ditugu sartzen leku ezaz ikastoletako andereño eta irakasleen baldintza es-

kasak, federazio barneko arazoak edo euskal magisteritzaz eskolari dagozkionak.

Administrazioa eta ekonomia arazo larri

Nafarroako Ikastolen Federakundeko arduraduna den Larrazarekin mintzo ginelarik, bi arazo larri aitatzen zituen nagusiki: «Ikastolaren arazo larrienak bi puntutan zentra litezke. Bata legalki administrazioetik datorrena; administrazioak ez baititu ikastolak errekonozitu nahi, beretzat arazo bat da ikastola, eta hori konpontzeko ikastolak eskola nazionaletan integratu nahi ditu».

Iruñea aldeko ikastolak kontzertatzea alegia, eskualde erdaldunetako ikastola txikiak integratu eta euskarazko eskolatzat eman besterik gabe.

Alderdi horretatik beldur

dira administrazioaren eraso helduko diren hilabeteetan nolakoa izanen den, eta beraz ez dakite erasoari zer neurritan erantzuteko gai izanen diren. Hori da arazorik handiena, errekonozimendu falta.

«Bigarren noski diruarena da», jarraitu zuen Larrazak. «Nafar gobernutik kobratzen ditugun diru laguntzak, Nafarroan edozein ikastetxe pribatuk kobratzen dituen berberak dira. Erantsi gainera haur kopuru bajaran gaitik zenbait gela diru laguntza gabe uzten digula. Eta herri txikietan kuoten diruarekin ez dago andereño bat edo lanpostu bati eustorik, alderdi horretatik egoera oso larria da».

Pentsa liteke bi faktore horiek elkartzuz, aurrerantzean ikastolen egoera noraino heldu daitekeen diru laguntzak haur kopuruaren bajaran harturik motibu, murrizten hasiak dituztenean. «Azken bi urtetan diru laguntzak murriztu egin dizkigute kopuruak txikiak direlako. Haur kopuruaren media gelako ez da eskola nazionaletakoa baino bajaran gainera».

Legedia PSOEn esku

Hau ez da berria, baina orain legea eskutan daukalarik aplikatu ahal izanen dute. Proiektua aitzinera doa: «Nafarroako Gobernuak hezkuntza kontseilaria den Felonsek adierazten zigunez, aste sanduko oporrak baino lehen landua edukiko dute hezkuntzari dagokionez elebitasunerako duten proiektua, vascuencearen legearen desarrolloa».

Zer ondorio etor daitekeen pentsatzea nahiko beldurgarria da, aspaldidanik ezagutzen da, PSOEn politika ziurtatu egingen baita honela, orain arte eraman duten bidea legepean ezarriko baitute nolabait, erraztasunak berehaztat handituz.

Ikastolak zentzurik ez

Gobernuaren ustean ikastolek zentzurik ez dutenez, eskualde euskaldunean eskola nazionalekin erabateko fusioa proposatuko lukete, he-

ri erdaldunetan B ereduaren antzeko bideren bat. Jakina, herri erdaldun txikietan ikastola txiki horiek eskola nazionalen integratuko lirateke baina euskara gai huts gisa emanez.

Eskualdea aski erdalduina izan arren ikastola sendoturik dagoen lekuetan, Lizarra edo Tafalla esate batera, arazo handiegirik ez da sortuko, orain arte bezala jarraituko lukete LODE barnean tratamendu kontzertatua jasoz, zentru kontzertatu pribatu antzean alegia. «Horieta ez digute onartzen publikotasunik administraziokoek».

«Ikastola txikiek beren ustez zentzurik ez dutenez, eskola nazionalen integratzea proposatuko digute, hori da gure susmoa, eta horietan irakaskuntza erdi euskaraz erdi erderaz litzateke, eskaeraren arabera».

Ez daude prest sail elebidun bat eta sail erdaldun bat ametitzeko. Haur kopurua titikia baldin bada, konstituzioak erdara garantizatzen duenez, haurrak erdaldunak baldin badira, irakaskuntza erdaldunarekin hasiko lirateke, bigarren edo hirugarren mailan edo bosgarrenean euskara pixkana sartuz, azkenean haurra euskara eta erdara menperatzeko gai izaki. «Hau noski, ez da esperientziak esaten diguna, hau aise ikusten da despatxu batean, baina ez errealitatean, inguru sozialaren eragina erabatekoa da ta».

Honela bosgarren mailatik aurrera haur erdaldunak eta euskaldunak euskaraz jarraituko omen lukete, hori noski, laboratorioran egin daitekeena da, ez eskolan.

Irakaslegoaren geroa

Beste gauza da ikastoletako irakaslegoarekin zer gertatuko den. Nafarroako eskola herrietan, ikastola eta eskola biak batera funtzionatzaren duten herri euskaldunetan, berek fusioa nahi duten lekuetan alegia, proposatzen diena irakaslego hori Nafarroan dagoen cupo de bilingüismoaren plantillan sartzea da, honek beren eskubiak bakanak dakarrelarik zuzenki.

«Badakigu globalki azken urteetan hezkuntza orokorrean haur kopurua jaitsi egin dela bai irakaskintza pribatuan eta bai eskola publikoan, eta gu handitzen goaz oraindik. Aurten OHO-n 300 ikasle gehiago ditugu adibidez. Eskolaurreko aurreneko urtean handitzea %104koa dugula uste dut. Hori ez da oso erreala, eskolaurrea baita, ikastola batzuk adibidez ez dute jarraitzerik herri titikietan gero».

Izan ere ikastola goiti doata: «Berak beheiti doazelarik gu goiti goaz, eta horrek beldurra eta min handia ematen die berei, gu eskola nazionalen integratu nahia- ren arrazoietakoa bat hori dute».

Bien bitartean, magisteritza eskolak ez dio beharrari erantzuten Nafarroan. Urtero 300 irteten badira, euskaldunak 8 edo 10 bat gehienez ere.

Ikastola oraindik oinarri

hala uste dute eta horretan gogor eutsi nahi. Nafarroan euskararen mundua

oraindik ikastolan oinarritzen da, eta beraz ikastolekiko tratamendu egoki bat eskatzen jarraitu behar dute, Nafar Gobernuak duen plangintzan ikastolaren desagertzea garbi geratzen baita.

«Nafarroako euskararen geroa ikastola kontutan hartu gabe ezin dela planifikatu uste dugu. Euskaraz ikasten duen ikaslegoaren %90a ikastolan dago. Beraz euskalduntze plan bat ikastolekin kontatu gabe egiteari zentzugabekeria deritzogu». Eta beldur dira gainera, Administrazioak ikastola bereganatzen duen egunean, ikastola desagertzen den egunean, egun proposatzen diren neurri eskasak hemendik 10 urtetara gehiago eskatuko direla ikastolarik ez baldin badago. «Hartara, hemendik 10 urtetara berriz ere ikastola berriak sortu beharrean ginateke».

Garantiak eta plangintzak

Susmoa da administrazioa bere arazoa konpontzera

doala; hau da, ez dute haurrik eskola nazional askotan, ikastolak indartzen ari dira herri horietan, beraz, nola bereganatu haur horiek, hori dute tema. Garantiarik gabeko irakaskuntza, ez plangintzarik, ez mediorik, ez eredurik, ingurune soziala kontutan hartu gabe, klaustroa banaturik, guraso elkarteak bi aldetara joaz e.a. Kondizio horietan ezin da ziurtatu euskarazko irakaskintza serioa. Hori jakinik, badiudi beren eskeintza eta mutur sartzea gehiago doala ikastolari bere zentzua kentzera, benetan euskaraz erakustea eta sarean haurra euskalduntzera baino.

«Gure susmo guztiak hortik doaz, izan ere eskaintza hau ez bait zaigu egiten Otsagin, Biana edo Tutera. Eskaintza egiten zaigu ikastolak mementu honetan eskola nazionalen terrenoa jaten ari diren lekutan, eskola publikoak bere burua zalantzan ikusten duen lekutetan».

INAKI CAMINO

Zinez larri dabilzan nafar ikastolak

Biana: Diru gutxi, gazte jende zenbaitek laguntzen du, baina andereñoen soldatak bajuak behar. Kuota 3.500ekoa, nahi duenak borondatezko laguntza. Inguruko herrietako haurrak lortu nahian dabilta.

Lokala zorretan, 3 gela, jolastoki bat eta 42 haur 2 andereñoendako. Administrazioaren jokabidea ezin onartuzkoa.

Tutera: Diputazioak lau hilabetez behin 200.000pta ematen. Publikoa nahi lukete, baina oraingoz 4.000 kobratu behar. Lankide Aurrezki Kutxari eta Eroskiri laguntza eskatzeko-tan dira.

Etxea alokatua, emakume batena. 2 talde, 11koa bata, 12koa bestea. Heldu den urtean lokal arazoa ziur.

Administrazioarekin beti gaizki, subentziona anitz oraindik jaso gabe.

Sartaguda: Inguruko herrietako haurrak doaz. Diputazioak 200.000 ptako subentziona, eskola nazionalak haurrak ikastolara joaten dira asteen 5 orduz euskara ikastera hauen gurasoen iniziatibaz.

Lokalak alokatuak dira, eskola publikoari gela bat eskatu diote. Nonbait, hango gela bat erdibitu egingen dute tabike bidez ikastolakoei leku pixka bat uzteko. Harreman onak dauzkate beraz.

Administrazioetik hasi zaizkie subentziona jaisten. Ikastolak urtebete besterik ez du, goizegi bere eraginaz mintza ahal izateko.

Zangoza: Diruz oso gaizki, gurasoen kuotei esker. Diputazioak guti, udaletxeak ja ere.

Beste etxe bat ezinbestekoa dute. Aurtengo Nafarroa Oinez-en sosak horretarako dira gehien bat. 50 haur dira.

ALKAT NAGUSI ATERA ZEN IRISARRIN ETA JENDEAREN ERANTZUNA ONA IZAN ZEN

Baditugu zortzi finalistak Nafarroako Bertsolari Txapelketan

Azken saio honetarako bazen halako irrika berezi bat ea nortzu pasatzen diren finalera jakin ahal izateko. Hori dela eta jendetza bikaina bildu zen Irisarriko zineman. Kanpoan mendiak zuri eta haize eta euri zaparradak ez ziren nahikoak izan jendea atzeratzeko, aitzitik zine ttipia ia leherturik aurkitu zen eta honek bertsolariantzat giro bero bat prestatu zuen lagungarri bezala.

Alkatek eraman zuen azken kanporaketako txapela, merezimendu osoz.

Bertso saioaren hasieran txaranga batek uxatu zituen egon zitezkeen otsoak eta bertsolariak beldurrik gabe heuren lana egin zezaten gonbidatuz.

Ondoren Idiederrek deitu

eta agur banarekin eman zitzaion hasiera, zenbaitek aipatu zuen iritzi ahal izateko pasa zituzten kalamidadeak, eta jendeak ahalegin hori esker onez txalotu zuen.

Zortziko nagusiko ofizioan

Lehenengo zortziko nagusian ofizioka ekin zioten. Ezponda Iñurrategirekin suertatu zen eta lehengo harakina zen eta bigarrena, harategi horretara lapurreta joan den ijitua. Bakoitzak bere arrazoiak agertu zituen heuren jarrera defenda zezaten, baina gose denak beti arrazoi izaten du.

Mihura eta Alkatentzat gaia hau zen: Mihura lurra zen eta bere laguna hazia. Saio honetan Alkatek eraman zuen elkar hizketaren pisu guztia.

Mendizabal, bere semea ikustera Ifarraldera joan zena zen, eta Aristorena, aldiz, azken gerratean bere etxean eduki zuen Ifarraldeko bat. Halabaina Aristorenak gaitik aldegin zuen eta bere semearen papera hartzea nonbait erosoagoa iruditu zitzaion.

Bigarren eta hirugarren frogak

Bigarrego frogara lau oinak eman eta puntu bati erantzunez bertso bina osatzea izan zen. Saio honetan oinak hobeak izan zirela aipatu beharko.

Hirugarren frogara zortziko txikian ofizioka izan zen. Ezponda gizon galant bat zen ontsa kontserbatzea nahi zuena eta horretarako masajeak hartzea joan zen. Aristorena zen honen masajea eman behar zuen neska.

Alkat neska ezkongaiaren arras polita eta Iñurrategi Ameriketatik ezkontzera etorri zen euskalduna zen.

Mendizabal eta Mihura biak ihauterietan disfrazaturik zebiltzanak ziren. Lehengo sorginez eta bigarrena erregez.

Kartzelakoan, udaberriko lehen loreari

Eta azkenik kartzelako lana: lehenik azken puntua emanik bertsoa osatu behar zuten. Hau zen: «horrelakorik ez dut ikusi / nire denborara guzian». Eta hiruna bertso botatzeko neurri eta doinu librean hau izan zen: Udaberri honetako lehen loreari.

Ondoren puntutako saioak

Aristorena, bertsorik onena.

izan ziren bertako bertsolari eta aurreagoko saioetan parte hartu zuten artean.

Irisarriko kanporaketak emaitza hauek eman zituen epaimahaiaren ustez: Lehengo Alkat, hirugarren Ezponda, eta laugarren Iñurrategi, zeinek sekulako saioa egin bait zuen. Kartzelako gaien bertsorik onena botatzen zuenaren saria Aristorenak eraman zuen.

Dena den Beran apirilaren bostean Nafarroako Bertsolari Txapelketaren finalean parte hartuko duten zortziak hauek izango dira: Alkat, Argiñarena, Mixel «Xalbador», Taberna, Mendiburu, Aristorena, Ezponda, eta Iñurrategi.

ZALDUBI

TOLOSAKO GAZTE KOADRILA BATEK OSATUA

«Xaximiku», aurkeztear dagoen folk talde berria

Musika talde berri bat sortu da, apirilaren 11ean bere sorterrian aurkeztuko dena. «Xaximiku» du izena, eta Tolosako koadrila gazte batek osatzen du.

Tradizionaltzat jo ditzazkegun soinu tresnak jotzen dituzte: akordeoia, biola, dultzaina, flauta, gitarra... Musika ere herri-musikan oinarritua nahi dute, baina horregatik ez diote uko egin nahi ezein erritmo eta doinu-ri, guzti hori Euskal Herriak egunero bizi dituen arazoe-kiko konpromezuarekin lotuz.

ARGIA.— Izen berezia hautatu duzue.

XAXIMIKU.— Erotu beharrean ibili ginen izen baten bila. Eta guretako bat oroitu zen amonak txikitan erabiltzen zuen hitz batez: «xaximiku», bihurria-edo esan nahi duena. Oraindik baserrietan erabiltzen da. Gustatu egin zitzaigun eta, kitto.

A.— Talde berri bat osatzeko ideia nondik sortu zaizue?

X.— Lagun koadrila bat gara, eta nobre tresnarekin ibiltzen zen kaletik: bat

soinua jotzen, bestea dultzainarekin, etabar. Egun batez elkarrekin hastera bururatu zitzaigun, eta ondo moldatzen ginela eta animatu egin ginen. Orain Asun ere taldean dago, eta bera da abesten duena.

Beti musikaren inguruan ibili gara, eta denok ditugu arlo horretako ikasketak. Akordeoiaren karrera osoa bukatuta daukagu lauek, bat gitarra azken kurtsoa egiten ari da, dultzaina jotzen duenak flauta ikasketak ere egin ditu.

A.— Izenak ere eman beharko dizkiguzue.

X.— Perkusioa jotzen duena Joxe Jabier da, eta biola eta organoa ere jotzen ditu. Juan Kruzek akordeoia jotzen du. Jon Anderrek gitarra akustiko eta gitarra baxuan ari da, abestu ere egiten du. Iñakik flauta, dultzaina eta abestu. Asun da abeslari nagusia, eta organoan

baxuak ematen ditu: horretarako organo moduan ipinitako akordeoi bat erabiltzen dugu, basea emateko. Eta Isidro organoa eta akordeoia.

A.— Guri esan ziguten folk talde bat zinetela, baina zerbait konplikatueagoa dirudi zuenak.

X.— Bai letrak eta bai doinuak, denak dira berriak. Jon Anderrek konposatu ditu musikak, letrekin doazena eta baita instrumental hutsak ere: biribilketak, jota, eta abar.

Guk kalean asko jo dugu, batak Tolosako gaiteroetan, besteak akordeoiarekin batera eta bestera, baina zerbait diferentea egin nahi genuen. Gainera, euskal musikan panorama nahiko pobrea ikusten genuen, sail honetan. Rocka jende pila batek egiten du, baina hortik kanpo, guri gehien gustatzen zaigun honetan, ez da gauza gehiegi. Eta zerbait eskaini dezakegula iruditu zaigu.

Musika erabat berria egiten dugu, baina ezin da folk bezala katolagu. Fandangoak-eta badaude, berriak horiek ere bai, baina denetik daukagu. Esate baterako fox-trot bat ere badugu, gustatzen zaigulako. Abotsei ere garrantzia handia ematen diegu, hori ere esan behar da.

A.— Nork egin dizkizue letrak?

X.— Tolosaldeko jende ezagunak egin dizkigu. Hasierean gauza bitxi bat gertatu zitzaigun: Arestiren letra batekin ari ginen lanean, eta halako batean hemen beheko tabernara jaitsi eta non entzuten dugun letra bera diska batean grabatua, «Ganbara» taldeak uste dut.

Letrak ere erabat berriak sartu nahi izan ditugu. Kike

Amonarriz, Peñagarikano... gure inguruko idazle gazte eta bertsolariengana jo dugu. Gaiei dagokienez, gure Herriaren eguneroko errealtatea hartzen dutenak maite ditugu. Kanta bat Irlandari dedikatu diogu, beste batek duela urtebete autopistan hil zituzten hiru gazte haiek gogoratzen ditu... Inguruzten gaituzten arazoak, azken finean, letra konprometituak.

A.— Zuen aurkezpen kantaldia entzun beharko dugu, beraz, justu zer jotzen duzuen jakiteko.

X.— Bai, zeren eta folk gaur rock ez den ia guztiari esaten zaio. Etiketa horrekin ezagutzen dira Oskorri, Txanbela, Azala, Ganbara... Eta pentsa zein diferenteak diren. Oskorrik bateria, gitarra elektrikoak eta abar sartzen ditu, eta horri ere folk esaten diote.

Guri oso interesgarria iruditzen zaigu beste taldeek ere egiten dutena: garai bateko kanta eta doinuak galtzen ez utzi eta erreperatzen saiatzea. Guk letra eta musika berriak erabiliz hutsune tiki bat bete dezakegula iruditu zaigu, eta horretan ari gara.

A.— Fandango, biribilketa eta abar ere berriak dituzue, beraz. Inportantea da, zeren eta Pepe Yantzi hil zenetik ez da trikitixarako konposatzailerako geratzen.

X.— Fandangoa, esate baterako, Isidro Larrañaga aitak egin da. Ezaguna da Tolosan daukan akademia dela medio, eta berak ematen die gainbegirada gure pieza guztiei. Gure arteko bi bere semeak izateaz gain, gehienok bere ikasle izanek gara.

PELLO ZUBIRIA

Gure sustraiak gure indarra

Gure sustraiak gure historiañ erroturik daude. Urte gutxiren buruan Euskal Herriko enpresarik aurrerratuena eraikitzeko gai izan diren gizon banaka baten asmamen eta ekinean. Sendotasuna inon izatekotan, hementxe. Inbertitzeko erabaki sendoa. Handitzeko gogoia. Eta guztiau lortzeko bide argiak. Hona hemen gure indarraren sustraiak, Petronor-en indarra.

PETRONOR
PETROLEOS DEL NORTE, S. A.
PETRONOR, AURRERAPIDE BERRIAN, AURRENDARI.

Bidasoa txapelerako malda leuntzen

Bartzelona, Cajamadrid, Bidasoa eta Tecnisan eskubaloit taldeak izan ziren, orden honetan, maila goreneko txapelerako play-off superligara ailegatu zirenak duela kasik hamabost egun. Ligako sorpresarik handiena Atletico de Madrid A-1erako ere ez klasifikatzea izan zen arren, ez zen gutxiagorako izan maila estreinatzen duen Cajamadriderik burututako orain arteko papera. Halaber, Elgorriaga Bidasoa ere puntan ibili da henarestarrekin batera kanpeonato osoan zehar, eta ongi merezitako postuari hobe erantzun dio play-off-eko estraineko matxa irabaztean.

Lau eskubaloit taldez moldatu den superliga honetan bederatzi partidu jokatu dira Estatu mailako txapelarik garrantzitsuen erdiesteko bidean. Zalantzarik gabe, Bartzelona da lauetarik indartsuena, bai diruz bai gizonei dagokienez. Otera, Tecnisan alikantetarren boterea ez da inondik ere guttiestekoa, inoiz txapelarik eskuratu dutela kontutan hartuz gero.

Ez dago mespretxatzeko aukerarik

Bartzelonak egundoko pasara eman zion Bidasoari A-leko azken partiduan bere Palau-ean. Eta Bidasoak bere aldetik, gorriak eta bi pasatuta agoantatu zuen bigarren fase horretako azken orduko trena. Lau ekipotarik ahulenentzat ere jotzen zen hirugarren eta azken fase honen hasieran, Tecnisan eta Bartzelona faboritoen azpitiak.

Hain zuzen, gainera, superliga honetako lehendabiziko bi matxak handi hauen kontra jokatzeko tokatu zitzaion Elgorriagari: biak etxetik kanpo. Bi irteera hauetatik punturik ez bereganatzeak hondora zezakeen bere ezaugarriak azpimarragarrienak diren porroka etengabeko ahalmena eta defentsa egituraren tinkotasun diziplinatua.

Pronostiko guztiak bertan behera hautsiz, Palau-ean bertan garaitu zuen Bartzelona joan den astean (20-22), superligako bere lehen puntuak patrikaratuz. Ez da indizio makala irundarrentzat!

Tecnisan, Bartzelonari itzal egiteko pronto

Apirilaren lehendabiziko asteburu honetan Alikanterako egingo du bere bigarren bidaia Bidasoak. Galtzeko baino gehiago du irabazteko matx garrantzitsu honetan, Tecnisanentzat, bestalde, guztiei aurrea bakarrik hartzea suposatuko duelarik, Cajamadrideri Henaresen 20-23 irabazi eta gero.

Bidasoaren bixitaren ondotik, Bartzelonara joango dira Alikantekoak, partidu honetako emaitza oso lagungarri suertatuko delarik Elgorriagari, Iruen Cajamadrideri garaitzea lortzekotan behintzat.

Hasi besterik ez da egin play-off-a, eta aurrengo partidu honek ez du benetan gerora izango denaren neurriak erakusten,

Bidasoa, ligako defentsarik latzena... erasoan.

ezta gutxiago ere; baina indarrei bitamina dosis goxo bat xartatzeko baliagarri gertatu da. Galde bestela Tecnisani.

Superligako egutegi osoa

Apirilaren 5ean: Tecnisan-Bidasoa eta Cajamadrid-Bartzelona. Alderantziz, apirilaren 26ean.

Apirilaren 12an: Bidasoa-Cajamadrid eta Bartzelona-Tecnisan. Alderantziz, maiatzaren 3an.

Apirilaren 19an: Bidasoa-Bartzelona eta Tecnisan-Cajamadrid.

Maiatzaren 10ean: Bartzelona-Bidasoa eta Cajamadrid-Tecnisan.

Maiatzaren 17an: Cajamadrid-Bidasoa eta Tecnisan-Bartzelona.

Eta maiatzaren 24ean: Bartzelona-Cajamadrid eta Bidasoa-Tecnisan.

G.A.

erronka barik

Somniferoa banakako eskupilota-erentzat

ULTEREZINA kausi daiteke bat baino gehiagorentzat Pilota Profesionaleko Komiteak banakako eskupilota txapelketa jokatzeko erabaki duen formula eskasa. Sei pilotarik baino ez bait du jokatu txapela —dagoeneko bostek—, eta eskirala ereduko formulaz, ahalik eta laburrena suertatzea da txapelaren bidea. Argi da, Pilota Komitea enpresaren interesen aurrean makurtu egin dela, ipurdia ageri samarrean ipiniz, denbora gutxi dagoela aitzaki.

GISA honetan, formula hori jarraituz, Arretxe eta Errandoneari baino ez zitzaion lekua uzten kategoria gorenean piruetarik egiteko. Eta hala ere, dakitena erakutsi ahal izateko aukera hurriak eskeini zaizkie, bidea enbutez itxita. Errandoneak Arretxeri irabazita, Alustizarekin neurtuko ditu bere indarrak; pasatuz gero, Galartzarekin; Tolosarekin, segidan; eta Retegi II. arekin azkenik. Hots, handientzat egokitutako txapelketa dugu aurtengoa, zazpi aldiz txapeldun izana zuzenean finalerako gordetzen delarik!

BANAKAKO eskupilota txapelketak, modalitateen artean erregetzat jotzen denak, interesa galdu ez baldin badu ere, bere selektibotasunak zaharkitu egiten du, pilota gazteen galeran; txapeldunagoak bilakatzen ditu txapeldunak; eta harmailetara erakartzen dituen pilotazaleak gero eta gertuago daude fianbre geratzetik. Nekatuta ala etsipenduta?

GORKA ARRESE

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

**servicio
de
publicaciones**

**argitalpen
zerbitzua**

**De venta en librerías
Liburudendatan salgai**

Iñaxio Jauregi «Xapre»ri

Pentsamentuak agertutzeko
leku emanaz hitzari
hitz eraso hau bota nahi diot
Haitzarte-ko harkaitzari
motibo honek lagun deioke
bertso hauen emaitzari
harkaitz bezela maitatutzen dut
gorrotoan ez naiz ari.

Pauso gaizto ta Gaintzuola-tikan
aurreraxego Haitzarte
larre bideko sarrera bat du
ahuntz ardientzat gaitz ate
han sartzen danik ez da itzultzen
laguntza ezik bitarte
hortan saiatuz han amaitu zen
Iñaxio-ren izate.

Ibilaldian nenbilerarik
uharkako urbidean
geldi une bat egina nuen
Haitzarte-ren urbilean
ezbehar beltz bat gertatu bait zen
iragan irailean
Iñaxio-ren irudi dena
buruan nerabilean.

Animaliak deskuida dira
urte bat baino gehigoan
aurreraka joan beheraka jeitsi
ta gora ezin igoan
aita zanari haxe askotan
entzun izandu nioan
ardien bila sokaz jeitsi ta
ibiltzen zela mailoan.

Harrapalean bildotsa preso
toki itsusi xamarra
esku hutsikan sartu omen zen
ez soka ta ez amarra
mila beatzireun larogeitasei
irailaren hamarra
Ordizin peri famatua zen
asteazken ilunabarra.

Iñaxio ere pesta ta peri
eguna han igaroa
eta ondoren aprobetxa nahi
ilun ertzeko aroa
bildots gaisoa salba nahi zuen
hain zen mutil oparoa
biak miloan amildu eta
hura zen paraderoa.

Oh, heriotza! bila joan gabe
agertutzen da bidera
Iñaxio-ri egun horretan
gerta zitzaion hau bera
penagarria izan behar zun
amildutzean gainbera
bildotsa eta biak aurretik
eta harriak gainera.

Golpe haundia izan behar zun
buruan zuen zaurian
ia hilabete igaro zuen
koman edo hiltzorian
Zaldibia-ko pesta egunez
zazpigarrena urrian
bihotz minduen negarren jasaz
ehortzi zen hilobian.

Hiletak ere egin zizkaten
demokrazia dan gisan
lehendabiziko zeremonia
kristauan legez elizan
bere lagunak bitarte hortan
prestakuntzetan zebiltzan
plazan omen bat egin zitzaion
merezi zuen baldintzan.

Utzi zituen oso ta txori
oilok eta oilarrak
utzi zituen aita ta ama
senide ta lagun zaharrak
maitatzen zuen izadi dena
mendiak eta ibarrak
azken agurra egin genion
eta utzi herritarrak.

PATXI IRAOLA

ABANIKOARENA

Aspaldi ezkondukoak ziren Migel eta Isabel. Bainan bazeukaten arazo larri bat bien arteko harremanetan. Saiatu saiatzen ziren, bainan Isabelek ez zion grazirik aurkitzen asuntuari. Aritu ala ez aritu, igual-igual. Harek ezin zuela hala jarraitu eta sendagilearengana jotzea erabaki zuten:

— Egunon mediku jauna! Izugarritzko arazoa dakarkigu —esaten dio andreak— biok oheratzen garenean eta jolasean hasten garenean, nik ez diot batere gustorik hartzen jardunari.

— No! Atarramendu txarra da hori... Soluzio errazik ez du horrek... Begira nik arazo horretarako ezagutzen dudan erremedio bakarra hau duzue: zuek has zaitezte zingulu-zangala ohearen gainean eta

ohearen albo batetan jar ezazue enfermero bat lumazko abaniko batekin airea ematen. Orduan, aire epel hori zuri zulotik sartuko zaizu eta horrek lagundu egingo dizu gustoa hartzen.

Nolabait ere zerbait egin beharra zegoela eta konforme jartzen dira biak. Joaten dira hospitaleko harre-ra-lekurau eta enfermerorik sendoen lehenbailehen halako helbidera bidaltzeko agintzen dute.

Handik pare bat ordutara enfermeroa heltzen da beren etxera eta sendagileak esandako guztia betetzen hasten dira, bainan emakumea lehen bezala.

Biharamunean beste proba bat egiten dute bainan berdin.

Horrela bost egun daramatzatenean esaten dio Isabelek Migeli:

— Begira Migel, gaur beste aldera egin behar dugu; esaiozu enfermeroari nire gainean jartzeko eta hik abanika ezak.

Gizona ez zegoen oso konforme bainan onartu egin zuen.

Horrela bada, hasten da Migel lumazko abanikoa eragiten; enferme-

roa jolasean eta bapatean non hasten den Isabel orru eta oihuka:

— Orain bai, Migel! Orain bai!

Eta Migelek:

— Kabendio! esaten nuen nik aseguruko enfermero horiek abanikatzen ere ez zekitela!

EDATEAREN NEURRIAK

Sartzen omen da Joxe mozkorra taberna batetan eta litroko ardo botila eskatzen omen du. Zerbitu orduko irensten du. Handik bost minututara:

— Aizak Manuel! Ekar ezak litro erdika botila.

Hura ere, zafla! edan omen zuen ziztu batetan.

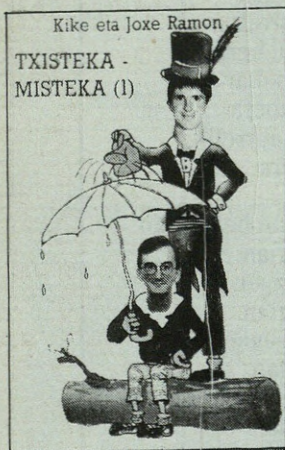
— Basoerdi luze bat, hi!

Atera eta edan.

— Emaidaks orain baxoerdi txiki bat!

Edaten du eta aurpegi filosofikoa jarriaz, zera esaten du:

— Kabenlaetxe! Gero eta gutxiago edan eta orduan eta mozkorrango natxiok!

«Txisteka-Misteka», txisteak entzunez gozatzeko

Kalean daukazu dagoeneko ARGIA Egunerako hainbat aldiz iragarritako txiste kasetea. Kasete bikoitza, gainera. ARGIA bera izan da berauen produtore eta IZ diskoetxea koprodutore eta argitaratzaile. Guztiz astegin gertatzen diren bi kasete hauetan txiste ugari topatuko duzu, "grazioso" pare honen ahotik: Amasako Joxe Ramon Galarraga eta ARGIA bertan "Jo... adarra" txiste-saileko arduradun den Kike Amonarriz.

Ez galdu aukera eder hau! 500 pezeta baino ez zaizu kostako zinta bakoitza ondoko txartela bete eta ARGIAra bidaltzen badiguzu, etxean jaso nahi dituzula esanez. Kontrarrenbultzoz egingo dugu honen kobraketa. Karteroarekin parre piskat egin ahal izango duzu horrela!

Izen-deiturak.....

Helbidea.....Herria.....Probintzia.....

1. kasetea.....2. kasetea.....Biak batera.....

ARGIA. Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

a ze flasha!

Har eta jan

INGELES askorik jakin gabe ez zaigu erraza izan «Take out food's» hori zer den antzematea. «Self service», har eta jan, edota «tentenpierako jakiak» edota antzeko zerbait izango da «burger» horretan izenburutzat agertzen zai-
gun eslogana.

Ez gaude ohiturik horrelako irudiak gure artean ikusten. Noski. Argazkian agertzen zaiguna ez da ez Gernika ez eta ere Astigarraga. New York hiria du-
gu eta han, antza denez, arrunt xamarra da monjak kolan ikustea hanburgesa
bat eta koka-kola pare bat dastatzeko asmoz. Arruntagoa da nonbait, jendea-
ren artean nahasirik, beren bereizgarriak mantenduta, McDonalds jaunak
agintzen duen legea (Har eta jan guztiok hontatik) betetzen ikustea.

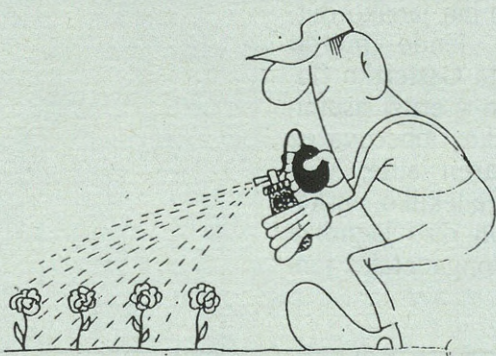
Koka-kola iragarki batetarako edota «Viva la gente» batetarako ere ez lego-
ke bat ere gaizki argazkia.

Guri pena ematen digun gauza bakarra zera da, zerurako esperantzan bizi
eta lur bortitz honetan jaki eta edari kaskar horiek erabiltzea beren elikadura-
rako. Igual izango dira frankfurt saltxitxekin, perrito beroekin, koka-kolekin
eta jaki light guzti horiek atsegin duten belaunaldi horretako partaide.

Zer egingo diegu bada! Gogora eraziko genieke soziedade batetan txuleta
pare bat edota bisugo bat dastatzeak zeruak zer nolakoa izan beharko lukeen
hobeto erakusten duela.

Gure lagun batek hala zioen behintzat Arzak-en afaldu ondoren: «Zerurik
bada, izan dadila horrelakoa!».

MARTIN ARANA

osasunaren arduraz

Asistentzi sarearen xehetasunak (3)

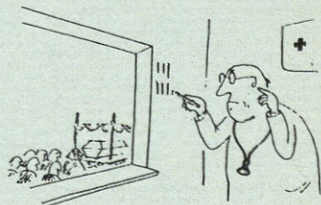
TRANSPLANTEEI buruz, 1985ean lau ziren bihotzeko transplanteak egiteko baimena eta akreditazioa (hau da, nolabai-
teko gaitasun teknikoaren aitortza) lortu zuten zentru ospitala-
rioak. Bestelako transplante-mo-
tei dagokionez, gibeletako trans-
planteetarako 3 zentru ziren, 13
hezur-muinerako, 2 are (edo pan-
kreaserako), 15 korneako trans-
planteetarako eta 38, ordea, gil-
tzurrun-transplanteak burutzeko
gai ziren zentruak.

Urte berean 15 zentruk lan egi-
ten zuten histokonpatibilitateko
laborategi bezala onartuak (h.d.,
transplanteak burutu aurretik
ehunen bateragarritasuna edo
erretxazoa neurtu eta auresate-
ko prestatuak): hiru Madrilerako,
2 Andaluzia eta Galiziarako eta
zentru bat ondorengo komunitate
bakoitzetarako (Asturias, Kantabria,
Kastilla-Leon, Katalunia, Balen-
tziako Komunitatea, Murtzia, Na-
farroa eta Euskadi).

1985eko abendua bitartean, os-
pitaleko dialisi-zentruak 220 zi-
ren, 1983an baino %10 gehiago.
Guztira 2.919 ziren dialisiko maki-
nak, ia erdibanaturik zentru publi-
ko eta pribatuen artean. Gogoratu
beharra dago, badirela bestalde,
etxeko hemodialisi-makinak eta
peritoneo-hemodialisikoak ere.

Odol-bankuei dagokienez,
1985eko datuen arabera, Estatu
osoan 186 odol-banku zeuden, be-
roietatik %85.5ean jabegoa sare
publikoaren eskuetan zegoelarik.

XABIER AGIRRE

Ezer erretzekotan, mamuak erre

KORRIKA, euskararen aldeko hamar egunetako manifestaldi - mobilizazio-ekintza kultural-erreibindikatibo eta abar luze hau inizatiba sozialaren euskararen aldeko agerpen puntual bat da. Agerpen puntuala; baina, baita, oso garantzitsua ere, KORRIKA-ekintza onartzen duten indar sozialen konfluentzia (eta konfluentzia oso handia gainera) delako.

Indar guzti horiek euskerarekiko duten borondatea adierazteko konfluitzen dute. Baina, ez edozein borondate moeta adierazteko; baizik eta alternatiba zehatz baten bidez euskararen alde borrokatzeko borondatea adierazteko egiten dute bat.

INIZIATIBA sozial honen potentzialitateari errentabilizazioa atera ahal izateko, euskararen aldeko indarren konfluentzia honek iraunkorra izan behar du eta plangintzari bide emanez urte osoan zehar lan organizatua izatea lortu, horrela konfluituz bakarrik aprobetxatu bait daitezke ongi indar horiek euskararen berreskurapenerako.

Baina guzti hau bideratzeko derrigorrezkoa da inizatiba instituzionala inizatiba sozial horren alturan egotea. Eta inizatiba instituzionalak ez digu hori orain arte demostratu.

BADAGO oraindino gure artean jende moeta bat inizatiba sozialak sortzen dituen gauzetan (eta bereziki euskararen aldekoetan) fantasmak eta mamuak ikusten dituen. Eta botereak ere gehienetan fantasma eta mamu horiexetan sinesten du —edo sinetsiko balu legez jokutzen du—.

Adibide sinple bat jarriko dut: Baskongadetako jende mordo handi baten —eta Gasteizko Gobernuako askoren— eritzi asumitua da Nafarroako Gobernua ez dagoela euskararen alde; Vasconcearen Legea lekuko, euskarari ematen dion diru laguntza murrizta... Baskongadetako jen-

deak eta Gasteizko Gobernuak normal hartzen du jendeak horrela pentsatzea eta esatea.

BAINA esanez gero Nafarroako gobernuak AEKri adibidez 42 pezetatako subentzioa ematen diola ikasleko-orduko (miseria bat benetan) eta Eusko Jaurlaritzak ematen diona 30 pezetatara ere ez dela iristen (eta beraz, miseria handiagoa ematen diola) Baskongadetako jende asko haserretu egiten da, jantziak urratzen ditu eta mamuak eta fantasmak ikusten hasten da.

Eta ondorioz, inizatiba sozialak egindako ezer ez da sekula ona, beti du bigarren intentzioren bat, eta beste zerbaiten bila doa.

Bide honetatik abiatutik gauden bitartean, neurriko soluziorik ezin zaio eman euskararen arazoari. Eta inizatiba instituzionala ezingo da egon sekula inizatiba sozialaren alturan eta gutxiago euskararen arazoa konpontzeko behar diren neurrien alturan.

JULEN KALTZADA

ERANTZUN EGOKIAK

Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian
Gipuzkoari lagundu
nahi diogu.
Horregatik, zerbitzu-
eta prestazio-aukera
zabal bat eskaintzen
dugu.
Eta kirol, kultur, zientzi
eta herri-izaerako

ekimen-mota guztietan
partehartzen dugu.
Gure herriaren
aberastasunean
partehartzeko.
Gipuzkoako Aurrezki
Kutxa Probintzian,
beti ere erantzun
egokiak.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA

"Erantzun Egokiak"

172 BULEGO, 656.000 BEZERO, 171.000 MILIOI AURREZKIA...

Euskadiko Kutxa

Lan Kide Aurrezkiari fidatzen diozun diruak, funtsezko bi funtzio hauek betetzen ditu:

1 Etekin mardulak eman, zure bizitza eta zure ingurukoena erosoago egingo duten interesak eta zerbitzuak produzituz.

2 Gurekin batera lan egitean, Euskal Herri barneko Gestio Sozial jakin batean erabili zure dirua.

Gaur, 173 kooperativa, elkarturekin, eta berorien garapenean zuzenki parte hartzen duten 20.000 bazkide eta zeharka diharduten beste 700.000 pertsonarekin, ikusi besterik ez dago zer-nolako mailetaraino iritsi den Lan Kide Aurrezkia azken 26 urteotan bakarrik.

Horrexegatik da Lan Kide Aurrezkia Euskadiko Kutxa.

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa